

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduskond

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**POLIITILISED BLOGID POLIITILISE KOMMUNIKATSIOONI
VAHENDINA**

Magistritöö

Koostaja:

Silvia Rand

Juhendaja:

Pille Pruulmann-Vengerfeldt, PhD

Tartu

2009

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1.1 Infoühiskonna ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teoreetilised käsitlused	7
1.2 Avaliku sfääri ideaaltüüp versus virtuaalne ruum	13
1.3 Poliitiline kommunikatsioon ja e-demokraatia käsitlused	16
1.3.1 Osalemine ja osalusdemokraatia (kriitilis-ratsionaalne debatt)	19
1.3.2 Poliitiline diskussioon interneti keskkonnas.....	21
2. BLOGIDE JA POLIITILISTE BLOGIDE MÕISTED	23
2.1 Poliitiliste blogide tekkimine	24
3. POLIITBLOGIDE VARASEMAD UURINGUD	29
4. POLIITILISED BLOGID EESTIS	34
4.1 Poliitiliste blogide teke ja areng Eestis	34
4.2 Poliitilised blogid ja Eesti meediamaaistik	36
5. UURIMISKÜSIMUSED, VALIM JA MEETOD	39
5.1 Uurimisküsimused	39
5.2 Valim	40
5.2.1 Poliitiliste blogide esialgne kaardistus.....	40
5.2.2 Valimi kriteeriumid	41
5.3 Meetod	44
5.3.1 Kontentanalüüsi kategooriad	45
6. TULEMUSED	53
6.1 Blogipostituste üldkirjeldus	53
6.1.1 Blogipostituste ja kommentaaride arv kuude kaupa blogides.....	53
6.1.2 Enim kommenteeritud postitused ja kommentaarde hulk.....	55
6.1.3 Blogides kajastatavad teemad	58
6.1.4 Autori emotsionaalne suhtumine blogipostituses	61
6.1.5 Autori dialoog lugejaga blogipostitustes	62
6.2 Kommentaaride üldkirjeldus	65
6.2.1 Kommentaarid blogipostituste teemade lõikes	66
6.2.2 Kommenteerijate väljendusviis ja allikatele viitamine blogipostituste kommentaarides	69
6.2.3 Personaalne ründamine blogipostituste kommentaarides	74
6.2.4 Diskussioon ja dialoog blogipostituste kommentaarides	76
7. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	81
7.1 Järeldused	81
7.1.1 Populaarsemad blogipostitused.....	81
7.1.2 Enim kajastatud ja enim kommenteeritud teemad poliitilistes blogides.....	84
7.2 Diskussioon	87
7.2.1 Soovitused poliitiliste blogide autoritele ning kommenteerijatele.....	90
7.2.2 Meetodikriitika	92
7.2.3 Teema võimalikud edasiarendused	93

KOKKUVÕTE	95
SUMMARY	99
KASUTATUD ALLIKAD	102
LISAD	107
Lisa 1. Blogipostituse kodeerimisjuhend	107
Lisa 2. Kommentaaride kodeerimisjuhend	110
Lisa 3. Poliitiliste blogide esmane kaardistus	112
Lisa 4. Enim kommentaare kogunud blogipostituste pealkirjad	117
Lisa 5. Valimisblogid 2007. aasta valimistele eelnenud perioodil (vaatlusperiood 1. jaanuar 2006-31. detsember 2007)	119
Lisa 6. Blogi autori tagasiside kommentaaridele poliitiliste blogide postitustes	120
Lisa 7. Blogi autorid kommenteerijatena blogipostitustes	121
Lisa 8. Dialoogi esinemine ja seisukohtade väljendamine blogipostituste kommentaarides	122

SISSEJUHATUS

2009. aastal on Eestis lähenemas kahed olulised valimised. Ameerika Ühendriikide 2008. aasta presidendivalimised tõestasid, et sotsiaalse meedia (Facebook, YouTube, MySpace, Twitter, Flickr, Digg, BlackPlanet, LinkedIn, AsianAve, MiGente, Glee) läbimõeldud integreerimine valimiskampaniasse võib olla kogu kampania edukuse võti. Teisalt tõestas tänane USA president Barack Obama, et interneti ja sotsiaalse meedia võimalusi saab kõige efektiivsemalt kasutada vaid pideva ja aktiivse suhtluse ning vahetu dialoogi abil oma valijate ning riigi kodanikega.

Iga päev lisandub interneti keskkonnas uusi kanaleid ja vahendeid, mille abil on võimalik ennast väljendada, oma arvamusi ja seisukohti avaldada ning teiste inimestega suhelda. Innovatsiooniliste tehnoloogiatega käivad kaasas ka Eesti poliitikud, kes ei soovi kasutamata jätta võimalusi proovida kommunikatsioonis valijatega uudseid vahendeid. Teatud osa Eesti poliitikutest peab blogisid ehk veebipäevikuid, kasutatakse ka Facebooki kontosid ning mõni üksik Eesti poliitik on jõudnud ka juba Twitterisse¹. Uusi kanaleid võetakse küll kergesti omaks, kuid kas uute kommunikatsioonikanalite kasutamine ka kodanikele lisaväärtust annab, vajab tulevikus põhjalikumat uurimist. Antud töö teeb mainitud uurimisprobleemi analüüsimisega algust ning vaatleb uue meedia vahendina poliitilisi blogisid.

Käesoleva magistritöö peaesmärgiks on vaadelda kas ja mil määral mõjutavad poliitilised blogid osalusdemokraatiat ning milline roll on poliitilistel blogidel poliitilise kommunikatsiooni vahendina.

Töös uuritakse, milline on poliitiliste blogide roll poliitilise diskussiooni ning arutleva demokraatia tekkimises valimiste vahelisel perioodil. Kuna 2007. aasta valimistele eelnenud perioodil avas veebipäeviku suur hulk poliitikuid, et kasutada ning proovida uue meedia võimalusi oma valimiskampania laiendamiseks, ei jätkanud suur osa poliitikuid pärast valimisi blogidesse sissekannete tegemist. 2009. aasta Euroopa Parlamendi ning kohalike omavalitsuste valimiste eel on blogisid pidama hakanud

¹ <http://argoideon.eu/tag/twitter-sotsiaalmeedia-pentus-savisaar-simson-hindriks-bns/>

samuti mitmed poliitikud, kelle hulgas on nii 2007. aastal blogipidamist alustanud ja vahepeal pausi pidanud kui ka blogimaailmas päris uuri poliitikuid.

Magistritöö uurimisprobleem aga keskendub kahe valimiste aasta vahelisele perioodile ning vaatleb, millest kirjutavad poliitikud “rahulikumal” ajal mil ei ole tegemist aktiivse valimiskampaania perioodiga.

Kuna uus meedia annab ka osalusdemokraatiaks üha uusi võimalusi, annab veebipäeviku pidamine poliitikele uue võimaluse ennast ja oma seisukohti väljendada. Oluline on uurida, mil määral on poliitiliste blogide puhul tegemist kahepoolse kommunikatsiooniga, kus lisaks poliitikule saab ka kodanik vabalt arvamust avaldada ning kus poliitikul on võimalus kommentaaridele vastata. Blogid on andnud avalikuks debatiks uue koha, töös on püütud välja selgitada, kuivõrd efektiivselt toimib poliitblogides avalik diskussioon.

Võttes vaatluse alla poliitilised blogid kui ühe infoajastu uue kanali, kus interneti keskkonnas on üheks eeliseks ka info koheusus, uuritakse, kuidas kasutavad poliitikud oma veebipäevikuid, et edastada inimestele informatsiooni oma tööde ja tegemiste ning mõtete ja arvamuste kohta.

Olulisemateks uurimisküsimusteks on välja selgitada, millised poliitikud on blogosfääris populaarseimad blogijad, millised on populaarsemate poliitiliste blogide põhiteemad, milliseid teemasid kommenteeritakse poliitilistes blogides kõige rohkem ning mil määral esineb poliitilistes blogides ratsionaalset arutelu.

Esimeses peatükis antakse ülevaade teoreetilistest lähtekohtadest. Välja tuuakse nii info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate olulisemad teoreetikud ja mõttesuunad, vaadeldakse avaliku ja virtuaalse sfääri mõisteid, nende omavahelisi seoseid ning antakse ülevaade poliitilise kommunikatsiooni ja e-demokraatia käsitlustest. Teises peatükis tutvustatakse blogide ning poliitiliste blogide mõisteid ning kirjeldatakse esimeste poliitiliste blogide tekkimise põhjused. Kolmas peatükk annab ülevaate poliitiliste blogide varasematest uuringutest ning neljandas osas tuuakse välja poliitiliste blogide tekkepõhjused Eestis.

Meetodi osa annab ülevaate magistratöös kasutatud uurimismeetoditest, kirjeldab analüüsikategoriate valikuid ning selgitab valimi moodustamise protsessi.

Kuuendas peatükis antakse põhjalik ülevaade kontentanalüüsi abil saadud uurimistulemustest olulisemate temade ning kategooriate kaupa. Järelduste osas vastatakse uurimisküsimustele ning diskussioonina püütakse leida põhjendused käesoleva uurimistöo tulemustele, samuti vaadatakse, millised teoreetilised lähtekohad tõestavad või lükkavad ümber antud töö tulemusi.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Andes laiema teoreetilise ja empiirilise tausta käesoleva töö uurimisobjektile, on esimeses ning teises peatükis välja toodud olulisemad teoreetikud ning lähenemised, mis sobivad autori arvates kõige paremini taustaks ja raamistikuks poliitiliste blogide teema analüüsimisel. Esimeses osas antakse ülevaade info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate käsitlustest, kirjeldades alguses ka kaht olulisemat lähenemist tehnoloogiate ja ühiskonna omavahelistes suhetes.

Teine suurem alapeatükk hõlmab avaliku sfääri ja selle tähtsamate teoreetikute analüüsi, tuues sisse aspektid ja erinevused, millega tuleks arvestada uue meedia keskkonnas avalikust sfäärist rääkides. Lisaks avalikule sfäärile on vaadeldud ka poliitilise kommunikatsiooni ning osalusdemokraatia mõisteid, antud ülevaade e-demokraatia käsitlustest ning positsioneeritud poliitiliste blogide teema samalaadsete uuringute seas.

1.1 Infoühiskonna ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teoreetilised käsitlused

Viimase viieteistkümne aasta jooksul on sotsiaalteadlased üritanud lahti mõtestada kiiresti areneva tehnoloogia ja ühiskonna omavahelisi seoseid. Aastate jooksul on püütud aru saada, millist mõju omab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate areng ühiskonnale tervikuna ning kas tehnoloogia areng on kaasa toomas radikaalselt uut ühiskonnavormi. Käesoleva töö kontekstis on samuti oluline välja tuua peamised info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate teooriad ning autorid, mis aitavad paigutada poliitiliste blogide teema infoühiskonna teooriates sobivasse raamistikku.

Infotehnoloogia tähtsuse ja mõjude hindamisel läbi ajaloo kasutatakse kaht suuremat paradigmat, mille aluseks võetakse tehnoloogia ja ühiskonna ning kultuuri ja majanduse suhe. Kuna tehnoloogia on teatud määral ühiskonnas alati eksisteerinud, peab üks osa teadlasi ka viimaste aastakümnete kaasaegsete institutsionaalsete ja sotsiaalsete struktuuride muudatuste mõjutajaks tehnoloogilist progressi (alates 15. sajandil trükimasina leiutamisest kuni Marshall McLuhani “globaalse külani”). Teine

tugevalt vastandlik lähenemine näeb tehnoloogiliste uuenduste taga eelkõige sotsiaalseid protsesse ning muutusi ühiskonnas. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teooriad võib üldiselt liigitada mainitud kahe suurema lähenemise alla, mis aitavad mõista tehnoloogia ning ühiskonna omavahelisi suhteid. Eksisteerib ka suur hulk teooriaid, mis jäävad oma maailmavaatelt kahe vastandliku paradigma vahele, sest tehnoloogia ja ühiskonna suhete puhul kasutatakse ka veidi “pehmemaid” variante kui tehnoloogia rolli tähtsustamine või selle mõjude alahindamine (Preston 2001).

Tehnoloogiline determinism eeldab, et uus tehnoloogia, nagu trükiajakirjandus, televisioon või internet tekitab muutusi ühiskonnas ning sotsiaalsetes struktuurides, milles vastavaid tehnoloogiaid kasutatakse. Tehnoloogiline determinism põhineb kolmel eeldusel: 1) tehnoloogiline areng on autonoomne; 2) ühiskondlik areng on tehnoloogia poolt määratud; 3) tehnoloogia levik/rakendamine/kasutamine on lineaarsed ja ennustatavad.

Sotsiaalne konstruktivism hülgab idee, et tehnoloogiline muutus on autonoomne protsess ning tehnoloogia on aluseks ühiskonna muutustele ühiskonnas. Sotsiaalne konstruktivism eeldab, et iga tehnoloogilist uuendust või protsessi (tehnilised lahendused, viimaste omaksvõtmine ja rakendamine, kasutamine ja tarbimine) mõjutavad erinevad ühiskondlikud tegurid. Tehnoloogilisi muutusi tuleb sotsiaalse konstruktivismi järgi vaadelda alati laiemate ühiskondlike protsesside taustal (Preston 2001).

Sotsiaalne konstruktivism on alates tekkimisest (umbes 1980ndate keskpaik) ennast peamiselt kriitiliselt vastandanud tehnoloogilistele deterministidele, paljuski on nende vastanduse kaudu tekkinud ka determinismi definitsioon. Sotsiaalse konstruktivismi idee seisab vastu leiutaja kui geniaalse eraku ideele, toonitades, et selleks, et leiutised saavutaksid ühiskondlikku kõlapinda, peab ühiskond selleks ka küps olema.

Sotsiaalses konstruktivismi pakutavates seletustes sellest, kuidas ühiskond mõjutab tehnoloogia arengut ning lõpptulemusena seda ka muudab, on võimalik eristada kolme tasandit: 1) isiku tasand- isik või isikute rühmad, kes mõtlevad välja kontseptsiooni, disaini ja arenduse, ei ole kunagi isoleeritud muust ühiskonnast, vaid on mõjutatud ühiskondlikest protsessidest sotsiaalsete sidemete, hariduse, meedia,

sotsiaalsete võrgustike kaudu; 2) ühiskondlik tasand- kuna protsessid ei toimu isolatsioonis, eksisteerivad riiklikud ja organisatsioonilised prioriteedid, mis suunavad arendusmeeskondi mingit ühiskondlikku vajadust täitma. Ühiskonna tasandil on võimalik protsesse määrata ka turunduslike võtete abil, seda nii erasektoris, mis üritab mingit toodet tutvustades sellele ühiskondliku toetust saada, aga ka riiklikus sektoris, mis mingist tehnoloogiast rääkides või seda laialdasemalt rakendama asudes tehnoloogiate arengut mõjutab; 3) kasutaja tasand- juhib tähelepanu sellele, et tehnoloogia muutub ja tehnoloogiale antakse uued tähendused just selle kaudu, kuidas neid rakendavad individuaalsed kasutajad. Internetti on võimalik kasutada väga paljudel erinevatel viisidel, isegi kui nende taga on sisuliselt üks ja seesama tehnoloogiline lahendus (Vengerfeldt 2005).

Mitmed sotsiaalse konstruktivismi lähenemist pooldavad hilisemad tööd keskenduvad konkreetsete tehnoloogiate ning nende kasutamise ja omaksvõtmise mikroanalüüsile. Preston toob välja, et sotsiaalsest konstruktivismist lähtuvad uurimistööd jätavad tihti tähelepanuta konkreetsete tehnoloogiate olemuse ja funktsioonid ning pööravad seetõttu ka liiga vähe tähelepanu tehnoloogilistele mõjutustele ühiskondlikes protsessides (Preston 2001).

Käesoleva töö võib uurimisfookust silmas pidades liigitada sotsiaalse konstruktivismi paradigma alla, sest tehnoloogilise determinismi vaatenurk on antud teema jaoks liiga äärmuslik, mis ei võimalda vaatluse alla võtta laiemat ühiskondlikku tausta. Sotsiaalne konstruktivism aitab antud juhul vaadelda, kas ja kuidas aitab tehnoloogia kaasa osalusdemokraatia arengule. Poliitiliste blogide analüüsi puhul tuleb aga meeles pidada, et uued tehnoloogiad pakuvad nii poliitikutele kui kodanikele uusi võimalusi ennast väljendada, mistõttu ei tohiks kindlasti käesoleva töö puhul alahinnata ka tehnoloogia rolli poliitilises diskussioonis. Seetõttu võiks käesolev töö teoreetiliselt vaadelda ühiskondlikke muutusi sotsiaalse konstruktivismi lähenemise taustal, pidades antud mõttesuuna puhul silmas veidi “pehmemat” ja tasakaalukamat vormi.

Daniel Bell kirjeldas 1973. aastal, et kaasaegsed arenenud ühiskonnad liiguvad postindustriaalse ühiskonna poole. Ühtlasi oli Bell esimene sotsioloog, kes kirjutas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia mõjust erinevatele sotsiaalsetele gruppidele. Bell ennustas, et uute tehnoloogiate sotsiaalsed tagajärjed on seotud sellega, kuidas

hakkab toimuma informatsiooni ringlus. Ta püüab juba 35 aastat tagasi näidata, milline mõju on info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel postindustriaalses ühiskonnas. (Bell 1999).

Castelli jaoks on kaasaegse tehnoloogilise revolutsiooni keskmes info töötlemise ja kommuniqueerimise tehnoloogiad. Vastupidiselt lineaarsetele suhetele industriaalrevolutsiooni ajal, mida iseloomustab fordistlik masstootmine, soodustavad uued infotehnoloogia vahendid palju keerulisemaid ning komplekssemaid võrgustike poolt organiseeritud vastastikuseid suhteid. Võrgustike struktuurid pole küll uued, kuid uued infotehnoloogia vahendid, nagu internet, võimaldavad erinevate struktuuri tüüpide kaudu käima lükata sotsiaalseid ja majanduslikke protsesse (Castells 2000).

Inglise sotsioloog Frank Webster (2002) leiab, et infoühiskonna kõige nähtavamad indikaatorid on uued tehnoloogiad, mis võimaldavad info vahetamist erinevate tasemete ja valdkondade institutsioonide vahel ning läbi tehnoloogilise infrastruktuuri saab vastavate seadmete olemasolul suhelda omavahel igal ajal ja ükskõik millisest maailma paigast. Websteri järgi on info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate areng aluse pannud uuele ajajärgule.

Giddensi (2004) järgi saab kaasaegses ühiskonnas rääkida laialdasest aja ja ruumi ümberjaotamisest, mille tulemuseks on kõrge abstraktsiooni tase- varasematele ühiskondadele omane lokaalne aeg ja ruum on asendunud kõikvõimalike kombinatsioonidega aja ja ruumi suhetest. Erinevad arusaamad maailma mõistmisest on modernse ühiskonna iseloomulikuks tunnusjooneks (Giddens 2004).

Giddensi kaasaegne sotsiaalteadlane Scott Lash püüab leida fookust tänapäeva ühiskonna kritiseerimiseks. Lashi (2002) arvates tuleks praeguse postmodernsuse asemel nimetada kaasaegset ühiskonda infoühiskonnaks, sest see väljendab täpsemalt just sisu, selle asemel, et näidata järgnevust. Sotsiaalne klass ei sõltu Lashi arvates nüüd enam juurdepääsust tootmisviisile, vaid informatsioonile. Sotsiaalne ebavõrdsus on tingitud juurdepääsust globaalsetele infovoogudele. Sotsiaalsed klassid ei sõltu enam tootmispiirkondade asukohtadest, vaid hoopis asukohast ruumis (Lash 2002).

Industriaalühiskonnas oli võim diskursiivne, kuid nüüd, infoajastul on ta informatsiooniline. Võim on tugevalt seotud ikka teadmistega, kuid informatsiooniline võim on asendamas narratiivset ja diskursiivset teadmist. Võim on

seotud tarbimisega, kuid nüüd ei juhi tarbimine enam informatsionaliseerimist, vaid info juhib tarbimist. Võim ei ole enam pedagoogiline või narratiivne, vaid täideviiv või esitluslik (performatiivne). Võim ei toimi enam niipalju linearsuse ja efektiivsuse argumentide või ideoloogia läbi, vaid pigem kommunikatsiooni ja info kohesuse läbi. (Lash 2002).

Võttes vaatluse alla poliitilised blogid kui ühe infoajastu uue kanali, võib eeldada, et interneti keskkonnas toimib võim tõepoolest kommunikatsiooni ja info kohesuse läbi, sest blogid võimaldavad edastada informatsiooni otse sündmuskohalt (näites otse Riigikogu istungilt). Teisalt tuleb tõdeda, et Eest kontekstis on võimu toimimisel endiselt suur roll argumentidel ja ideoloogial ning seda, kas ideoloogia hakkab oma mõjuvõimu info kohesuse arvelt kaotama, tasub edaspidistes töödes kindlasti edasi uurida.

Infoühiskonnas on tekkinud tehnoloogilised võimalused, näiteks WAP, mobiil, internet jne. Tekkinud on muutused kommunikatsioonis: informatsioon jõuab iseseisvalt inimesteni ning inivid ei pea tihti ise informatsiooni juurde minema ega seda kusagilt otsima. Infovool üllatab meid tänapäeval kõige ootamatul ajal ja ootamatus kohas- tänaval, postkastis, kaupluses- kõikjal, kus me liigume. Seetõttu ei ole inimestel enam informatsiooni eest pääsu. Infoühiskonnas on info väärtus väga lühiajaline- kui raamatu tähtsus kestab läbi kümnete aastate, siis infoühiskonna meediumite poolt edastatav informatsioon on väärtuslik tihti väga lähikest aega. Näiteks börsi puudutatav info internetis võib tähtsust omada vaid mõned sekundid, sportitulemused vaid mõne tunni.

Tänuväärse töö on infoühiskonna määratlemisel ja teoreetiliste väljade kaardistamisel teinud Laur Kanger, kelle magistritöö annab põhjaliku kriitilise ülevaate infoühiskonna olulisematest teoreetikutest ning analüüsib viimaste poolt pakutud teooriate omavahelist dialoogi.

Vaadeldes erinevaid analüüsivahendeid infoühiskonna teooriate hindamiseks, selgub, et ühiskondlike protsesside analüüsimeetodeid on mitmeid ja infoühiskonna teoreetikud on oma fookuse erinevalt paika seadnud.

Ühiskonna analüüsimisel saab välja tuua neli mõõdet: 1) aeg; 2) analüüsitasand; 3) inimsuhestumise viisid; 4) inimsuhestumise viiside erinevad astmed. Viimastest

lähtuval peaks ideaalne ühiskonna teooria: a) jälgime ühiskondlikke protsesse nende võimalikult suures ulatuses (so analüüs ei tohiks keskenduda vaid tehnoloogiale või majandusele; täpsemalt öeldes ei tohiks üldistada ühe safari muutusi ühiskonnale tervikuna; b) tegema seda ühiskonna eri tasanditel (so alates indiviidist ning lõpetades globaalsete struktuuridega; c) looma võrdleva perspektiivi minevikuga, mõistmaks kaasaega iseloomustavate protsesside algpõhjuseid ning põhjendamaks nende protsesside uudsust või uudsusetust (Kanger 2007).

Kaasajal on toimunud nihe teadvustatud klassipoliitikal identiteedipoliitikale, ent mitte ühe asendumine teisega; võrguettevõtte on küll senisest paindlikum ning meie ajastu on endaga kaasa toonud mitmeid muudatusi majandusüksuste käitumises; ent need on ikkagi kapitalistlikule loogikale allutatud; maailm on seoses uute transpordi- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega enneolematult “väikseks tõmbunud” ning see pakub uudseid võimalusi, samas on tegu järjekordselt “aja-ja-ruumi” kokkusurumise lainega (Kanger 2007, 113).

Teoreetilisel maastikul on palju vaieldud selle üle, kas infoühiskond on isenesest midagi uut või on küberühiskond pigem “päris” ühiskonna jätk kui selle revolutsiooniline asendus. Infoühiskonna kommunikatsioonikanalite, seehulgas poliitiliste blogide puhul on samuti võimalik püstitada küsimus, kas blogid võimaldavad jätkata juba olemasolevaid ühiskondlikke protsesse või on blogide puhul tegemist revolutsioonilise tehnoloogia vormiga, mis soodustab ja tekitab ühiskonnas täiesti uusi muutusi ja nähtusi. Arvestades Eestis seni läbi viidud uuringuid uue meedia valdkonnas, võib öelda, et blogid jätkavad ning soodustavad seni ühiskonnas toimivaid traditsioone ja protsesse ning blogisid ei tohiks kindlasti vaadelda kui täiesti iseseisvat ja ainsana muutusi tekitavat tehnoloogilist nähtust.

Lähtuvalt väga paljudest erinevatest infoühiskonna teoreetilistest käsitlustest on käesoleva töö uurimisobjekti kontekstis oluline otsida uusi seoseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega mõjule poliitilises kommunikatsioonis. Endiselt on õhus küsimus, kas uue meedia vahendid ja elektroonilised teenused annavad poliitikale nõu uue elu ning on ajendiks muudatustele poliitilises kommunikatsioonis.

1.2 Avaliku sfääri ideaaltüüp versus virtuaalne ruum

Avalikku sfääri olulisteks tunnusteks peetakse avatud, põhjendatud ning refleksiivset kommunikatsiooni. Jürgen Habermasi teooria järgi (kelle tööd on aluseks suuremale osale teooriatest, mis keskenduvad avaliku sfääri uuringutele ka internetis) on avaliku sfääri ideaaltüüp domineerimisest vaba, avatud ning ratsionaalne, tuginedes moraali ja eetika nõuetele (Habermas 2001). Avalikku sfääri nähakse kui tugeva demokraatia keskset jõudu, võimaldades kõlada ka teatud küsimuste puhul erimeelsustel olevate kodanike häälte. Habermasi avalikku sfääri iseloomustab avalikkusele orienteeritud kodanikkonna kujunemine, järelvalve võimu üle ning avalikkuse suveräänsus (Habermas 2008).

Avalikku sfääri võib mõista kui ühiskonnaliikmete ühist abstraktset ruumi, seda osa elust, mille kaudu inimene suhtleb teistega ja kogu ühiskonnaga. Avalikkust võib näha, kui mingit ühisosa erinevate indiviidide tegemistest, tähelepanekutest, mõtetest. Samas on avalikkus tihedalt seotud muude ühiskonnale omaste sfääridega, muutused avalikkuses on seotud muutustega poliitikas, majanduses, kultuuris, teaduses, ühiskonnakorralduses (Habermas 2001).

Legitiimsuse saavutamine demokraatlikus ühiskonnas eeldab vastastikust sidet ühelt poolt tugeva avalikkuse ehk institutsionaliseeritud arutelule ning teiselt poolt informaalset massikommunikatsiooni vahel. Demokraatliku avaliku sfääri kommunikatiivse infrastruktuuri ülesandeks on muuta olulised ühiskonna probleemid arutelu teemadeks ning võimaldada avalikkusel end nende teemadega suhestada, võttes kas siis pooldava või eitava seisukoha uudiste ja arvamuste kohta. Aja jooksul need implitsiitsed hoiakud kinnistuvad ühiskonda liitvateks arvamusteks (Rikmann et al 2002).

Habermasi avaliku sfääri mõiste on pigem küll ideaaltüüp kui tegelikkuses eksisteeriv ruum või konkreetne institutsioon. Samas on vaba kommunikatsiooniruumi olemasoluta avatud demokraatlikku ühiskonda raske ette kujutada.

Uued info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendid, seehulgas internet pakuvad kodanikele võimalust poliitikast osa saada väga erinevatel positsioonidel, laiendades seeläbi avaliku sfääri piire. Läbi e-meili, foorumite, veebikirjutiste saavad kodanikud end väljendada ning kaasa aidata ratsionaalse arutelu kestvusele. Paljud kriitilised

teoreetikud, kes otsivad internetis võimalusi demokraatliku kultuuri arendamiseks, on leidnud märkimisväärseid tegureid, mis takistavad ja piiravad avatud ja refleksiivset diskussiooni *online* keskkonnas, piiravad juurdepääsu informatsioonile või osalemist teatud protsessides ning soodustavad riigipoolse tsensuuri kasvu ja korporatsioonide domineerimist interneti keskkonnas (Dahlberg 2005, Gomez 2004, Wilhelm 2000).

Viimaseid tähelepanekuid kinnitavad teoreetikud väidetega, et online keskkonnas toimuv interaktsioon muudab sarnastel seisukohtadel olevad kodanikud killustatuks, mis omakorda lõhestab avalikku sfääri (Dahlberg 2007: 828). Teine osa teoreetikuid argumenteerib aga, et interneti keskkonnas otsivad inimesed võimalusi ratsionaalseks aruteluks, säilitades selgelt oma erinevad seisukohad ning laiendades seeläbi avaliku sfääri piire.

Lincoln Dahlberg püüab artiklis '*Rethinking the fragmentation of cyberpublic: from consensus to contestation*' (2007) lahti mõtestada debatti interneti killustatuse ümber. Dahlberg kasutab post-marxistlikku diskursuse teooriat, et analüüsida radikaalse avaliku sfääri kontseptsiooni. Autor tõstatab põhimõttelise küsimuse, kas ratsionaalne arutelu saab alati jääda lõpuni neutraalseks, kui kommunikatsioon koosneb sõnadest, mis on asetatud kindlasse süsteemi. Sõnade kaudu tekib lauses tähenduste süsteem, mis väljendub kindla diskursusena. Alati jääb aga diskursusest välja poole peidetud sotsiaalseid suhteid ja identiteete ning tähendusi, mida diskursus ei sisalda.

Legitimeeritud arutelu puhul kerkivad alati esile domineerivad diskursused, mille mõjuvõim on "vaigistanud" või muutunud "tähtsusetuks" teised diskursused. Domineerivad diskursused on seotud sotsiaalse hierarhiaga, kus teatud identiteeditüübid saavutavad kõrgema sotsiaalse positsiooni. Sellest tulenevalt on arutluse käigus saavutatud konsensus läbi põimunud ebasümmeetriliste võimuhete ning võitlusega domineeriva positsiooni pärast. Lincoln Dahlberg nõustub poliitilise teoreetiku Chantal Mouffe'iga, kes ütleb, et konsensus on alati seotud süstemaatilise puudujäägi, antagonismi alge ning destabiliseerimisega. Seetõttu on konsensuse mõiste paratamatult tingimuslik (Mouffe 2000).

Dahlberg (2007) rõhutab et Habermasi väljatoomine avaliku sfääri tähtsaima teoreetikuna on oluline, kuid meeles tuleb pidada, et neutraalse konsensuse saavutamine on avalikus sfääris peaaegu võimatu, sest kompromisside tegemine tähendab alati mõne ühiskondliku rühma hegemooniat.

Dahlbergiga sarnaste dilemmade üle arutleb ka Ameerika sotsiaalteadlane Papacharissi (2002), kes küsib, kas virtuaalne ruum laiendab, piirab või hoopis eirab avalikku sfääri ning kas uued tehnoloogiad laiendavad inimeste poliitilisi võimalusi või piiravad demokraatiat. Uus avaliku ruumi mõiste ei ole sünonüüm avaliku sfääri mõistega. Internet kui avalik ruum pakub üht uut võimalust (foorumi kohta) poliitiliseks aruteluks. Internet kui avalik sfäär aga aitab luua diskussiooni, mis soodustab demokraatlikul viisil arvamuste ja ideede vahetamist. Virtuaalne ruum suurendab diskussiooni, virtuaalne sfäär aga tugevdab demokraatiat.

Virtuaalne ruum on avalik ja privaatne ruum. Virtuaalne ruum annab inimestele uued kommunikatsioonikanalid, muutmata seejuures radikaalselt kommunikatsiooni olemust või sisu. Papacharissi rõhutab Jan Fernbacki poolt välja toodud teooria olulisust, mille järgi ei tule demokraatia ning identiteet virtuaalses ruumis esile virtuaalsetes kogukondades, vaid sotsiaalsete suhete struktuuris. Sellest tulenevalt takistavad reaalses elus eksisteerivad sotsiaalsed suhted avaliku sfääri tekkimist virtuaalses maailmas sama palju nagu tegelikus elus (näe "pärismaailmas"). Viimast väidet peab Papacharissi (2002) "liberaalseks" ning erinevaks paljudest varasematest lähenemistest, mis käsitlevad tehnoloogiat üsna deterministlikult. Internet iseenesest ei ole põlema süttinud tuli, mis käivitaks uut moodi poliitilise osalusevormi ning demokraatia rohujuure tasandil. Uued tehnoloogiad pigem "sulanduvad" poliitilisse kultuuri, mitte ei loo uut poliitilist kultuuri.

Teisalt jälle toob Papacharissi sisse utopistlikuma lähenemise ning argumenteerib, et inimesed, kellel ei ole võimalusi saada reaalselt kokku ning osaleda poliitilises diskussioonis, saavad seda nüüd teha internetis. Fakt, et erinevate kultuuritaustade ning päritoluriikidega inimesed osalevad virtuaalses poliitilises diskussioonis, täiendades seeläbi üksteise kultuuriliselt erinevaid vaatenurki, näitab ära selgelt tehnoloogia põhiolemuse. Virtuaalse sfääri väärtus seisneb selles, et see hõlmab lootusi, mõtisklusi ning unistusi oletuste ning tuleviku kohta. See on justkui visioon, kuid mitte veel reaalsus (Papacharissi 2002).

Virtuaalne ruum- globaalsus, avatus, informatsiooni ja allikate paljus, interaktiivsus, vähene reguleeritus, anonüümsus. Internet soodustab ulatuslikku poliitiliste väidete esitamist ja kriitikat, mis vastavad põhijoontes kriitilis-ratsionaalse debati nõuetele. Internet aitab laiendada avalikku ruumi, kuid küber-diskursuse

kvaliteet ei vasta täiel määral avaliku ruumi nõuetele: vähene reflektiivsus, vähene sallivus, identiteedi varjamine, info tõesuse probleemid, sotsiaalse ebavõrdsuse mõju juurdepääsule, teatud isikute ja gruppide domineerimine (Hänni 2005).

Teoreetikud on üldjoontes seisukohal, et poliitiline arutelu on interneti keskkonnas võimalik, kuid edaspidi tuleb analüüsida poliitilise arutelu mõju ja tagajärgi ühiskonnale tervikuna. Poliitilistel eesmärkidel interneti kasutamise tagajärgede analüüs aitab kindlaks määrata, kas see võrdlemisi uus meedium suudab üle minna avalikust sfäärist avalikku virtuaalsesse sfääri.

Poliitiliste blogide analüüsimisel tasub silmas pidada kindlasti Papacharissi lähenemist kogukondadele virtuaalses ruumis, kus autor ütleb, et virtuaalses ruumis ei tule demokraatia ja identiteet esile virtuaalsetes kogukondades, vaid sotsiaalsete suhete struktuuris. Poliitilise kommunikatsiooni puhul võivad reaalses elus eksisteerivad suhted takistada avaliku sfääri tekkimist virtuaalses maailmas sama palju nagu tegelikus elus. Kuigi uued tehnoloogiad võimaldavad juurdepääsu internetile paljudele kodanikele, kel muidu poleks võimalik poliitilises diskussioonis osaleda, tuleb siiski arvestada, et tehnoloogia üksi ei saa muuta eksisteerivate sotsiaalsete suhete iseloomu. Siiski on ka antud töö kontekstis võimalik uurida, mil määral eksisteerivad virtuaalses keskkonnas reaalses elus toimivad suhted.

1.3 Poliitiline kommunikatsioon ja e-demokraatia käsitlused

Demokraatliku poliitilise kultuuri üldiseks eelduseks on demokraatlikel väärtustel põhinev ning demokraatlike tavasid juurutav institutsionaalne struktuur: ühiskonnas domineerivad võimu- ja rollisuhted, otsuste vastuvõtmise reeglid, juhtimislaid peab toetama osalust, sallivust ja ausat võistlust ning võimaldama ka vähemuses olivate ning nõrgemate häälte kuuldavust (Lauristin e al 1997).

Elektrooniline demokraatia või digitaalne demokraatia on mõisted, mida eelkõige kasutatakse viitamaks info ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisele ühendamiseks poliitikuid ja kodanikke, kasutades selleks informatsiooni jagamist ja saamist, hääletamist, arvamuste küsimist ja diskussiooni. E-demokraatias nähakse võimalust hüljata esindusdemokraatia osalusdemokraatia kasuks. Oluline on silmas

pidada, et IKT kasutamist, avalikus halduses, kus kodanikule on reserveeritud ainult info ja teenuste tarbija roll, ei tohiks määratleda kui e-demokraatiat, sest e-demokraatia eeldab aktiivset suhet, st. kodanike võimalust poliitilisi protsesse ja otsuseid mõjutada. Teisisõnu seab hea e-valitsemine eesmärgiks e-demokraatia (Hänni 2005).

E-demokraatia käsitlemisega seoses on siin kohal oluline kaardistada ka poliitilise kommunikatsiooni mõiste, mis eeldab (McNairi järgi) eesmärgipärast poliitikasse puutuvat suhtlust, mis võib olla: 1) poliitikute või teiste poliitika subjektide spetsiifiliste eesmärkide saavutamisele suunatud kommunikatsioon; 2) poliitikele suunatud mitte-poliitikute (valijate, ajakirjanike, kolumnistide jt.) sõnumid; 3) poliitikute ja nende tegevuse kohta käiv kommunikatsioon ja poliitika üle arutlemine meedias (uudised, raportid, juhtkirjad jt) (McNair 2003).

Viimastel aastatel on nii Eesti arutletud e-demokraatia olemasolu ja selle tähtsuse üle internetis. Mis vahe on e-demokraatial ja nõ “tavalisel” demokraatial? Kas e-demokraatia peamiseks eesmärgiks ja tunnusjooneks on kodanike kaasamine või osalusprotsesside arendamine? Välja arendatud demokraatlikud praktikad ei tekita infotehnoloogiaid kasutades alati suur muudatusi. Teisalt ei mõjuta aga “ruum” ainsana demokraatlikke praktikaid, vaid aktiivsuse puhul mängivad olulist rolli ka haridus ning traditsioonid. Infotehnoloogia arenemine on viimastel aastatel suurendanud poliitilist aktiivsust Eestis. Interneti-demokraatia rakendamist kohalikes omavalitsustes uurinud Kristina Reinsalu toob välja, et kohalike omavalitsuste tasandil meenutab kodanike ning omavalitsuse ametnike suhe pigem kliendi ja teenusepakkuja vahelist suhet. Eksisteerib väga vähe teenuseid, mis võimaldavad kodanikel demokraatlikku osalemist. Kuigi kodanikud näitavad valmisolekut omavalitsuste tegevustes kaasa rääkida ning otsustamisprotsessides osaleda, ei soodusta olemasolevad osalemise võimalused märkimisväärselt e-osalust. Osalusdemokraatia efektiivsel toimimisel mängivad olulist rolli teenuste kvaliteet ning sisu (Reinsalu 2008).

Lihtsustatud tasandil vaadeldakse internetti kui vahendit, mis võimaldab “valitsemist tehnoloogiate abil”. Sedasorti lähenemine näeb võrku tööriistana, mis ratsionaliseerib ja muudab paljusid valitsemisega seotud protsesse. Digitaalseid võrgustikke võivad

valitsemiseks tarvitada tegelikkuses eksisteerivad valitsused, mis võivad ulatuda tänapäevase territoriaalse suveräänsuse piiridest tunduvalt kaugemale. Sellisel moel on “netlane” oma tähenduselt märksa laiem mõiste kui “kodanik”, sest võrk on määratult laiem areaal, kui ükski linn, riik või regioon siin reaalses maailmas (Vengerfeldt, Runnel 2004).

E-demokraatia mõjude kolm suunda

Üldisemalt vaadates saab välja tuua kolm erinevat mõttesuunda, mis käsitlevad interneti mõju demokraatlikule poliitikale. Esimene grupp teoretikuid on seisukohal et internet loob suured muutused demokraatlikus süsteemis ning internet on seetõttu tehnoloogiline determinist. Revolutsionäärid argumenteerivad, et internet kujundab ümber demokraatliku süsteemi uute tehnoloogiate kaasabil. Kui seni pole väga suur osa kodanikest saanud tehnoloogiliste takistuste tõttu poliitilistes protsessides osaleda, siis “nüüd” on see arvutite ja teiste uute kommunikatsioonitehnoloogiate tõttu võimalik. Revolutsioon kommunikatsioonis muudab esindusdemokraatia aegunuks ja “vanamoeliseks.”

Teise lähenemise järgi aitab internet kaasa esindusdemokraatia tugevdamisele, sest internet aitab tehnoloogiliselt kaasa erinevate probleemide lahendamisele. Seetõttu võib internet tugevdada esindusdemokraatia traditsioonilisi praktikaid või kasutada osalusdemokraatia ja arutleva demokraatia meetodeid tugevdamaks esindusdemokraatiat. Lihtsamalt öeldes usuvad interneti tehnilisi uuendusi analüüsivad teoretikud, et demokraatiaga seotud probleemid on võimalik kindlaks määrata ning arendada ja rakendada tehnoloogiaid nende probleemide lahendamiseks. Tehnoloogiate parendavasse jõudu usuvad inimesed näevad tehnoloogiat kui kasulikku vahendajat ja “abistajat”, mis aitab kaasa progressile. Seetõttu tuleb tehnoloogiate poolt pakutavaid võimalusi maksimaalselt ära kasutada, et kaitsta demokraatiat.

Kaks eelpool mainitud lähenemist on ühiskonna teooriate seisukohalt tehnoloogiliselt deterministlikud vaated, mis omistavad tehnoloogiatele liialt olulise rolli ühiskondlikes protsessides. Seetõttu jäävad need vaated ka antud töö konteksti arvestades liiga kitsaks. Käesoleva töö raames aitab uurimisprobleemile läheneda kolmas internetti ja demokraatlikku poliitikat analüüsiv mõttesuund.

Kolmanda mõtteviisi esindajad on seisukohal, et poliitika normaliseerub internetis oma tavapärastruktuurides, mille tõttu on internetil üsna piiratud mõju poliitilistele protsessidele. Eksisteerivad väljakujunenud jõulised institutsionaalsed kokkulepped ja huvid, mis kujundavad muudatusi ning seisavad viimastele vastu. Revolutsioonilised tehnoloogiad integreeritakse olemasolevatesse sotsiaalsetesse protsessidesse, sest poliitikud ei karda omaks võtta uusi tehnoloogiaid ning ühendavad uued tehnoloogiad aktiivselt poliitilisse süsteemi, mille tõttu on tehnoloogiate “revolutsiooniline” potentsiaal kaetud. Tehnoloogiate poliitilisse süsteemi kaasamisega on neid võimalik kontrollida ning kujundada vastavalt poliitikute soovidele (Wright 2006).

Eelpool välja toodud kolmas lähenemine aitab kõige paremini kirjeldada antud töö uurimisprobleemi, kuna aitab vaadelda, kuidas poliitikud kasutavad ja võtavad omaks uusi tehnoloogiaid ning integreerivad need tehnoloogiad olemasolevasse poliitilisse süsteemi. Tehnoloogiate ühendamist ning kontrollimist on huvitav jälgida poliitikute valimiskampaaniate ajal, mil uus meedia pakub blogide näol võimaluse kasutada oma ideede ja uskumuste väljendamiseks uut moodi lahendusi.

1.3.1 Osalemine ja osalusdemokraatia (kriitilis-ratsionaalne debatt)

Osalusdemokraatia on demokraatia vorm, mille puhul rahvast kaasatakse otsustusprotsessi. Osalusdemokraatia vorm, mille puhul rahvas teostab oma võimu seaduseloomes ja muudes küsimustes, mis esindusdemokraatias on riigikogu ja valitsuse pädevuses, on otsedemokraatia. Osalusdemokraatia on üks kodanikuühiskonna toimimise aluseid. Poliitikateaduses tähistab see termin esindusdemokraatia alternatiivi või selle täiendamise katseid.

Esindusdemokraatia tähendab seda, et rahvas (või kodanikuühenduse puhul selle liikmeskond) kasutab võimu enda valitud esindajate kaudu, osalusdemokraatia aga tähendab teisi mõju avaldamise kanaleid. Osalusdemokraatia huvides on iga olulise poliitilise küsimuse üle arutlemine selliselt, et kaasatud on võimalikult paljud need ühiskonna (või kõnealuse ühenduse) liikmed, keda see puudutab; ideaalis peaks

taoline arutus võimaldama kõigi seisukohtade esitamist ning selle tulemus ei tohiks olla mõjutatud nende esitaja võimupositsioonist või tema muudest ressurssidest.

Teoreetikud on viimaste aastate jooksul püüdnud lahti mõtestada demokraatia ja avaliku sfääri olemust kaasaegses ühiskonnas. Paljud teadlased on oma uurimisobjekti sidunud Habermasi arutleva demokraatia ideaaltüüpilise mudeliga ning püüdnud kriitiliselt diskuteerida selle üle, kas viimane mudel on tänapäevases ühiskonnas üldse reaalselt ellu rakendatav.

Eelmises alapeatükis käsitletud avalikkuse mõiste on Habermasi jaoks seotud "arutleva demokraatia" (*deliberative democracy*) ideaaltüüpilise mudeliga, mis koosneb ratsionaalsest, neutraalsest, avatud ja domineerimisest vabast kommunikatsioonist osalejate vahel. Arutlevas demokraatias on otsuste legitiimsuse tagamiseks mitte ainult enamuse ühiskonnaliikmete esindatus otsustamisel, vaid eelkõige otsustamisele eelnev arutus. Seejuures toimib arutlev demokraatia paremate argumentide toel (Habermas 2001).

Kaasaegsed versioonid demokraatia teooriatest tõlgendavad kodanike osalemist poliitilistes protsessides kui deliberatsiooni- idee arutlevast demokraatiast on saanud valdavaks kõikjal. Üks Habermasi arutleva demokraatia kriitilisi käsitlejaid on Peter Dahlgren, kes ütleb, et Habermasi mudelil on teatud piirangud. Dahlgren (2008) toob välja, et osalemine ei soodusta ega tugevda alati demokratlikke väärtusi- see võib hoopis viia anti-demokraatiani. Seejuures ei soodusta poliitilise kire puudumine ning apaatus ühiskonna asjade suhtes demokraatlike väärtuste tekkimist. Teisalt aga ei vähenda passiivsus ühiskonnas ning rahulolematuse valitsuse või poliitikute suhtes alati demokraatlikke väärtusi.

Igapäevased vestlused poliitilistel teemadel ei ole oma olemuselt arutlevad, kui nendes vestlustes puudub poliitiline konflikt. Siiski võivad poliitilise konfliktita vestlused soodustada kodanike kaasamist ja osalemist poliitilistes protsessides ning arutlev demokraatia arendab kodanikuks olemise oskusi.

Eristada tuleks arutelusid, mis leiavad aset poliitilises kontekstis ning arutelusid, mida peetakse teistel eesmärkidel. Dahlgren tsiteerib ameerika sotsioloog Michael

Schudsonit, kes ütleb, et vestlus ei ole demokraatia alus. See tähendab, et vestluse olemus on tegelikkuses sotsialiseerumine, samal ajal on poliitilise diskussiooni eesmärk probleemide lahendamine. Poliitiline vestlus püüab leida lahendusi konfliktidele- see on ettekavatsetud ning eesmärgipärane. Arutlev demokraatia ei ole spontaanne, vaid pigem avalik, tsiviilne ja sotsiaalset ebamugavust tekitav ning vastanduv “tavalistele” vestlusetüüpidele. Poliitiline osalus on seotud emotsioonidega, see on midagi atraktiivset, mida inimesed on nõus tegema alati kui neil selleks vaid võimalus on antud. Poliitiline diskussioon pakub selles osalejale ka teatud määral ebakindlust ning ärevust (Dahlgren 2008).

Arutlev demokraatia ei ole produktiivne kui selle põhieeldused ei ole täidetud: 1) diskussioon avatud kõigile osalejatele; 2) autonoomia teha valikuid; 3) võimu neutraalsus- parem on tugevam argument; 4) ideaalne rollide jaotus ja rollide valik. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate areng üksi ei soodusta arutleva demokraatia tekkimist (vaja on läbimõeldud strateegiaid). Arutleva demokraatia “praktiseerimist” takistab digitaalne lõhe ning ka mitmed demograafilised tegurid (sissetulek, haridus jne). Osalus (*participation*) aitab kaasa kodanike harimisele ja teenib kodanike huve (Wiklund 2005).

1.3.2 Poliitiline diskussioon interneti keskkonnas

Poliitilise kommunikatsiooni teooria olulisemad arendajad Blumler & Gurevitch (2001) on seisukohal, et uuel ja interaktiivsel meedial on potentsiaal tugevdada avalikku kommunikatsiooni ning rikastada demokraatiat, kuid see saab olla võimalik ainult läbimõeldud poliitilise toetuse ning institutsioonide loomisel rakendatavate illusoorsete ideede abil.

Poliitilised arutelud peavad virtuaalses ruumis andma võimaluse ja toetuse aktiivsele kodanikuühiskonnale. Seda on võimalik saavutada autoriteedi abil, kellel on vastutus avaldada, modereerida ning raporteerida elektroonilise demokraatia rakendamisel saadud tulemusi. Autoriteetne institutsioon koordineerib, kutsub esile ning kogub kodanike arutelusid erinevatel teemadel. Sellised tingimuslikud “ettekirjutused” aitavad poliitikutel ja ametnikel näha poliitilist osalust mitte kui kodanike “mängumaad”, vaid kui foorumeid, mille toimimisel on kodanikel täita tõsine roll.

Internet aitab kaasa poliitilistele kaasamisprotsessidele. Küsimus on vaid selles, kas tehnoloogiat nähakse tähtsaima tegurina kodanike osalemise soodustamisel või on interneti mõju siiski üks osa paljudest mõjuteguritest (kultuurilised raamid, identiteet, teadmised jne). Kaasaegses ühiskonnas avaliku sfääri ning demokraatiaga seotud küsimusi põhjalikult analüüsiv rootsi meediateoreetik Peter Dahlgren on palju uurinud uute info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega seoses noorte osalemist poliitilistes protsessides ning leiab, et interneti tuleb vaadata, kui üht elementi suurest meediamaastikust, millel on täita oluline roll poliitilises osaluses. Interneti mõju ei ole võimalik uurida isoleeritult, see tähendab, et poliitilises protsesside kontekstis tuleb interneti kasutamist analüüsida koos traditsioonilise meediaga (Dahlgren 2007).

Poliitiline osalus võib olla sotsiaalselt üsna problemaatiline nähtus, kuna inimestel võib tekkida raskusi olla samal ajal nii osalev kui ka arutlev (deliberatiivne). Mainitud dilemma võib esile kerkida nende inimeste endi võrgustikes, kus kodanikud, kes kogevad vähem vastandlikke arvamusi on tõenäolisemalt ise poliitiliselt aktiivsemad ning poliitiliselt aktiivsed kodanikud osalevad tõenäoliselt väga harva oma vaadetega poliitilistes aruteludes. Teisisõnu, võrgustik, mis soodustab avatud ja tolerantset ühiskonda, ei ole alati sama, mis “toodab” entusiastlikult osalevat kodanikkonda (Dahlgren 2008).

Poliitilise diskussiooni aluseks on see, kui osapooled teadvustavad, et nad on teineteisest sõltuvad ning avastavad oma ühised huvid ja väärtused. Arutleva demokraatia toimimisel on palju teoreetilisi eeldusi, mida on praktikas väga keeruline täide viia (nt võinu neutraalsus). Siinkohal võib tekkida küsimus, kas arutleva demokraatia puhul on oluline kodaniku identifitseerimine? Kelle nimel ta sõna võtab ja kelle seisukohti edastab ning kuidas seda kindlaks teha? Need küsimused kerkivad esile ka käesoleva uurimisobjekti kontekstis poliitikute blogisid analüüsid. Teoreetikud on hinnanud küll kriitiliselt teoreetiliselt pinnal arutleva demokraatia toimimise põhjuseid ja barjääre, kuid ometi pole tänaseni lõplikult selge, milliste kategooriate ja meetodite abil demokraatia “taset” ja “toimimist” interneti keskkonnas mõõta.

2. BLOGIDE JA POLIITILISTE BLOGIDE MÕISTED

Blogi (lühend sõnast *weblog*) on veebilehekülg, mis võimaldab pidada avalikkusele ligipääsetavat individuaalset logiraamatut (päevaraamatut). Blogisid on võimalik pidevalt uuendada, väljendades oma uskumusi, avastusi ning autori igapäevaelu tegevusi. Blogide tarkvara abil saavad blogipidajad arhiveerida oma eelmisi sissekandeid ning eelnevaid postitusi on võimalik otsingute ja linkide järgi tuvastada nii veebis kui ka teistes blogides (Coleman 2005).

Blogi definitsioonide määratlemisel on abiks ka Kadri Kirsti (2007) poolt välja pakutud mõiste, mille järgi on blogi kasutajasõbralik spetsiaalset RSS-vormi pakkuva sisuhaldusprogrammiga veebileht, mis on tagurpidi kronoloogiliselt jaotatud postitusteks ning postitused on omakorda jaotatud teemadeks. Oluline on, et postitused oleksid regulaarsed, lingitud, sildistatud, (lugejatele kommenteeritavad ning sisult uudsed ja isiklikud (autori nägu, esindades ainult enda ja mitte kellegi teise vaateid). Põhieeliseks on lehekülje mugav ja kiire uuendamine, süsteemi lihtsus teeb blogipidamise võimetekohaseks ka arvutivõhikule.

Blogid võimaldavad ühe vormina inimestel end võrgustikus väljendada, blogist on saanud refleksiooni ja teadmiste sotsiaalse produktsiooni eksperiment. Coleman tõdeb, et kaasaegses demokraatias on blogid muutumas “kuulajate” postitusteks. Blogija annab teada oma eksisteerimisest ning indiviidi mõtetest ja tunnetest, blogi abil teavitab autor, et tema mõtted väärivad vähemalt samaväärselt avaldamist teiste blogijate mõtetega. Coleman (2005) arvates ei vaja demokraatia seda, et inimesed istuksid kodudes ning hääletaksid populistlikel rahvahääletustel. Blogid on muutumas sellise demokraatia allikaks, kus iga indiviidi kontrol on määrav jõud.

Blogisid iseloomustatakse kui pidevalt uuendatavaid veebilehekülgi, mille sissekanded on tagurpidi kronoloogilises järjekorras, kuid veebipäevikuid võib kirjeldada ka teiste definitsioonide järgi, mis näeb blogisid kui tehnoloogilisi “seebikarpe” või vahendeid oma mõtete ja tunnete kirjeldamiseks. Blogid sisaldavad kõike alates tavalistest päevikutüüpi sissekannetest kuni sisukate ja arukate poliitiliste analüüsideni (Sweetser&Kaid 2008).

2005. aastal hakkasid lisaks blogidele jõuliselt levima ka videoblogid, mille puhul on postituseks lisaks tekstile ka videoklipp või link mõnele videole. Paljud uued tehnoloogiad, näiteks mobiiltelefon ja digitaalsed kaamerad võimaldavad tänasel päeval video üles laadida kohe pärast selle salvestamist.

2.1 Poliitiliste blogide tekkimine

Esimesed blogid ehk veebipäevikud tekkisid aastal 1997, kuid poliitiliste blogide laialdasemat levikut seostatakse Ameerika Ühendriikidega 2001. aastal, kus pärast 11. septembri terrorirünnakut hakkasid inimesed veebipäevikutes väljendama oma tundeid ning koguma ja vahetama informatsiooni, mida polnud võimalik leida meediakajastustest. 2002. aastal hakkasid paljud poliitiliste blogide pidajad, kes olid kirjutanud 2001. aasta terrorirünnakutest, blogides sõna võtma võimaliku Iraagi sõja teemadel. Mõned poliitilised blogid nagu *Daily Kos*² ja *AndrewSullivan.com*³ *Instapundit*⁴ hakkasid koguma lugejaskonda, postitades arvamusi ja seisukohti nii sise- kui välispoliitilistel teemadel. Sel ajal saavutasid need “A-listi” poliitilised blogid, mille külastatavus oli suur ning millele viidati pidevalt linkidena suure populaarsuse, mis viis asjaoluni, et mitmed poliitilise eliidi esindajad ja meediaväljaanded hakkasid samuti oma seisukohtade väljendamiseks kasutama poliitilise blogi formaati (Wallsten 2005).

Poliitiliste blogidega seotud uuringuid analüüsisid on oluline välja tuua, et teoreetikud kasutavad poliitilisi blogisid kirjeldades ingliskeelset mõistet “*political blogs*”, mis sisaldab endas nii poliitikute poolt peetavaid blogisid kui ka “tavainimeste poolt peetavaid poliitilise sisuga täidetud blogisid. Teadusartiklites pole selgelt eristatud “poliitikute blogid” ja “poliitilised blogid”, vaid on kasutatud ühtset definitsiooni “*political blogs*”. Otsides teadusartikleid erinevate märksõnade (sh

² <http://www.dailykos.com/>

³ <http://andrewsullivan.theatlantic.com/>

⁴ <http://pajamasmedia.com/instapundit/>

“politician blogs”) abil, andis otsing kõige rohkem artikleid mõiste “*political blogs*” kaudu. Mitmetes uurimustes kasutasid autorid mõistet “A-listi” blogid, mille all peeti silmas juhtivpoliitikute poolt peetavaid blogisid. Selguse mõttes on käesolevas töös kasutatud läbivalt eestikeelset mõistet “poliitilised blogid” ehk “poliitblogid”, mille puhul on tegemist ennekõike poliitikute poolt peetavate blogidega.

2004. aastaks olid poliitilised blogid levinud nii laialdaselt, et kõik peamised presidendikandidaadid Ameerika Ühendriikides, (alates Howard Deanist ja lõpetades George Bushiga), alustasid isiklike blogide pidamist ning kandidaatide poliitilised parteid palkasid ja volitasid ajakirjanikke kajastama poliitilistes blogides erakondade maailmavaateid ja seisukohti.

Blogide peamine poliitiline väärtus ei seisne avalikkusele ja potentsiaalsetele valijatele, poliitikute presenteerimises, vaid miljonite avalik- privaatsete blogide intellektuaalsete ja sümboliliste võrgustike tihedas interaktsioonis. Stephen Coleman (2005) iseloomustab blogosfääri kolme demokraatliku tunnuse järgi: 1) blogosfäär on sillaks privaatse, subjektiivse enesereflektiivse sfääri ning sotsiaalselt hapra avaliku sfääri vahel, milles avalikkus tegutseb. Võimaldades inimestel omavahel suhelda, säilitades samal ajal individuaalse privaatsuse, on blogid väljapääsuks mõttemallile “Kui sa puudud koosolekult, siis ei ole sul midagi öelda”; 2) blogid eeldavad, et inimesed väljendavad oma mittetäielikke mõtteid. See intellektuaalse evolutsiooni, haavatavuse ja kinnitamise/ümberlukkamise vajaduste maastik on vastuolus kindlate tõekspidamistega, mis domineerivad poliitilistes diskursustes. Blogidesse postitatakse ideid ja mõtteid, mis tulevad teatud hetkel pähe ühes tunnis, päevas või nädalas. Sellise lühikese perioodi jooksul postitustele tähelepanu pööramine on murelikuks teinud paljud traditsioone austavad teoretikud; 3) blogid võimaldavad traditsionaalselt marginaalsete maailma vaesematest regioonidest inimeste, keda on seni esindatud ning kes pole ise saanud oma häält kuuldavaks teha) häälte juurdepääsu globaalsetele debattidele. Näiteks on tekkinud Iraani blogides tõsised ja sisukad debatid ning *South Korea Ohmy News*⁵ ja *Blog Africa*⁶ on head näited globaalsest debatist, mille puhul saavad kaastöötajad/postitajad osaleda kaasa

⁵ <http://www.ohmynews.com/>

⁶ <http://blogafrica.com/>

rääkimises, mitte ainult sõnavõtude kuulamises privileeritute poolt (Coleman 2005). Demokraatia jaoks on enese aus representeerimine blogide tähtsaim omadus.

Blogide pidamine ei ole aga poliitikute jaoks alati harjumuspärane protsess. Need poliitikud, kes on harjunud kõva häälega valjuhääldajasse rääkima ning esinema läbi suurte mikrofonide, ei suuda kergesti omaks võtta uut kommunikatiivset formaati, kus “lava” kuulub kõigile (Coleman 2005).

Kümme motivatsioonitegurit ajaveebi alustamiseks on kirja pannud Prantsusmaa mõjukaim blogija Loic Le Meur, kes aitab muuhulgas välja töötada presidendikandidaadi Nicolas Sarkozy valimiskampaania strateegia.

Kümme põhjust, miks peaksid poliitikud blogi pidama (Le Meur, Vukkert 2007 kaudu):

- 1) et olla lähemal toetajatele ja avalikkusele. Blogi (kui sellel on kommenteerimise funktsioon, annab inimesele võimaluse oma tähelepanekute edastamiseks, poliitikute ideedele reageerimiseks ning teistega diskussiooni alustamiseks;
- 2) avaliku debati loomiseks. Kuna blogide diskussioon on avalik, sarnaneb see poliitilise kohtumisega, kus esineja on laval ning auditoorium võib talle küsimusi esitada;
- 3) oma ideede kohta tagasiside saamiseks, nende rikastamiseks või uute ideede kogumiseks. Poliitik võib paluda lugejatel oma mõtteid kommenteerida, mis annab poliitikule teatud ülevaate valitsevatest hoiakutest;
- 4) suhtlemiseks inimestega viisil, nagu poliitik räägiks mõnes mitteformaalses eravestluses. Lugejaid huvitab poliitiku enda “hää” ja arusaamine poliitiku enda kõnemanierist, mitte poliitiku poolt välja toodud “institutsionaalsed” teated. Oluline on, et oma blogi kirjutaks igäüks ise;
- 5) paremini aru saada kriitikast, mida poliitiku ideedele antakse. Kuigi oponentide väited on tihti ebameeldivad, tuleks neid siiski lugeda ning nendega arvestada, sest kriitika annab sisendi konkurentide mõistmiseks ning parema võimaluse etteheidetele reageerimiseks;

- 6) et levitada oma ideid. Blogi kaudu on võimalik oma ideid kiiresti ja mugavalt kuuldavaks teha, samas paluda ka teistel oma arvamusi esitada;
- 7) et otsida rahastamisallikaid oma kampaaniale (Euroopas ei ole selle kohta häid näiteid, kuid Ameerikas on üsna tavaline, et kandidaadid paluvad inimestel oma kampaania rahastamiseks annetusi teha;
- 8) et jõuda noorema põlvkonna valijaskonnani ning panna nad poliitikast huvi tundma. Blogide kaudu on võimalik poliitikutel rohkem noorte hääli koguda;
- 9) et tekitada enda ümber võrgustikke. Võrgustikud tekivad siis, kui autor esitab huvitavat informatsiooni ning blogijad lingivad sellele ja suunavad teisi inimesi poliitiku blogi lugema. Nii tekib blogosfäär (blogide võrgustik), mis aitab ideede levikule kaasa;
- 10) tuntuse tõstmine avalikkuses (kui tegemist on tundmatu poliitiku või kandidaadiga. Kui blogid muutuvad veel populaarsemaks, siis aitab see tundmatutel poliitikutel tugevdada oma rolli ja positsiooni nii kohalikul kui riiklikul tasandil.

Blogides, mis funktsioneerisid alguses avalikkusega jagatud personaalsete veebipäevikutena, oli kõigil inimestel üle maailma võimalik kommenteerida ja teistega jagada päevauudiseid ja sündmusi, mida polnud võimalik teada saada traditsiooniliste meediakanalite kaudu. Tänapäevaks on paljud blogid kasvanud võimsaks poliitiliseks jõuks, omades kindlaid õigusi ning avaldades kampaania materjale ja päevauudiseid. Poliitiliste blogide autorid kommenteerivad päevasündmusi ning on teiste blogijatega pidevas interaktsioonis. See on tekitanud teatud hulga mõistvaid ja motiveeritud toetajaid ning poolehoidjaid, kellel on võimalik üksteisega suhelda kanalite kaudu, mida neil varem polnud võimalik kasutada. Olenemata distantist, saavad blogide kaudu omavahel suhelda ka geograafiliselt isoleeritud inimesed.

Blogide tehnoloogia on muutnud Ameerika Ühendriikides poliitilise osaluse dünaamikat, pakkudes inimestele uue vahendi jõuda informatsioonini, kommenteerida ning analüüsida poliitilisi sündmusi. Veebipäevikud annavad avalikkusele võimaluse pidada järelvalvet valitsusametnike ning meedia üle. Blogide kaudu on inimestel võimalik arutleda poliitilistel teemadel ka väljaspool traditsioonilisi parteisid, mistõttu on blogid võtnud üle mitmeid poliitiliste parteide rolle (Pirch 2008).

“Kui blogides kutsutakse inimesi üles poliitilisele osalusele, hääletamisele ja “riputatakse” üles poliitilise sisuga sõnumeid, on tegemist poliitilise osalusega. Kui aga blogisid kasutatakse ainult tehnoloogiliste vahenditena, et levitada oma arvamusi küberrumis, tuleks poliitilise blogi definitsiooni puhul mõelda teistele alternatiividele” (Wallsten 2005). Seda, kas poliitilised blogid on üks poliitilise osaluse vormidest, saab kõige paremini kindlaks teha empiiriliste uurimuste põhjal. Paraku ei ole aga tänaseni suutnud teoreetikud kindlaks teha, milliste vahendite ja meetodite abil määrata poliitiliste blogide olemust poliitilise osaluse vormina.

Kuigi ratsionaalse diskussiooni ja poliitilise osaluse küsimust on poliitiliste blogide puhul keeruline uurida ja deliberatiivseid omadusi blogidele omistada, võib väita, et poliitilised blogid võimaldavad kodanikel väljendada oma seisukohti erinevatel poliitilistel teemadel.

3. POLIITBLOGIDE VARASEMAD UURINGUD

Ameerika politoloog Kevin Wallsten eristab poliitiliste blogide deliberatiivseid ja poliitiliselt ekspressiivseid omadusi ning ütleb, et seni on vähe uuritud, kuidas “tavalised” inimesed kasutavad blogisid poliitilise väljendusvahendina.

Wallsten toob välja A-listi poliitilised blogid, milleks on peamiselt poliitikute blogid ning ütleb, kuigi teoreetikud on keskendunud deliberatiivse diskussiooni uurimisele poliitilistes blogides, on “tavainimeste” blogisid poliitilise väljendusvahendina seni väga vähe uuritud.

Wallsten kasutab kontentanalüüsi, et uurida 25 “juhuslikult” valitud poliitilist blogi (mitte A-listi kuuluvad) ning püüab kindlaks määrata seosed *mainstream* meediakajastuse ning poliitilistes blogides aset leidvate diskussioonide vahel. Wallsten kasutab poliitilistest blogidest rääkides mõistet “kajakamber” ning analüüsib, kas poliitilised blogid on poliitilise eliidi “kajakambrid” või nõ “suuvoodrid”, mis kajastavad igapäevaselt meedia poolt üles võetud teemasid. Wallsten esitab hüpoteesi et poliitilised blogid ei ole midagi rohkemat kui meediast tulnud sõnumite kajakambrid (*echo chambers*).

Poliitilist blogosfääri kui “kajakambrid” võib analüüsida kolme erineva idee alusel: 1) poliitilistes blogides käsitletavat teemad on sarnased meedias kajastuvate teemadega; 2) poliitilistes blogides väljendatud raamid, faktid ja argumendid sarnanevad poliitiku erakonna seisukohtade ning meedias kajastuvate vaadetega; 3) poliitilistes blogides võetud seisukohad ja positsioonid sarnanevad poliitiku erakonna seisukohtade ning meedias kajastuvate vaadetega.

Kontentanalüüsi tulemusena selgus, et tavakodanike poliitilised blogid toimivad mõnel juhul kui kajakambrid, kuid esines juhtumeid, kus Wallsten ei leidnud meediakajastuse ning poliitiliste blogide postituste vahel selgeid seoseid. Poliitiliste blogide “kajakambri” efekt sõltus tugevalt poliitilisest teemast, samuti blogipidaja erakondlikust eelistusest; näiteks võtsid Ameerika Ühendriikides vabariiklased meediast üle teemasid, mis olid seotud abordi, sõjaväkke värbamise, moraalsete väärtuste, tüveraku uuringute ning kahe välispoliitilise teemaga- Sudaani kriisi ning Osama bin Ladeni jälitamisega. Demokraadid seevastu kajastasid blogides

samasooliste abielude, moraalsete väärtuste ning tüveraku uuringutega seotud teemasid ning kolme välispoliitilist teemat- Iraagi sõda, vangide ärakasutamisega seotud skandaali Abu Ghraib'is ning massihävitusrelvade piirangutega seotu küsimusi (Wallsten 2005).

Nii nagu Wallsten oma uuringu lõpus välja toob, esines tema empiirikas mitmeid piiranguid, näiteks kasutas ta meediaanalüüsis ainult üht kanalit- *New York Times*'i, samuti on oluline meeles pidada, et Wallsteni uuringu tulemused on kogutud tavainimeste poliitilistest blogidest ehk siinkohal on autor selgelt eristanud tipp-poliitikute (Wallsten mõtleb siin A-listi kuuluvaid blogisid, mis koguvad kõige rohkem "klikke" ning millele viidatakse kõige rohkem) blogisid ning tavakodanike poliitilisi blogisid. Sellegipoolest annab Wallsteni uuring poliitiliste blogide varasematest uuringutest põhjaliku ülevaate ning annab mõtlemisainet Eesti kontekstis vähe uuritud poliitiliste blogide analüüsimiseks.

Kaye D. Sweetser Trammell Georgia ülikoolist on uurinud Ameerika presidendikandidaatide kodulehekülgi ning vaadelnud, kuidas kasutasid ametlikud presidendikandidaadid (George W. Bush ning John Kerry) 2004. aastal oma kodulehekülgi (sh blogisid), et püüda noorte inimeste häält ning milliseid võtteid presidendikandidaadid lugejate veenmiseks kasutasid (Trammell 2007). Uurimisküsimuseks oli, kumb kandidaat postitas arvuliselt rohkem noortele suunatud sõnumeid; millised olid blogides kasutatud noortele suunatud teemad ning probleemid; milliseid veenmisvõtteid ja strateegiaid kasutati noorte mõjutamiseks; milliseid visuaale kasutati noortele suunatud kampaaniablogides.

Noortele suunatud blogipostitustes olid enim levinud teemadeks päevasündmuste kirjeldamine, toetajate mainimised, mõtete ja tunnete kirjeldused. George W. Bush kasutas oma postitustes rohkem noori arvamusi liidreid, kes võiksid olla teistele noortele eeskujuks. Postituste autorid olid sellisel juhul näiteks aktivistid erinevatest ülikoolidest. John Kerry teavitas oma postitustes noori lugejaid ülikoolides toimuvatest üritustest, samuti noorte hulgas populaarsetest *teleshows*'dest. Mõlemad kandidaadid kasutasid oma blogides ka oma lapsi, näiteks kirjutasid Barbara ja Jenna Bush üht blogi osa George W. Bushi blogist.

Sama autor vaatab artiklis "*Stealth soapboxes: political information efficacy, cynicism and uses of celebrity weblogs among readers*", kuidas mõjutavad blogide lugejaid tuntud ("kuulsate") inimeste blogides peituvad poliitilised diskursused. Trammell analüüsis kolme tuntud ameeriklase blogi, kellest kahe postitustes esines poliitilisi sõnavõtte ja seisukohti, diskursusi, kolmas blogija on kontrollgrupiks ehk viimase lugejaid võrreldakse kahe esimesega. Andmed näitasid, et need lugejad, kes ei võta blogides vastu varjatud poliitilist informatsiooni tundsid, et nad on piisavalt informeeritud tegemaks asjakohaseid poliitilisi otsuseid. Lugejad, kes omasid kahes blogis personaliseeritud ning kohati varjatud poliitilist informatsiooni tundsid, et neil pole piisavalt informatsiooni tegemaks poliitilisi otsuseid (Sweetser&Kaid 2008).

Põhijäreldusena tõid autorid välja tendentsi, et mida rohkem inimene väldib blogides poliitilisi teemasid ja poliitilist sisu, seda küünilisemaks ta muutub. See seletab ka paljuski, miks inimestel, kes tahtlikult hoiduvad lugemast internetist poliitilise sisuga informatsiooni, tõuseb pidevalt poliitilise küünilisuse tase. Sellist tüüpi lugejad on tundlikud ning nad väldivad blogides iga hinna eest poliitilise sisuga tekstide mõju alla sattumist. Sellist tüüpi lugejad ei usalda poliitilist süsteemi ning puutudes kokku poliitilise sisuga, püüavad nad poliitilist sisu vältida, muutudes seeläbi poliitiliselt veelgi küünilisemaks.

Kaks viimati mainitud artiklit on huvitavad just seetõttu, et analüüsivad blogides kaht erinevat osapoolt: sõnumi edastajat ja vastuvõtjat. Esimene artikkel puudutas otseselt poliitilise sisuga blogisid- poliitilisi blogisid. Teise artikli puhul ei olnud analüüsitava blogide autorid küll poliitikud, kuid poliitilise sisuga blogide lugejate analüüs näitas, milline mõju erinevus on avalikel ja nõ peidetud poliitilistel tekstidel vastuvõtjale.

Kuidas poliitilised blogid ja nendes esitatud ideed demokraatia maastikul jagunevad? Kindlasti ei jõua demokraatlikele väärtustele avatud ning motiveeritud inimene lugeda sadu ja tuhandeid blogisid iga päev. Kommunikatiivsel skaalal on mainitud probleemi puhul kaks poolt, mis võivad õhnestada demokraatiat. Esiteks eksisteerib sotsiaalse "karjainstinkt" ning grupi polariseerumised, kus inimesed koonduvad ümber teatud informatsiooni- ja kommunikatsioonikanalite, mis toetavad nende väärtusi ja eelarvamusi. Heaks näiteks on siinkohal Suurbritannia ajalehtede lugemine, kus inimesed valivad lugemiseks selliseid ajalehti, mis kinnitaksid, mitte ei kujundaks ega

lökkaks ümber nende uskumusi. Mida rohkem selliseid ajalehti loetakse, seda enam ollakse veendumusel, et sotsiaalne reaalsus on täpselt selline nagu inimesed on seni uskunud ning sellist reaalsust jagab ka suurem osa lugejaskonnast, mis hakkab esindama avalikkust (Coleman 2005: 278).

Teisel kommunikatiivse skaala poolel on inimesed, kes otsivad informatsiooni ainult “mõjukatest” allikatest, mis on saavutanud hea reputatsiooni. Selline informatsiooni otsimine ja “tarbimine” on sarnane situatsiooniga, kus inimene külastab ainult neid restorane, kus ta on juba varem viibinud. Sellist tüüpi käitumist võib nimetada “uudishimutuks konservatismiks”. Kaks mainitud tähelepanekut muudavad niigi keerulise “kõikide mõtete, ideede ja uskumiste kuulamise” väljakutseks liberaalsele “avatud ideede turule.” Kaasaegse demokraatia keskse metafoori järgi peaks ideede otsimise ja omaks võtmise protsess olema sama vaba ja laiaulatuslik kui poes käimine ja ostlemine konkureerival kaubandusturul (Coleman 2005).

Eestis on erinevaid blogitüüpe uurinud Tartu Ülikoolis Triin Tammert, (isiklikud blogid) Lauri Levo (blogid ajakirjanike infoallikana), Triin Visnapuu ja Kadri Kirst (ettevõtteblogid) ning Aleksander Vukkert, kelle uurimisfookuses olid poliitblogid 2007. aasta Riigikogu valimistel.

Käesoleva uurimisobjekti konteksti arvestades on asjakohane välja tuua lühiülevaade Aleksander Vukkerti uurimistööst, mis keskendus poliitblogide analüüsile 2007. aasta Riigikogu valimistel. Vukkerti eesmärgiks oli vaadelda poliitblogisid kui interaktiivseid poliitilise marketingi vahendeid, mis annavad traditsiooniliste tehnikate kõrval lisavõimalusi valimisteprotsessis osalemiseks. Autor keskendus esmalt makrotasandi analüüsile, mille käigus vaatles poliitblogisid ja nende organisatsiooni üldisemalt ning seejärel analüüsis Mart Laari ja Edgar Savisaare blogide postitusi ning kommentaare, selgitamaks viie kategooria alusel, kuidas nad ajaveebi kaudu ennast “turustasid ja reklaamisid.”

Bakalaureusetöös esitas Aleksander Vukkert küsimusi ka blogivatele poliitikutele ning saadud vastused on heaks lähtepunktiks poliitikute blogide uurimisteema jätkamiseks ning annavad esmase ülevaate esimeste poliitikustest blogijate vahetustest kogemustest Eesti blogimaastikul. Kuna Vukkerti uurimistöö keskendus detailselt just Riigikogu valimiseelsele perioodile, oli peaeesmärgiks vaadelda, kuidas

kasutasid valimiskandidaadid blogisid kui üht kampaania vahendit enese ja oma erakonna presenteerimiseks.

Mikrotasandi analüüsis vaatles autor ka blogi kommentaare ning sisuanalüüsi abil blogi postituste ja kommentaaride seoseid. Oluline on seejuures meeles pidada, et Vukkerti uurimistöö periood jäi valmiseelsesse perioodi, mis mõjutas teatud blogipidajate puhul tunduvalt ka postitustes püstitatud teemade sisu. Vukkert kaardistas oma töös erakondade lõikes poliitilised blogid ning kirjeldas intervjuude põhjal ka poliitikute mõtteid blogimise põhjuste ja eesmärkide kohta, tuues kvalitatiivset sisuanalüüsi kasutades välja ka kommentaaride ning postituste omavahelised seosed. Just viimase alateemaga (postituste ja kommentaaride seosed) seotud nähtusi on poliitilise kommunikatsiooni kontekstis oluline edasi uurida ning vaadelda, kas ja kuidas täidavad poliitilised blogid Eesti kommunikatsioonimaastikul kaasavat või osalust võimaldavat rolli.

4. POLIITILISED BLOGID EESTIS

Käesoleva töö uurimisprobleemist lähtuvalt järgnevalt on oluline anda lühike ülevaade ka poliitiliste blogide tekkimise põhjustest ning viimaste ümber tekkinud diskussioonidest erinevate arvamusiidrite ning ka meedia esindajate seas. Kuigi tänasel päeval jälgivad ajakirjanikud üha rohkem ka sotsiaalse meedia kanaleid, olid paljud meediakanalid veel paar aastat tagasi poliitikute blogide suhtes üsna skeptilised. Järgnevates peatükkides on vaadeldud poliitiliste blogide tekkimise põhjuseid lähemalt ning antud ülevaade poliitblogide ümber toimunud aruteludest peamiselt meediakanalite vahendusel.

4.1. Poliitiliste blogide teke ja areng Eestis

Blogide pidamist alustatakse eelkõige eesmärgil tutvustada oma tegevusi ja ideid ning jagada oma arvamusi lähedaste või kogu maailmaga. Lisaks e- hääletamisele tõid 2007. aasta märtsi Riigikogu valimised ühiskonnas laiemat avalikkuse ette ka uue aruteluobjekti- poliitilised blogid. Sarnaselt 2007. aasta Riigikogu valimistega Eestis, näitasid 2004. aasta USA presidendi valimistele eelnenud sündmused, et lihtsast veebipäevikust on saanud relv, millel on piisavalt võimu, et kujundada (globaalset) avalikku arvamust.

Vahetult enne 2007. aasta Riigikogu valimisi avas oma isikliku veebipäeviku suur hulk poliitikuid, kelle sissekannete arv blogidesse oli enne Riigikogu valimisi üsna aktiivne (näiteks Jaak Aaviksoo, Hannes Astok, Juhan Parts). Poliitblogide sisu varieerus poliitikutel isiklikest seisukohtadest erakondlike põhimõtteni. Mõni nädal pärast 2007. aasta valimisi võis poliitilistes blogides märgata tendentsi, kus veebipäevikusse kirjutamist jätkasid vähesed poliitikud. Poliitikute blogidele on ette heidetud, et need kipuvad kordama oma erakondade ametlikke seisukohti, blogide võlu peaks peituma aga eelkõige autorite vahetutes emotsioonides ning isiklike arvamuste väljendamises (Pullerits 2007).

Kuna poliitilised blogid olid Eestis uus nähtus ning enamus poliitikuid avas oma veebipäeviku vahetult enne 2007. aasta Riigikogu valimisi, tekitas poliitblogide

temaatika meedias ning ühiskonnas laialdaselt kõneainet (vt Niineste 2007, Kruusmaa 2007). Poliitblogide tekkimine avas uue rinde ühiskondlikuks debatiks, kuid teisalt andis poliitikutele uue võimaluse seletada ning korrata oma erakondade ametlikke seisukohti. Kuigi paljud poliitblogide sissekanded on üsna lühikesed ning piirduvad blogi autorite poolt avaldatud artikli või seisukohaga meedias, võib internetist leida ka poliitiku, kes avaldavad veebipäevikutes lugejatele ka isiklikke mõtteid ning arutlevad ühiskonna probleemide üle laiemalt.

2007. aasta Riigikogu valimiseelsel perioodil kandidaatide poolt kasutusele võetud innovaatilised elemendid tekitasid poliitikutele uusi väljakutseid, pakkudes võimalusi kasutada oma kampaaniates uue meedia vahendina blogisid. Ühelt poolt saab kandidaat kasutada ajaveebi kui informatsiooni edastamise vahendit ning teiselt poolt saavad lugejad tema mõtteid kommenteerida, esitada talle küsimusi ja suhelda nii omavahel kui kandidaadiga, juhul, kui ta küsimustele vastab. Selline süsteem erineb varasematest “ülalt-alla” kampaaniatest, sest annab uued rollid ja võimalused nii kandidaadile kui valijatele. Seda, kas poliitikute blogid valimiskampaania kvaliteeti tõstavad või teistmoodi lähenemisena ka efektiivsed on, tuleks edaspidi põhjalikumalt uurida.

Blogide kampaaniavahendite eeliseks võib nimetada kandidaatide “pidevat kohalolekut”, kuna postituste saatmine on erinevate tarkvaraprogrammidega tehtud lihtsaks ja kiireks: ajaveebis võib kandidaat inimestega suhelda vähem formaalsemas stiilis; blogi annab tundmatule kandidaadile häid võimalusi enda ulatuslikumaks “reklaamimiseks”; blogides on informatsioon selline nagu kandidaat kirjutab, samas kui ajakirjanduses artikkel kõigepealt toimetatakse (Vukkert 2007).

Pärast 2007. aasta valimisjärgset perioodi muutusid paljud poliitikute blogid passiivseks ning teatud hulk poliitiku lõpetas pärast valimisi blogides sissekannete tegemise. 2008. aastal tekkis aga juurde mitmeid uusi poliitiku, kes pidasid oluliseks kasutada ära rohkem uue meedia kanaleid ja ka sotsiaalseid võrgustikke, mille abil on võimalik suhelda inimestega vahetumalt ja otse.

Eesti meedias on räägitud samuti palju sellest, kuidas lähenevate Euroopa Parlamendi valimiste ja kohalike valimiste eel hakkavad poliitiku üha enam kasutama interneti keskkonda. Välispoliitikas on uue meedia võimalusi seni edukalt kasutanud Ameerika Ühendriikide presidendivalimiste ajal Barack Obama, kes kogus *Facebook*’i kaudu

eelkõige suure hulga noori toetajaid ning kogus suhtluskeskkonna kaudu ka annetusi (Raiste 2009). Eesti poliitikutest on *Facebook*'i profiil olemas Toomas Hendrik Ilvesel, samuti on Ilves kasutanud mitmete oluliste sõnumite edastamiseks *Youtube*'i keskkonda.

Välispoliitika juhtfiguurideks peavad videoblogi Venemaa president Dmitri Medvedjev ning Saksamaa liidukantsler Angela Merkel. Eesti poliitikutest pidas 2007. aasta valimiste ajal videoblogi Isamaa ja Res Publica liige Tõnis Lukas, kelle blogi ei ole tänasel päeval enam aktiivne. Videoblogi peab Eesti poliitikutest kõige aktiivsemalt Reformierakonda kuuluv Keit Pentus, kuid seoses lähenevate Euroopa Parlamendi valimiste ning kohalike omavalitsuste valimistega hakkavad eeldatavasti poliitikud rohkem kasutama internetikeskkonda, seehulgas ka blogisid ja videoblogisid.

4.2 Poliitilised blogid ja Eesti meediamaaistik

Poliitiliste blogide puhul tekib lugejana tihti küsimus, kui objektiivne on blogi autor oma blogi sissekannete tekstides. Kas poliitilisi blogisid saab üldse vaadelda väljaspool “poliitilist süsteemi?” Marianne Mikko tõstatab 2007. aastal koostatud raportis “Massiteabevahendite koondumine ja mitmekesisus Euroopa Liidus” küsimuse veebipäevikute pidajate õigusliku staatuse üle. Mikko sõnul on blogid üha tavapärasem eneseväljendusvahend nii ajakirjanike kui ka eraisikute jaoks, kuid nende autorite ja avaldajate staatust, sealhulgas õiguslikku staatust, ei ole määratletud ega veebipäevikute lugejatele selgitatud. Raportis kirjutab Mikko, et veebipäevikud põhjustavad ebakindlust seoses sõltumatuse, usaldusväärsuse, teabeallikate kaitse, eetikakoodeksite rakendamise ja vastutusega kohtuprotsessi korral (Mikko 2008).

Mikko sõnul saab blogipidajate puhul välja tuua erinevaid tüüpe: ühed kasutavad seda isiklikumat laadi päevikuks, pannes kirja päevasündmusi ja mõtteid ning teised teevad blogis avalikult poliitilist kampaaniat. Samas on ka varjatuid eesmärke - mõned veebipäevikute pidajad maksavad teistele oma blogide kirjutamise eest.

Sarnaste eetiliste ja moraalsete dilemmade üle arutleb ka Mihkel Mutt, kes esitab põhimõttelise küsimuse, kellele blogi õigupoolest kuulub. Mutt tõstatab probleemi,

kellena poliitik oma blogis sõna võtab ehk millist ametit ta oma blogis esindab. Sisepoliitikas on küsimuse üldasetus sama: kus paikneb poliitiku blogi tema avalduste «eheda kõvaduse» astmel, autoriseerituse ja institutsionaliseerituse skaalal? *“Kui ma olen poliitikuna eelmine päev oma blogis kritiseerinud koalitsioonikaaslast, siis kas järgmine päev on nondel õigus mult seletust nõuda?”* Muti järelalusena tuleks blogisid käsitleda samaväärselt kõigi teiste kirjutatud ja lausunud tekstide ning avaldustega. Kui mitte muidu, siis vähemasti eraisiku tasandil – vastutuse mõttes oma sõnade eest (Mutt 2008).

Mihkel Muti artiklile sekundeerib oma blogis Marko Mihkelson, kelle arvates on seisukohtade ja arvamuste algallikate kindlaks määramine tegelikkuses pseudoküsimus. *“Iga inimene, eriti siis veel poliitik, peaks oma sõnade eest vastutama (vähemalt ideaalis) ning eelkõige on väljajätlemine seotud tema endaga. Tõsi, valitsuse liige on suurema piiratusega kui parlamendisaadik. Samas väärneb mainimist, et kui poliitikul on konkreetne volitus rääkida teiste nimel, siis on selleks olemas ka vastavad vahendid ja formaadid (ametlikest pressiteadetest pressikonverentside ja avaldusteni välja). Tegelikult on blogimaailma suurimaks teeneks operatiivsete arvamuste paljususe tekitamine ning erinevate väiksemate või suuremate debattide alustamine. Ka võimaldab see poliitikul olla tunduvalt avatum ning vahetum.”* (Mihkelson 2008).

Ajakirjanduses on poliitiliste blogide autorite suhtes kahtlusi esitatud vähe. Poliitikute blogisid tsiteerides tuuakse autoritena välja blogis määratletud autor (“Edgar Savisaar kirjutab oma blogis, et.....”; “.....tõi välja Marko Mihkelson eile oma blogis”). Seetõttu eeldab ajakirjandus, et blogi autoriteks on poliitikud ise. Teisel juhul võib teatud osa ajakirjanikke küll poliitikute (kui autorite) kirjatükkides kahelda, kuid poliitikute blogisid tsiteerides räägitakse ikkagi ühe või teise poliitiku blogist, mitte ei spekuldeerita, kes võib tegelikult vastavates blogides sissekandeid teha. Sellisel juhul võib “vaikimisi” eeldada, et poliitiku ümber on tugev meeskond ja suhtekorraldajad, kes poliitiku eest blogidesse sissekandeid teevad, kuid kelle postitusi võib endiselt pidada poliitiku enda seisukohtadeks (postitused on sellisel juhul sarnased ametlike pressiteadete, kõnede jm poliitilise kommunikatsiooni vahenditega).

Eesti Ekspress on kaks aasta järjest reastanud aktiivsemad poliitikutest blogijad. Enne valimiskampania algust, mil poliitiliste blogide arv plahvatuslikult tõuseb, on

poliitblogijate trendid olnud üsna positiivsed. Eesti Ekspressi järgi on poliitikuid 2008. aastal blogosfääri summa summaarum lisandunud, mida kinnitavad poliitikute ning postituste arvud (Järv 2008). Teisalt on aga blogide, nii ka poliitiliste blogide puhul kvantiteedist olulisem kvaliteet, millest ei anna ülevaadet postituste summaarne ülevaade.

5. UURIMISKÜSIMUSED, VALIM JA MEETOD

Järgnevas peatükis on püstitatud teoreetilistest ning varasematest empiirilistest uurimustest lähtuvalt uurimisküsimused, toodud ülevaade Eesti poliitilistest blogidest ja nende valimise protsessist antud uurimuse jaoks ning kirjeldatud meetodit, mida on valitud poliitiliste blogide analüüsimiseks kasutatud.

5.1 Uurimisküsimused

Käesoleva töö uurimisprobleemiks on analüüsida, milline on poliitiliste blogide roll poliitilise diskussiooni ning arutleva demokraatia tekkimises valimiste vahelisel perioodil.

Uurimisfookusest lähtuvalt on välja toodud mitmed uurimisküsimused, mis aitavad läheneda uurimismaterjalile erinevatest vaatenurkadest.

Antud magistritöö keskseteks küsimusteks on:

Millised poliitikud ja millistel teemadel poliitilisi blogisid peavad?

- *Millised poliitikud on blogosfääris kõige populaarsemad blogijad?*
- *Millised on poliitiliste blogide põhiteemad?*
- *Kas aktiivsed blogipostitused koguvad poliitilistes blogides passiivsetest postitustest rohkem kommentaare?*

Millised on poliitiliste blogide kommentaarid ja mil määral on kommentaare võimalik vaadelda arutleva demokraatia osana?

- *Milliseid teemasid ning ühiskondlikke probleeme kommenteeritakse poliitilistes blogides kõige rohkem?*
- *Mil määral esineb poliitilistes blogides poliitilist diskussiooni ja ratsionaalset arutelu?*
- *Mil määral esineb poliitilistes blogides personaalset ründamist?*
- *Kui palju esineb poliitiliste blogide kommentaarides argumentide tõestamisi viidete ja põhjendustega?*
- *Milline on kommenteerijate väljenduslaad poliitilistes blogides?*

5.2 Valim

5.2.1 Poliitiliste blogide esialgne kaardistus

Blogide valimi moodustamise protseduuri alustati üldisest poliitiliste blogide kaardistamisest. Selleks otsiti erinevate kanalite kaudu üles kõikvõimalikud blogid, mida võib liigitada “poliitiliste blogide” või “poliitikute blogide” alla. Esimesena vaadati kõikide erakondade kodulehekülgi ning otsiti sealt viiteid erakonnaliikmete blogidele ehk ajaveebidele. Otsinguna kasutati ka Blog.tr.ee kataloogi “Blogilistid” ning sealt märksõna “Poliitikud” alt poliitikute blogisid. Blogide nimekirja aitas täiendada ka Euroopa Parlamendi ja kohalike omavalitsuse valimiste jaoks koostatud kodulehekülg <http://valimised2009.com/>. Lisaks vaadati erinevate poliitikute blogides ka viiteid erakonnakaaslaste ning teiste erakondade liikmete blogidele ning Eesti Ekspressi 2008. aastal koostatud poliitikute blogide edetabelit (Järv 2008). Blogide esialgne ülevaatlik kaardistus on välja toodud lisas 3.

Oluline on märkida, et esialgset kaardistust ei saa veel nimetada valimiks, sest kaardistamise käigus selgus, et ühtset blogi definitsiooni on poliitikute blogide puhul keeruline määratleda, mistõttu on püütud esialgu määratleda ära kõik poliitikud, keda on erinevates interneti allikates viidatud blogi autoritena ning kelle kodulehekülg on defineeritud blogiks. Pärast ülevaatlikku kaardistust selekteeriti välja veebieheküljed, mis ei kuulunud autori arvates blogide hulka, sest nendes olid tekstid uudiste või tööde ja tegemiste all ning poliitikute kodulehekülgedel esitati peamiselt pressiteateid ja ametlikke teadaandeid. Samuti selgus esmase kaardistamise käigus, et blogideks on mitmetes interneti allikates nimetatud kodulehekülgi, kus puudub kommenteerimise võimalus- ka sellised leheküljed arvestati valimi moodustamisel nimekirjast välja.

Esmase kaardistuse järel selekteeriti välja poliitikud, kelle kodulehekülge ei ole autori arvates võimalik blogiks nimetada. Valimi moodustamisel on välja jäetud veebieheküljed, mille puhul olid kommentaarid “Uudiste” või “Tööde ja tegemiste” rubriigis. Näiteks eristati poliitikute blogidest Kristiina Ojulandi⁷ ja Urmas Paeti⁸

⁷ <http://www.reform.ee/kandidaat/kristiinaojuland/blogi>

⁸ <http://www.reform.ee/kandidaat/urmaspaet>

veebileheküljed, kus Kristiina Ojulandi veebilehekülje all olid hoopis uudised ning e-foorum ning Urmas Paetil sissekanded ja kommenteerimisvõimalus uudiste all. Paari üksiku veebilehekülje puhul oli keeruline otsustada, kas tegemist on blogiga, eriti juhtudel, kus nõ “blogi” asus erakonna koduleheküljel vastava liikme kodulehekülje all, mitte näiteks blogikeskkondades *blogspot.com* või *wordpress.com*. Samuti tegi blogide määratlemise keeruliseks asjaolu, et paljudes tekstides ja erakondade kodulehekülgedel nimetasid erakonnad ise ka uudiste ja tööde ning tegemiste all olevaid kirjutisi blogideks. Kõige rohkem blogide määratlemisega seotud valikuid tuli teha Reformierakonna liikmete puhul.

Blogide analüüsiperioodiks on määratletud ajavahemik 1. jaanuar 2008- 31. jaanuar 2009, et vaadelda kahe valimisaasta vahele jäävat perioodi. Poliitiku ajaveebi külastades märgiti ära esimese ning viimase postituse kuupäev. Seejärel loeti kokku kuude lõikes postituste arvud, kaardistati kommentaaride olemasolu ning märgiti postitustes ära TOP 3 kommentaaride arv ehk kolm postitust, mis olid kogunud kõige rohkem kommentaare (koos kommentaaride arvuga).

Esialgse ülevaate käigus selgitati välja ka blogid, mis lõpetasid sissekannete tegemise enne 2008. aastat. Selliseid blogisid võib nimetada valimisblogideks, sest paljud, blogide autorid lõpetasid sissekannete tegemise pärast 2007. aasta Riigikogu valimisi ning tänasid viimases sissekandes valijaid toetuse eest. Lisa 5 sisaldab nimekirja 2007. aasta valimisblogidest.

5.2.2 Valimi kriteeriumid

Pärast ülevaatlikku poliitiliste blogide kaardistust määratleti valimi moodustamiseks formaalsed kriteeriumid, mille järgi moodustati poliitilistest blogidest lõplik valim.

Valimi moodustamisel on arvesse võetud kaht tingimust: 1) postituste hulka; 2) kommentaaride hulka.

Vastavalt postituste arvule oli esialgseks kriteeriumiks vähemalt 50 postitust 13 kuu jooksul. Lõpliku valimi koostamisel aga on alandatud postituste arvu piiri 48 postitusele 13 kuu jooksul, kuna 48 postitusest vähem postitusi omavate blogide TOP 3 kommentaaride arvud olid võrreldes rohkem blogipostitusi kogunud TOP 3

kommentaare arvudega selgelt väiksemad. Kõikidest blogidest selekteerus postituste ja TOP 3 kommentaaride arvu järgi välja 20 blogi, mis moodustasid lõpliku valimi poliitilistest blogidest.

Vaatluse alla ei kuulunud kaks venekeelset blogi, mille autoriteks on Oleg Gogin⁹ ning Mihhail Stalnuhhin¹⁰ Mainitud kaks blogi oleksid postituste ja kommentaaride arvu kriteeriumide järgi valimisse sobinud, kuid valimi moodustamise käigus otsustati töö autori ebapiisava vene keele oskuse tõttu venekeelsed blogid vaatluse alt välja jätta.

Teine aspekt, mida poliitikute blogide puhul arvesse võeti, oli postituste sisu. Valimist jäid välja ka poliitikute blogid, mille sissekanded sisaldasid peamiselt mittepoliitilisi tekste, näiteks keskendusid poliitiku hobidele.

20 poliitiku blogis, valiti välja viis enim kommentaare saanud postitust. Tabelis 1 on näha 20 blogi koos TOP 5 kommentaaride arvuga. TOP 5 kommentaaride arvu puhul tekkis olukord, kus arvult viie enim kommentaare kogunud postituse hulgas oli ühesugune arv kommentaare, näiteks kogusid kolm postitust seitse kommentaari. TOP 5 hulka pääsesid võrdse kommentaaride arvu puhul need postitused, mille kommentaarid olid sisukamad ning pikemad, sest eesmärgiks on jälgida kommentaaride sisu ning kommentaarides toimuvat diskussiooni.

Pärast esmast kodeerimist selgus, et Eesti Vasakpartei esindaja Sven Kivisildniku blogi ei sobi valimisse, kuna enamik postitusi ning kommentaare ei olnud seotud poliitikaga. Seetõttu kuulus lõplikku valimisse 19 poliitilist blogi (vt tabel 1).

⁹ <http://amulet.wordpress.com/>

¹⁰ <http://stalnuhhin.ee/>

Tabel 1. Valimisse kuuluvate poliitikute blogid koos TOP5 kommentaaride arvuga

Nr.	Blogija nimi	Erakond	Blogi aadress	Postituste arv	Top1 kom arv	Top2 kom arv	Top3 kom arv	Top3 kom arv	Top5 kom arv
1	Toivo Ellakvere	EER	http://www.rohi.ee/ellakvere/?cat=15	612	14	7	4	4	3
2	Marko Mihkelson	IRL	http://markomihkelson.blogspot.com/	413	31	29	25	19	17
3	Gerd Tarand	SDE	http://www.gerdtarand.eu	331	11	9	7	6	5
4	Jaak Juske	SDE	http://jaakjuske.blogspot.com/	280	16	7	6	6	5
5	Virgo Kruve	Reformierakond	http://virgokruve.wordpress.com/	218	22	13	11	11	9
6	Sirje Kingsepp	Parteitu	http://vasak.blogspot.com/	165	63	50	36	35	34
7	Silver Meikar	Reformierakond	http://www.meikar.ee/blog/	162	14	13	11	8	7
8	Andres Herkel	IRL	http://www.herkel.net/	141	24	15	11	11	11
9	Katrin Saks	SDE	http://katrinsaks.wordpress.com/	132	5	3	2	2	2
10	Hannes Rumm	SDE	http://hannesrumm.blogspot.com/	109	19	10	8	6	6
11	Lauri Luik	Reformierakond	http://www.lauriluik.ee/lauri-luik/blogi	91	2	2	1	1	1
12	Jürgen Ligi	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/jyrgenligi/blogi	79	3	3	3	3	3
13	Taavi Rõivas	Reformierakond	http://www.taaviroivas.ee/index.php?q=taaviroivas	65	4	3	1	1	0
14	Priit Toobal	Keskerakond	http://priittoobal.blogspot.com/2008_03_01_archive.html	57	5	4	2	2	1
15	Edgar Savisaar	Keskerakond	http://www.keskerakond.ee/savisaar/	55	63	57	54	52	48
16	Evelyn Sepp	Keskerakond	http://sisering.blogspot.com/index.html	55	24	19	17	16	13
17	Kadri Simson	Keskerakond	http://kadrisimson.blogspot.com	55	8	6	5	4	3
18	Mart Laar	IRL	http://blog.irl.ee/Mart_Laar/	52	22	20	19	12	12
19	Marek Strandberg	EER	http://marekstrandberg.blogspot.com/	48	77	16	16	12	11

Viie enim kommentaare kogunud postituse määratlemise järel pandi paika 100 eraldi postituse puhul kommentaaride analüüsimise skeem.

Kommentaare analüüsiti järgnevalt: 1) kuni 11 kommentaari- kodeeriti kõik kommentaarid; 2) 12-25 kommentaari- kodeeriti iga teine kommentaar; 3) 26 ja enam kommentaare- kodeeriti iga kolmas kommentaar.

Analüüsitud valimi suuruseks kujunes kokku: 1) 94 ühikut- 19 blogi, igast blogist 5 enim kommentaare kogunud postitust; 2) 962 ühikut- vastavalt eelpool mainitud süsteemile 19 blogi 94 postituses esinevad kommentaarid.

5.3 Meetod

Poliitiliste blogide analüüsimiseks on käesolevas töös kasutatud kontentanalüüsi, et vaadelda postitustes kajastatavaid teemasid ning viimaste esinemissagedust. Suur osa analüüsist on pühendanud blogide kommentaaridele, et vaadelda, millistel teemadel poliitilistes blogides kommenteeritakse ning milline on kommentaaride sisu.

Kontentanalüüsi ja selle otstarve kohta võib leida mitmeid erinevaid definitsioone. Eelkõige on kontentanalüüsi meetod mõeldud kommunikatsiooni uurimiseks süsteemsel, objektiivsel ning kvantitatiivsel viisil, et selgitada välja kindlad muutujad. Kerlinger (1986) toob välja kontentanalüüsi kolm aspekti, mida on vaja analüüsimisel silmas pidada:

- 1) kontentanalüüs on süsteemne- analüüsitav sisu määratletakse kindlate reeglite järgi ning igal ühikul peab olema võrdne võimalus kuuluda analüüsi valimisse. Samuti peab olema süsteemne kodeerimise protsess, kus analüüsimise jaoks on välja töötatud kindlad juhised ja kategooriad, mida läbivalt jälgitakse;
- 2) kontentanalüüs on objektiivne- analüüsi on võimalik korrata samade kriteeriumide alusel. Kontentanalüüsi puhul peavad olema kategooriad määratletud nii, et selle kordamisel peab teine inimene jõudma täpselt samade tulemusteni;
- 3) kontentanalüüs on kvantitatiivne- analüüsi eesmärgiks on täpne sõnumite ning teemade määratlemine. Kvantifitseerimine võimaldab uurijal tulemusi kokku

võtta ja esitada selgelt ning süstematiseeritult. Kvantitatiivne lähenemine annab uurijale mitmeid statistilisi vahendeid, mida on võimalik kasutada tulemuste tõlgendamises ja analüüsis.

Kontentanalüüsi meetodil on ka mitmeid piiranguid, mida tuleks järeltule tegemisel ning tulemuste analüüsimisel silmas pidada. Kontentanalüüs ei võimalda teha põhjapanevaid järeldusi meedia mõju kohta erinevatele sihtgruppidele. Samuti on kindla kontentanalüüsi tulemused tugevalt seotud eelnevalt määratud kategooriate ning mõistetega. Erinevad uurijad võivad ühe ja sama ühiku analüüsimiseks kasutada erinevaid kategooriaid, mis viib uurijad ka teistsuguste tulemusteni.

Teine piirang võib kontentanalüüsi puhul olla seotud väheste relevantsete ühikutega. Sellisel juhul peab uurija läbi töötama suure hulga sisu, et leida oma uurimisobjekti jaoks relevantseid kodeerimisühikuid (Wimmer & Dominick 1991).

5.3.1 Kontentanalüüsi kategooriad

Analüüsiühikuid on käesolevas töös kaks: blogi postitus ning postituses esinev kommentaar. Selguse mõttes on kodeeritud postitused ning kommentaarid eraldi tabelitesse. Postituste ning kommentaaride analüüsimiseks on välja töötatud kaks erinevat kodeerimisjuhendit.

Blogipostitused:

Blogipostituste kodeerimisel on abiks 12 erinevat kategooriat.

Vastavalt kodeerimisjuhendile on postitustes kindlaks määratud postituse järjekorranumber, blogi autori nimi, blogi autori erakondlik kuuluvus ning postituse pealkiri. Lisaks on kodeerimistabelisse märgitud otselink vastavale blogipostitusele, postituse kuupäev ning blogi autori poolt vastavates postitustes kasutatud teemasildid.

Töö eesmärgist lähtuvalt on vaadeldud põhikategooriatena kommentaaride arvu, postituses esinevat autori emotsionaalset suhtumist, kategooriaid vastavalt

blogipostitustes domineerivatele teemadele ning autori dialoogi lugejaga. Blogipostituse kodeerimisjuhend on välja toodud lisas 1.

Autori emotsionaalne suhtumine annab ülevaate sellest, milline on poliitiku emotsionaalne üldine suhtumine postituses kajastuvasse teemasse. Eristatud on nii seda, kas autor kritiseerib ja süüdistab kedagi või on oma kirjutises pigem analüütiline ja kaalutlev. Vastavalt postituse emotsionaalsuse astmele on võimalik vaadata, milliste teemade puhul on märgata autori ründavat suhtumist ning milliste teemade puhul analüüsitakse teemat neutraalselt ning objektiivselt.

Kodeerimise käigus vaadeldi järgnevaid autori emotsionaalse suhtumise kategooriaid:

a) neutraalne- tekstis ei esine värvikaid kujundeid ega tugeva rõhuasetusega omadussõnu, postituse toon on tasakaalukas ning pigem kirjeldav;

b) küsitlev, mõtisklev, analüütiline- autor esitab küsimusi, tõstatab probleeme, arutleb ühiskonna probleemide üle;

c) agressiivne, süüdistav, kritiseeriv- postituses esineb otsene rünnak teise poliitiku, ajakirjaniku, postituse teemaga seotud isiku vastu, kirjutamise stiil on agressiivne ja ründav (viisakas vormis küsimused teise erakonna liikmele on liigitatud küsitlev, mõtisklev, analüütilise emotsionaalsuse alla);

d) murelik- postituse läbiv toon on murelik, poliitik valutab südant mõne olulise ühiskonna valupunkti või teema suhtes, tekstis on märgata nukrat alatooni;

e) heroiline- postituse tekstist kumab läbi autori enesekiitmine, välja tuuakse positiivseid tegusid, mis näitavad blogi autorit kangelasena; kiidetakse ennast läbi erakonna tegemiste

f) pessimistlik- postitus ei ole kritiseeriv, vaid veidi hädaldav ning näeb kõike negatiivsetes toonides;

g) optimistlik, rahulolev- poliitiku sissekanne on lootusrikas, positiivne ja rahulolev, selles ei esine rünnakuid ega kriitikat, tekst paneb lugeja uskuma, et elu läheb paremaks ning teksti toon on lootusrikas;

h) irooniline, humoorikas- postitus on humoorikas ja naljakas, ironiseerib teatud nähtusi ühiskonnas või teist isikut, gruppi, erakonda;

Ratsionaalsed arutelu määra arvesse võttes peaksid sisukat diskussiooni soodustama enim neutraalsed või küsitlev, mõtisklev, analüütilised postitused. Seevastu agressiivsed, süüdistavad, kritiseerivad ja pessimistlikud, iroonilised sissekanded peaksid tekitama enam ründavaid ja mitteratsionaalseid kommentaare. Kõige rohkem kahtlusi tekkis kodeerimisjuhendi koostamisel autori emotsionaalse suhtumise puhul küsitleva, analüütilise, mõtiskleva või agressiivse, süüdistava, kritiseeriva tooni määratlemisel. Antud juhul vaadeldi postituse pealkirja (kui pealkiri oli esitatud küsimuse vormis, liigitus postitus küsitleva, mõtiskleva, analüütilise alamkategoriasse alla), agressiivse, süüdistava, kritiseeriva alamkategoriasse alla määratleti postitused, mis otseselt ründasid või kritiseerisid teist erakonda, erakonna liiget või teisi teemaga seotud persoone, näiteks Priit Toobali postituses “Reformierakond on ikka erilisel ülbel” ründab autor otseselt teise erakonna poliitikuid: *“Reformierakond on oma ülbusega jõudnud sinnamaale, et kadunud on igasugune reaalsustaju ning mõtlema ja tegutsema on hakatud juba lausa kui rahvavaenlased. Minu pärast ülbitsegu nad omakeskis, kuid rahvaga ülbitsemist mulle ei meeldi! Oravate reitingu kukkumine näitab, et ka teistele ei meeldi!”*¹¹.

Artikli sisu puudutavad kategooriad määravad artiklis käsitletavat teemat. Kodeerimisel pole eraldi välja toodud põhiteemat, kuna kodeerimise käigus selgus, et poliitikute blogide puhul pole võimalik objektiivselt kindlaks määrata domineerivat teemat. Kategooriate puhul on välja toodud kuni kaks teemat, mis pole määratletud tähtsuse järjekorras, vaid teemad on võrdse või teineteise suhtes määramata tähtsusega.

Kokku on blogipostituste teemaderingis 30 teemat, mis on jaotatud kuueks valdkonnaks. Poliitilised teemad jagunevad sise- välis- ja sotsiaalpoliitilisteks valdkondadeks. Sotsiaalpoliitika temavaldkond pole sisepoliitika all, vaid on eraldi välja toodud iseseisva temavaldkonnana, kuna blogipostitustes esines palju erinevaid sotsiaalpoliitilisi teemasid, mistõttu oli ratsionaalne moodustada sotsiaalpoliitilise temavaldkonna jaoks eraldi kategooria.

Majanduse ja kommunikatsiooni valdkonna alla kuuluvad maksupoliitika, tööjõu, majanduslanguse ning ettevõtluse teemad, samuti turundus, reklaam ja meedia.

¹¹ <http://priittoobal.blogspot.com/2008/10/reformierakond-on-ikka-eriliselt-lbe.html>

Kultuurivaldkond hõlmab hariduse, keele ja kirjanduse, filmi, muusika ja isamaaga seotud teemasid, samuti on kultuuri valdkonna alla liigitatud sport.

Kategooria “Muu” alla on liigitatud teemad, mille puhul autor kirjeldab oma tööväliseid päevasündmusi, tähelepanekuid, kirjutab inimsuhetest, perekonnast, eraeluga seotud sündmustest, samuti meelelahutusest..

Viimase kategooriana on määratletud autori dialoogi astumine lugejaga, mille puhul on eesmärgiks vaadata, kas autor on postituses passiivne, kutsub üles lugejaid postitust kommenteerima, diskussioonis osalema või on postitus esitatud küsimuse vormis.

Kommentaariid:

Kommentaariid kodeerimisel on lähtunud 13 kategooriast.

Vastavalt kodeerimisjuhendile on kommentaariid puhul kindlaks määratud kommentaari järjekorranumber, kommentaatori nimi, kommentaatori tüüp (eristamaks postituse lugejat, nõ “külalist” ning blogi autorit) ning otselink kommentaariid. Töö eesmärgist lähtuvalt on kommentaariid analüüsi eesmärgiks vaadelda kommentaariid sisu. Selleks on ära määratletud kommentaariid teema ning kommenteeritava postituse teema ning vaadeldud, kas kommentaar haakub postituse teemaga. Lisas 2 on välja toodud kommentaariid kodeerimisjuhend.

Ratsionaalse arutelu kaardistamiseks ning kontentanalüüsi kategooriate määratlemisel on aluseks võetud Jennifer-Stromer Galley artikkel ‘*Decoding Deliberation Online*’ (2005), kus autor pakub välja meetodeid poliitiliste arutelude analüüsimiseks. Galley esitab kontentanalüüsi kodeerimise skeemi, mis võimaldab analüüsida, mida erinevad grupid arutelude käigus ütlevad ning kuidas diskussiooni osalised end väljendavad (Galley 2005). Oluline on märkida, et kodeerimisel aluseks võetud artiklis on pilootuuringu valimiks grupivestlus- *Yahoo!* keskkonna “Poliitika” teemaline jututuba, mille puhul on analüüsitud osalejate dialoogi. Galley märgib, et jututubades ei esine tavaliselt asjalikku poliitilist dialoogi, kuna osalised kipuvad seal üksteist ründama ja üksteise peale karjuma. Pilootkodeerimiseks oli aga *Yahoo!* jututuba kasulik, kuna aitas välja selgitada, millised kategooriad ja skeemid aitavad analüüsida

poliitilist diskussiooni ning milliseid kategooriaid peaks tulevikus tehtavates uuringutes edasi arendama.

Kuigi blogide keskkond erineb mõneti poliitika teemalisest jututoast, on käesoleva töö puhul võimalik teatud kategooriaid blogide kommentaaride analüüsimisel eeskujuks võtta. Galley toob varasema kirjanduse põhjal välja kaheksa tunnust, mis on olulised hea poliitilise dialoogi toimimiseks: 1) arvamuse väljendamine; 2) allikatele viitamine; 3) isikliku ründamise puudumine; 4) vasturääkimise, lahkavuse ja vastandumise esinemine; 5) võrdne osalemise tase, 6) sidusus ja koherentsus; 7) refleksiivsus; 8) interaktiivsus; 9) narratiivsus.

Eelpool välja toodud tunnustest on käesoleva töö puhul relevantset arvamuse väljendamine, allikatele viitamine, isikliku rünnaku määratlemine ning vasturääkivuste ja vastandlike arvamuste kaardistamine. Sidususe ning koherentsuse olemasolu on võimalik kindlaks teha kommentaari teema haakuvuse määratlemisel, mis aitab vaadelda, kas kommentaari teema on vastavuses blogi postituse temaga. Galley märgib, et refleksiooni määra on paremini võimalik kindlaks teha süvaintervjuude abil, mistõttu on ka käesolevas töös jäetud antud tunnus kodeerimise skeemist välja. Käesoleva töö puhul ei ole vaadeldud ka narratiivsust, mille puhul võetakse diskussiooni analüüsis arvesse eelkõige oma isiklike kogemuste ja isikliku elu põhjal näidete toomist argumentidena. Kuigi teatud (üksikute pikemate) kommentaaride puhul oli blogides välja toodud ka näiteid isiklikust elust, oli kokkuvõttes kommentaaride puhul narratiivsust keeruline määratleda, mistõttu on jäeti ka antud tunnus kodeerimisjuhendist välja.

Interaktiivsuse tunnuse määratlemiseks on käesolevas töös vaadeldud kommentaatori dialoogi astumist teiste kommentaatorite ning blogi autoriga.

Võttes eeskujuks eelpool mainitud Jennifer-Stromer Galley artiklis välja toodud tunnused ning pärast mitmekordset proovikodeerimist on kommentaaride puhul analüüsitud järgmisi (poliitilise dialoogi) kategooriaid: kommentaari väljendusvorm, allikatele viitamine, personaalse rünnaku esinemine, kommenteerija dialoogi tüüp ning kommenteerija seisukoht. Eraldi on kommentaaride puhul vaadeldud ka seda, kas blogi autor on kommentaaridele vastanud.

Kommentaari väljendusvorm: antud tunnuse puhul on eesmärgiks vaadelda, kas kommentaari puhul on tegemist lihtsalt arvamuse, põhjendatud arvamuse ning faktiga või puudub kommentaaris arvamus. Põhjendatud või ratsionaalne argument annab võimaluse oma seisukohti kaitsta ning ratsionaalset argumenti on teistel kommenteerijatel ka keerulisem ümber lükata, kuna argument on kas empiirilisel tõestatud või siis tugineb see moraalsel või normatiivsetel tõekspidamistel. Näiteks lause *“Eesti senine välis- ja kaitsepoliitika on katastroof. Eesti on piirilepinguta ja igasuguse kaitsevõimeta riik.”*¹² kodeeriti kui arvamus, kuid kommentaar *“Mina arvan, et Eesti kaitsmiseks pole niivõrd oluline relvastuse hulk ja kvaliteet, kuivõrd rahva üksmeelne kaitsetahe. Tuletagem meelde, et II maailmasõjas ei võidetud eestlasi mitte niivõrd tankidega lahinguväljal, kuivõrd sõjale järgnenud departeerimisrõngides, ülekuulamisruumides ja metsavendade punkrites, mis eelkõige kaasmaalaste poolt reedeti,”*¹³ kodeeriti kui põhjendatud arvamus.

Faktide esinemist vaadeldi kommentaarides, kus oli välja toodud protsendid, arvulised näitajad või sündmused ajaloost. Tihti esines kommentaarides fakte koos põhjendatud arvamusega, sellisel juhul määratleti kommentaaris fakti esinemine.

Viitamine: Allikate koodi eesmärgiks on välja selgitada, kas kommenteerijad toetasid oma argumente viidetega mõnele uuringule, veebileheküljele, meediakanalile või viitasid mõne teise isiku tsitaatidele ja väljaütlemistele. Näiteks esitab viiteid oma blogi kommentaaris Kadri Simson: *“Andres, Sulle meelepärane teooria, et FDRi new deal pikendas majanduskriisi, on viimasel ajal popp ka parempoolses Fox News kanalis. Pole ju ime, et USAs on sarnaselt Eestile ikka inimesi, kes arvavad, et riigi rolli tuleks vähendada ja hättasattunute endi asi on majanduskriisis hakkama saada. Paraku on kõik tõsiseltvõetavad ajaloolased teist meelt. Hea ja lihtne arvamus on selle* kohta *David Sirotal* http://www.salon.com/opinion/feature/2009/01/02/sirota_fdr_depression/.”¹⁴

¹² <http://markomihkelson.blogspot.com/2008/08/venemaa-valmistub-gruusi-okupeerima.html>

¹³ <http://markomihkelson.blogspot.com/2008/08/venemaa-valmistub-gruusi-okupeerima.html>

¹⁴ <http://kadrison.blogspot.com/2009/01/ajaloo-vlu-paadi-mittekigutamine-ja.html>

Personaalne ründamine: Personaalse rünnakuna kaardistati kõik kõneaktid, kus rünnati persooni rohkem kui persooni poolt välja toodud argumenti, näiteks määratleti personaalne rünnak kommentaaris “*Ja selline vaimuhaige oli meil kaitseministriks?*”¹⁵. Personaalse rünnaku alla määratleti kõik kommentaarid, kus rünnati blogi autorit, teist kommenteerijat või nii blogi autorit kui eelnevat kommenteerijat. Kuna poliitilise diskussiooni soodustamise aspektist on oluline personaalse rünnaku olemasolu kaardistamine, ei ole antud töös rünnaku subjekte eraldi määratletud.

Dialoog: Dialoogi puhul vaadeldi, kas autor astub dialoogi blogi autoriga, eelneva kommenteerijaga, mõlema eelpool mainituga või ei ole kommentaar dialoogis blogi autori poolt postitatud sissekandega.

Kommenteerija seisukoht: Antud kood võimaldab kindlaks teha, kas kommenteerija nõustub või ei nõustu “Dialoogi” koodis määratletud isikuga. Mittenõustumine on oluline marker poliitilises diskussioonis ning seda esines näiteks kommentaaris “*Ega Gruusia niisama sõda ei alustanud, Venemaa ja Osseetiagi provotseerisid. Enne seda kui Gruusia oma vägedega Tskhinvalit ründas, oldi Osseetiast tulistatud grusiinide külasid. Ma ei kiida heaks Tskhinvali pommitamist, aga Gruusiat ei saa agressoriks nimetada. Kui Ida-Virumaa venelased hakkaksid iseseisvust nõudma ning Eesti väed tuleksid neid ohjeldama, kas Eesti oleks ka agressor?*”¹⁶. Mittenõustumine näitab, et eksisteerib probleem või konflikt, mis vajab lahendamist ning kaalutlemist. Samuti näitab antud kood, et dialoogis osalejad on teatud kindla teema või probleemi puhul erinevatel seisukohtadel. Selline erinevus soodustab ka uute ja erinevate vaadete ja argumentide esiletoomist (Galley 2005). Nõustumise ja eriarvamuste puhul on võimalik määratleda ka ambivalentne seisukoht, mis tähendab nii seda, et kommenteerijal pole seisukohta kui ka seda, et kommentaarist on keeruline välja lugeda, kas kommenteerija nõustub dialoogi partneriga või jääb oma kommentaaris erinevale seisukohale (kommentaaris esineb võrdselt nõustumist ja mittenõustumist erinevate teemade puhul).

¹⁵ <http://www.reform.ee/kandidaat/jyrgenligi/blogi/1587/vene-luure-raha&nID=1587&op=comments>.

¹⁶ <http://virgokruve.wordpress.com/2008/08/12/georgia-kannupoisid-kaaperdasid-oolaulupeo/>.

Poliitilise diskussiooni hindamiseks on kindaks tehtud, kas blogi autor vastab kommentaaridele või mitte. Selleks vaadeldi, kas autor vastab omapoolse kommentaariga või annab tagasisidet uues blogipostituses.

Blogide kodeerimise eel viidi läbi ka põhjalik proovikodeerimine, mille käigus muudeti ja täiendati nii blogipostituste kui ka kommentaaride analüüsi kategooriaid. Lisaks autori täiendustele ning parandustele on läbi viidud testkodeerimine ka ühe katseisiku poolt, kes kodeeris üheksast poliitiku blogist ühe blogipostituse ning samast postitusest viis esimest kommentaari- kokku üheksa blogipostitust ning 45 kommentaari. Üheksast blogipostitusest ühe puhul valis proovikodeerija teise kategooria kui seda oli valinud autor- mõlemad teemad liigitusid küll Majanduse ja kommunikatsiooni üldteema alla, kuid testkodeerija valis alateemaks Ettevõtluse, käesoleva töö autor aga Tööjõu. Autori emotsionaalse suhtumise puhul valis testkodeerija kahel korral blogipostituses töö autorist teistsuguse tonaalsuse. Kõige rohkem kaheldavusi tekkis küsitlev, mõtisklev, analüütilise ning agressiivse, süüdistava ja kritiseeriva suhtumise määratlemisel, sest paljude postituste puhul oli keeruline otsustada, kas kirjutis on kritiseeriv või hoopis küsitlev ja analüütiline.

Kommentaaride puhul ilmnes kodeerimisel lahknevusi dialoogi puhul, kus kodeerijal tuli määrata, kellega kommenteerija blogipostituses dialoogi astub. Testkodeerijal oli mitmel korral keeruline määratleda, kas kommenteerija astub dialoogi ainult blogi autoriga või nii blogi autori kui ka eelnevate kommenteerijatega. Viimasel juhul tuli jällegi antud koodi juurde täpsem seletus kirjutada, et vastavat kategooriat oleks edaspidi lihtsam määratleda. Pärast testkodeerimist täpsustati nii blogipostituse kui kommentaaride kategooriaid ning püüti need muuta võimalikult täpseks, et kodeerijad saaksid koodist alati ühte moodi aru.

6. TULEMUSED

6.1 Blogipostituste üldkirjeldus

6.1.1 Blogipostituste ja kommentaaride arv kuude kaupa blogides

19 poliitilist blogi jagunesid erakondade vahel järgmiselt: Reformierakond- 4 blogi; Keskerakond- 5 blogi; Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)- 4 blogi; Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)- 3 blogi, Erakond Eestimaa Rohelised (EER)- 2 blogi ning üks blogi tänase seisuga parteitult autorilt.

Tabel 2. Blogide jagunemine erakondade lõikes

Erakond	Blogide arv
Reformierakond	4
Keskerakond	5
SDE	4
IRL	3
EER	2
Parteitu	1
Kokku	19

19 blogi autori hulgas oli 15 meesterahvast ning 4 naisterahvast. Seejuures kuulusid kaks naisterahvast (Kadri Simson ning Evelyn Sepp) Keskerakonda, üks (Katrinn Saks) Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda ning üks (Sirje Kingsepp) ei kuulunud ühegi partei nimekirja.

13 kuu jooksul postitasid 19 poliitikut blogidesse 3120 sissekannet, mis teeb postituste arvuks kuus keskmiselt 12,63 postitust. Viimasest faktist tulenevalt võib öelda, et poliitikud kirjutasid uusi postitusi keskmiselt iga kahe päeva järel. Kõige aktiivsem postitaja oli vaadeldud perioodil Erakonda Eestimaa Rohelised kuuluv Toivo Ellakvere 612 postitusega, mis näitab, et Ellakvere tegi oma blogis sissekandeid keskmiselt iga päev. Kõige vähem sissekandeid oli 13 kuu jooksul samuti Erakonna Eestimaa Rohelised liige Marek Strandbergil- kokku 48 postitust, mis teeb postituste arvuks kuus keskmiselt 3,69 postitust. Blogipostituste regulaarsust antud töös põhjalikumalt ei uuritud.

Tabel 3 annab ülevaate postituste arvust poliitilistes blogides, kus erakondade lõikes kirjutasiid kõige rohkem postitusi 13 kuu jooksul Erakond Eestimaa Rohelised (660 postitust), mis teeb ühe inimese kohta kuus 25,38 postitust.

Tabel 3. Postituste arv poliitilistes blogides 13 kuu jooksul

Blogija nimi	Postitusi kokku	Keskmine postituste arv kuus
Toivo Ellakvere	612	47,08
Marko Mihkelson	413	31,77
Gerd Tarand	331	25,46
Jaak Juske	280	21,54
Virgo Kruve	218	16,77
Sirje Kingsepp	165	12,7
Silver Meikar	162	12,46
Andres Herkel	141	10,85
Katrin Saks	132	10,15
Hannes Rumm	109	8,38
Lauri Luik	91	7
Jürgen Ligi	79	6,08
Taavi Rõivas	65	5
Priit Toobal	57	4,38
Edgar Savisaar	55	4,23
Evelyn Sepp	55	4,23
Kadri Simson	55	4,23
Mart Laar	52	4
Marek Strandberg	48	3,69
Kokku	3120	12,63

Poliitilistes blogides kasutas ajaveebi pidamiseks *Blogspot* keskkonda 9 poliitikut ning *Wordpress* keskkonda kolm poliitikut. Kolmel poliitikul oli ajaveebi jaoks eraldi kodulehekülge (ainult blogi või informatiivne kodulehekülge, mille alla blogi kuulus) ning nelja poliitiku puhul oli ajaveeb seotud erakonna koduleheküljega. Kõik Reformierakonnaliikmed on ajaveebi kujunduses kasutanud Reformierakonna tunnusvärve ning ajaveeb on otseselt erakonnaga seotud. Ka Mart Laari blogi asub Isamaa ja Res Publica Liidu kodulehekülje all ning ajaveebi kujundus on tugevalt seotud Isamaa ja Res Publica Liidu tunnusvärvidega, ülejäänud ajaveebid asusid kas *Blogspot*, *Wordpress* või mõnes muus keskkonnas ning ei asunud otseselt erakondade kodulehekülje all.

6.1.2 Enim kommenteeritud postitused ja kommentaarde hulk

Tabelis 4 on näha viis enim kommentaare kogunud postitust poliitikute blogides. Kokku kogusid 94 poliitilise blogi postitust 1354 kommentaari. Kõige rohkem kommentaare kogus 13 kuu jooksul Edgar Savisaar, kelle blogis oli ühe postituse kohta keskmiselt 54,8 kommentaari. Teisena kogus enim tagasisidet Sirje Kingsepp, kelle viie postituse hulgas oli kokku 218 kommentaari, keskmiselt 43,6 kommentaari postituse kohta. Tabelist 4 ilmneb, et Marek Strandberg kogus kolmandana viie postituse põhjal 132 kommentaari, keskmiselt 24,2 kommentaari ühe postituse kohta. Kõige vähem kommentaare said Priit Toobali, Taavi Rõivase ning Lauri Luige ajaveebid.

Postituste arvu järgi olid Edgar Savisaar ning Marek Strandberg poliitikute hulgas viimaste seas, kuid nende postitusi kommenteeriti võrreldes teistega aktiivsemalt. Postituste ning kommentaaride arvu vahel ei ole antud blogides märgata kindlat seost, mis näitab seda, et kommentaaride hulk sõltub pigem postituse sisust kui postituste hulgast.

Vaadates kommentaaride arve üksikute poliitikute postitustes, ilmneb, et enim kommentaare kogunud viis postitust on kogunud üsna võrdse arvu kommentaare. Tendents näitab, et TOP 1 postituse kommentaaride arv on võrreldes teiste postituste kommentaaride arvuga veidi suurem ning järgmise nelja kommentaaride arvu vahel on väga väikesed arvulised erinevused. Näiteks Edgar Savisaare TOP 1 kommentaaride arv on 63, sellele järgnevad postitused, mis on saanud vastavalt 57, 54, 52 ja 48 kommentaari, millest on näha, et kahe järgneva postituse kommentaaride arvu vahe pole suurem kui 6 kommentaari.

Kõige rohkem kommentaare ühe postituse kohta on kogunud Marek Strandberg, kelle TOP1 (77 kommentaari) ja TOP 2 (16 kommentaari) kommentaaride arvude vaheline distant on kõige suurem- 61 kommentaari. Kõige vähem kommentaare ühe postituse kohta kogusid Reformierakonna liikmed Lauri Luik ja Taavi Rõivas, kelle TOP 5 postitust kogusid vaid üks kuni neli kommentaari.

Lisas 5 on ära toodud 19 poliitiku viie enim kommentaare saanud blogipostituste pealkirjad, millest selgub, et postituse pealkirjades esineb üsna tugeva emotsionaalsusega sõnu, (“Vägistamine vapipäeval“) samuti on kirjutatud mitmed

pealkirjad vihjega mõnele intriigile (“Küünilisus ja identiteedi vargus”), mis tekitavad ka lugejad uudishimu postituse sisusse süveneda. Populaarsemate postituste hulka kuulusid ka mitmed välispoliitilistel teemadel kirjutatud postitused, mille pealkiri viitas samuti üsna täpselt postituse sisule. Eelkõige olid populaarsemate postituste hulgas Venemaaga seotud teemad (“Vene valitsus hädas kommunismi õigustamisega”), mis tekitavad huvi lisaks eestlastele ka Vene kodanike seas. Sisepoliitilistel teemadel olid postituste pealkirjad samuti üsna värvikad ning tugeva emotsionaalsusega, mis viitasid teise erakonna kriitikale ning mõne olulise seaduseelnõu või probleemi käsitlemisele.

Tabel 4. Enim kommenteeritud postitused poliitilistes blogides

Blogija nimi	Top1 kommentaaride arv	Top2 kommentaaride arv	Top3 kommentaaride arv	Top3 kommentaaride arv	Top5 kommentaaride arv	Kommentaare kokku	Keskmiselt kommentaare postituse kohta
Edgar Savisaar	63	57	54	52	48	274	54,8
Sirje Kingsepp	63	50	36	35	34	218	43,6
Marek Strandberg	77	16	16	12	11	132	26,4
Marko Mihkelson	31	29	25	19	17	121	24,2
Evelyn Sepp	24	19	17	16	13	89	17,8
Mart Laar	22	20	19	12	12	85	17
Andres Herkel	24	15	11	11	11	72	14,4
Virgo Kruve	22	13	11	11	9	66	13,2
Silver Meikar	14	13	11	8	7	53	10,6
Hannes Rumm	19	10	8	6	6	49	9,8
Jaak Juske	16	7	6	6	5	40	8
Gerd Tarand	11	9	7	6	5	38	7,6
Toivo Ellakvere	14	7	4	4	3	32	6,4
Kadri Simson	8	6	5	4	3	26	5,2
Jürgen Ligi	3	3	3	3	3	15	3
Katrin Saks	5	3	2	2	2	14	2,8
Priit Toobal	5	4	2	2	1	14	2,8
Taavi Rõivas	4	3	1	1	0	9	1,8
Lauri Luik	2	2	1	1	1	7	1,4
KOKKU	-	-	-	-	-	1354	14,25

Tabelis 5 on näha analüüsitud kommentaaride arv viies blogipostituses. Protsentuaalselt kogus enim kommentaare saanud Edgar Savisaar alla kuuendiku kogu kommentaaride hulgast, Savisaarele järgnev Sirje Kingsepp kümnendiku ning kolmandana Marko Mihkelson juba alla kümnendiku kogu kommentaaride hulgast, mis näitab, et võrreldes kogu kommentaaride hulgaga ei kogunud ükski poliitik teistest märkimisväärselt rohkem kommentaare.

Tabel 5. Analüüsitud kommentaarid enim tagasisidet kogunud TOP5 postitustes

Blogi autor	Kommentaare arv	Protsent
Edgar Savisaar	138	14
Sirje Kingsepp	103	11
Marko Mihkelson	86	9
Marek Strandberg	83	9
Evelyn Sepp	74	8
Andres Herkel	70	7
Mart Laar	67	7
Virgo Kruve	59	6
Silver Meikar	51	5
Hannes Rumm	44	5
Gerd Tarand	38	4
Jaak Juske	36	4
Toivo Ellakvere	30	3
Kadri Simson	25	3
Jürgen Ligi	15	1
Priit Toobal	14	1
Katrin Saks	13	1
Taavi Rõivas	9	1
Lauri Luik	7	1
Kokku	962	100

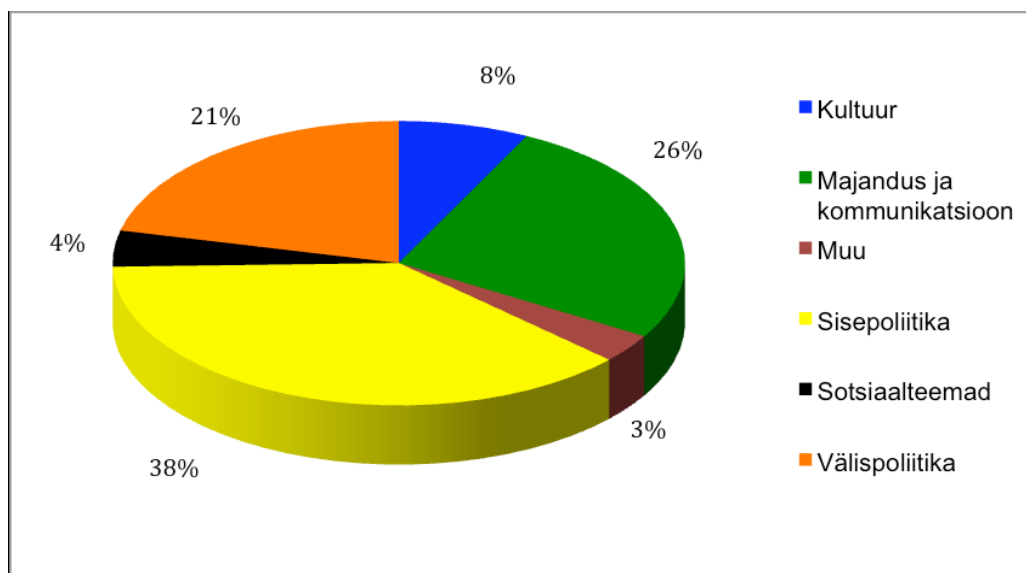
6.1.3 Blogides kajastatavad teemad

Üheksateistkümnes analüüsitud blogis oli kokku 94 postitust, mille jagasin 29 teemakategooria alla.

Tabelis 6 on ära toodud kõik blogipostituste teemad, vastaval teemal tehtud postituste arv 94 blogis kokku, iga teema osakaal koguhulgast ning vastaval teemal tehtud postituste keskmine kommentaaride hulk postituse kohta. Kuna ühes postituses võis olla kuni kaks erinevat teemat, siis moodustus analüüsimise käigus kokku 122 blogipostitust, mille alateemad ning ka kommentaaride arv ühe teema puhul on vastavalt kategooriatele kokku liidetud.

19 analüüsitud blogis olid levinumateks teemadeks Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö (~16% ja 19 postitust) ning Meedia ja uus meedia (~14% ja 17 postitust).

Joonis 1. Üldteemade jagunemine poliitilistes blogides

Joonisel 1 on graafiliselt näha protsentuaalset 94 blogipostituses kasutatud kuus üldteemat. Üldteemade lõikes kirjutati poliitilistes blogides kõige rohkem Sisepoliitilistel (35 % ja 43 postitust), Majanduse ja kommunikatsiooni (29 % ja 35 postitust) ning Välispoliitilistel teemadel (21 % ja 26 postitust). Harvemini esinenud teemadeks oli blogides Sotsiaalteemad, Kultuuri valdkond nii Muu kategooria, kus kirjutati oma eraelust, igapäevategemistest ja mõtisklustest.

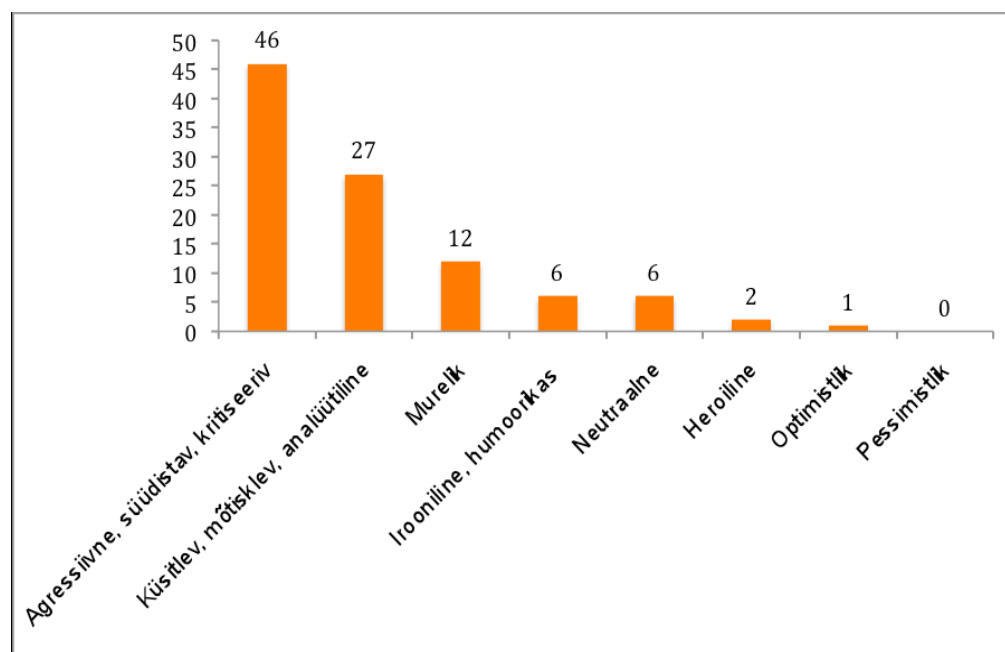
Tabel 6. Poliitilistes blogides kajastatavad teemad

Teema	Postituste arv	Protsent
Riigikogu, valitsuse ja kohalike omavalitsuste töö	19	15
Meedia, uus meedia	17	14
Keskkonnapoliitika, energeetika, looduskaitse	6	5
Gruusia sõda	6	5
Venemaa suhted teiste riikidega (sh Eestiga)	6	5
Euroopa Liidu poliitika, Euroopa Parlament	6	5
Maksupoliitika	6	5
Kaitsepoliitika, julgeolek	5	4
Õigusemõistmine, kohtuotsused	5	4
Majandussurutis	5	4
Mõtisklused	4	3
Ajalugu- nõukogude minevik	4	3
Integratsioon	4	3
Keel ja kirjandus	3	2
Ühiskond, demokraatia, sõnavabadus, inimõigused	3	2
Ettevõtlus	3	2
Isamaalisus, omariiklus	2	1
Pedofiilia, laste õigused, lastekaitse	2	2
Sooline võrdõiguslikkus	2	2
Töäjõud	2	2
USA, Barack Obama	2	2
Turundus/reklaam	2	2
Hiina ja Tiibeti konflikt	2	2
Film (sh filmisoovitused)	1	1
Sport	1	1
Muusika	1	1
Kohalike omavalitsuste valimised 2009	1	1
Haridus	1	1
Pensionid	1	1
KOKKU	122	100

6.1.4 Autori emotsionaalne suhtumine blogipostituses

Blogipostitusi analüüsid on vaadeldud ühe kategooriana ka sissekandes esinevat autori emotsionaalset suhtumist. Joonisel 2 on emotsioonide esinemine välja toodud protsentuaalselt. Kõige enam esines postitustes küsitlev, mõtisklev, analüütilist väljendusvormi ning agressiivset, süüdistavat ja kritiseerivat emotsiooni. Teistest rohkem oli postitustes märgata ka neutraalset ning murelikku tooni. Vaadates kaht kõige rohkem esinenud väljendusvormi, ilmneb, et esimene nendest (küsitlev, mõtisklev, analüütiline) on pehmem ning tasakaalukam, teine aga (agressiivne, süüdistav, kritiseeriv) üsna jõuline ning ründav väljendusvorm.

Joonis 2. Autori emotsionaalne suhtumine blogipostituses

Agressiivseid, süüdistavaid, kritiseerivaid postitusi esines poliitilistes blogides kõigil teemadel, millest rohkem agressiivseid postitusi ilmnes Kultuuri, Majanduse ja kommunikatsiooni ning Sisepoliitika teemal. Küsitlev, mõtisklev, analüütiline suhtumine esines samuti kõigis teemades, rohkem küsitlevaid sissekandeid oli

Sisepoliitika, Majanduse ja kommunikatsiooni ning Välispoliitika teemade puhul. Murelikku suhtumist väljendati Sisepoliitika, Välispoliitika, Majanduse ja kommunikatsiooni ning Sotsiaalteemadel. Pessimistlikku suhtumist esines vaid kahes Majanduse ja kommunikatsiooni ning Sisepoliitika teemalistes postituses, optimistlikku väljenduslaadi vaid Sisepoliitika teemalises sissekandes ning heroilist suhtumist Majanduse ja kommunikatsiooni ning Sisepoliitika valdkonnas. Neutraalset emotsionaalset suhtumist esines kõikide üldteemade puhul peale Sotsiaalteemade valdkonna.

Tabel 7. Kommentaaride arv postituste toonaalsuste lõikes

Autori emotsionaalne suhtumine	Kommentaaride arv	Protsent	Postituste arv	Keskmiselt kommentaare postituse kohta
Agressiivne, süüdistav, kritiseeriv	618	46	34	18
Heroiline	28	2	3	9
Irooniline, humoorikas	79	6	3	26
Küsitlev, mõtisklev, analüütiline	361	27	35	10
Murelik	170	12	8	21
Neutraalne	85	6	10	9
Optimistlik	13	1	1	13
Pessimistlik	0	0	0	0
Kokku	1354	100	94	13

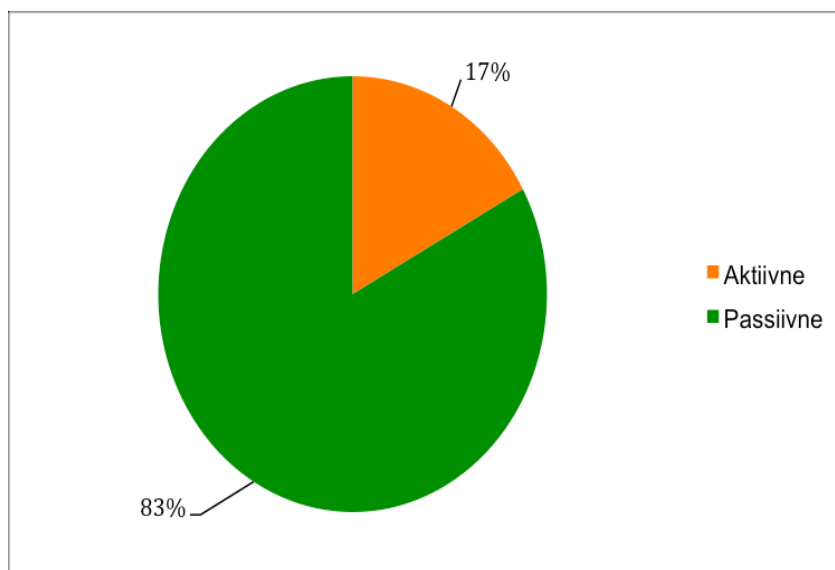
Tabelist 7 annab ülevaate kommentaaride arvu ja postituse emotsionaalse suhtumise seostest, millest ilmneb, et kõige rohkem kommentaare (46% ja 618 kommentaari) kogusid agressiivse, süüdistava ning kritiseeriva tooniga postitused. Teistest rohkem kommentaare (27% ja 361 kommentaari) said küsitlev, mõtisklev, analüütilised postitused.

6.1.5 Autori dialoog lugejaga blogipostitustes

Poliitiliste blogide postitustes on vaadeldud, kas autor kutsus sissekandes lugejaid üles oma blogis tagasisidet andma või esitab postituses lugejatele küsimusi. Joonisel 3

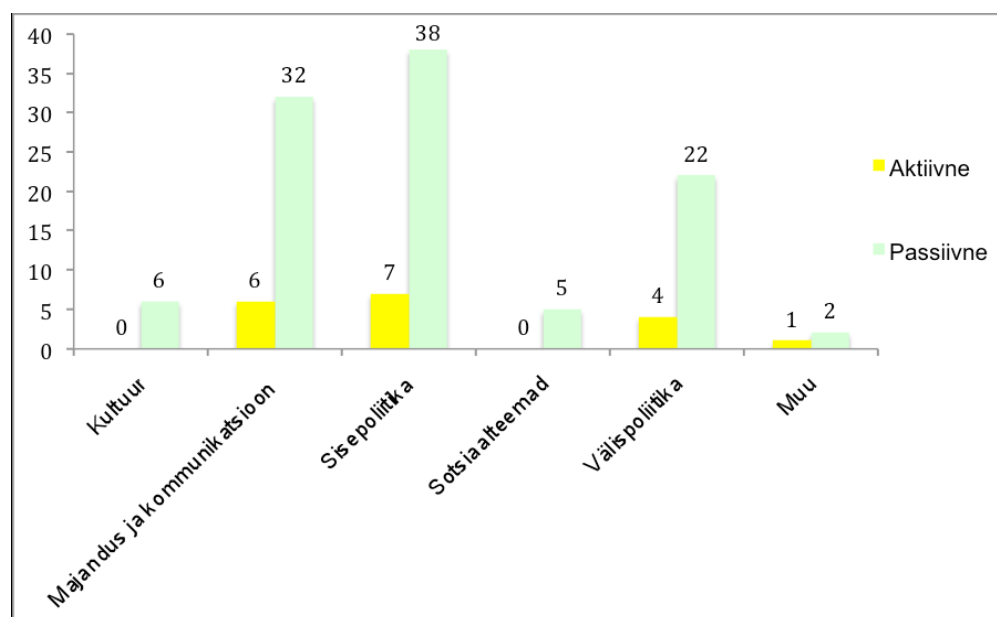
on näha poliitiku dialoog lugejaga veebipäeviku sisskannetes. 94-st blogipostitusest kutsus autor 16 blogipostituses lugejaid üles tagasisidet andma ning 77-s postituses oli autori suhtlemine lugejaga passiivne.

Joonis 3. Autori dialoog lugejaga blogipostitustes

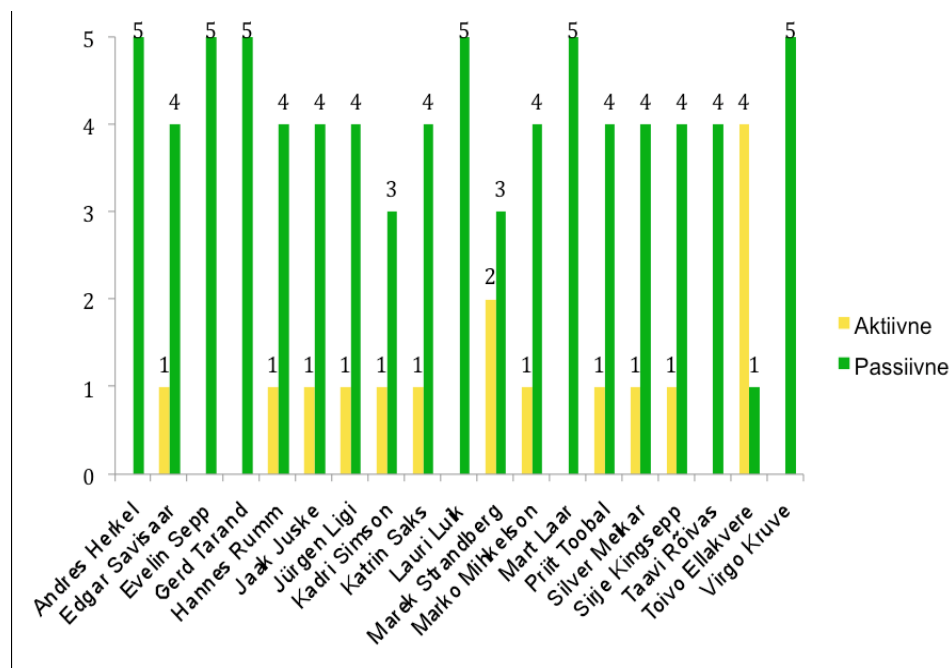
Vaadates autori dialoogi astumist lugejaga blogipostitustes üldteemade lõikes, on joonisel 4 näha, et kõige rohkem aktiivseid ning dialoogi soodustavaid postitusi esines Majanduse ja kommunikatsiooni (6 postitust 37st), Sisepoliitika (7 postitust 45-st) ning Välispoliitika (4 postitust 26st) teemadel. Aktiivseid postitusi ei esinenud üldse Sotsiaalteemade ning Kultuuri teemade puhul, mis näitab, et poliitikud näitasid üles huvi tagasiside vastu kõigi kolme populaarseima teema puhul, mille all esines kokku ka kõige rohkem postitusi (vt ka joonis 1).

Joonis 4. Autori dialoog lugejaga blogipostitustes üldteemade lõikes

Joonisel 5 on välja toodud blogi autorite suhtlemine lugejaga kõigi poliitikute puhul eraldi. Üheksateistkümnest poliitikust kaksteist kutsusid vähemalt ühes postituses lugejaid üles tagasisidet andma, seitse poliitikut olid oma sissekannetes lugejaga suhtlemisel passiivsed. Joonise 5 põhjal oli viie postituse järgi kõige aktiivsem poliitik Erakond Eestimaa Rohelised liige Toivo Ellakvere, kus autor kutsus viiest postitusest neljas lugejaid üle tagasisidet andma. Viiest postitusest kahes esitas lugejatele küsimusi või püüdis diskussiooni algatada samuti Erakond Eestimaa Rohelised liige Marek Strandberg. Vähemalt üks aktiivne postitus oli Edgar Savisaarel, Hannes Rummil, Jaak Juskel, Jürgen Ligil, Kadri Simsonil, Katrin Saksal, Marko Mihkelsonil, Priit Toobalil, Silver Meikaril ning Sirje Kingsepal.

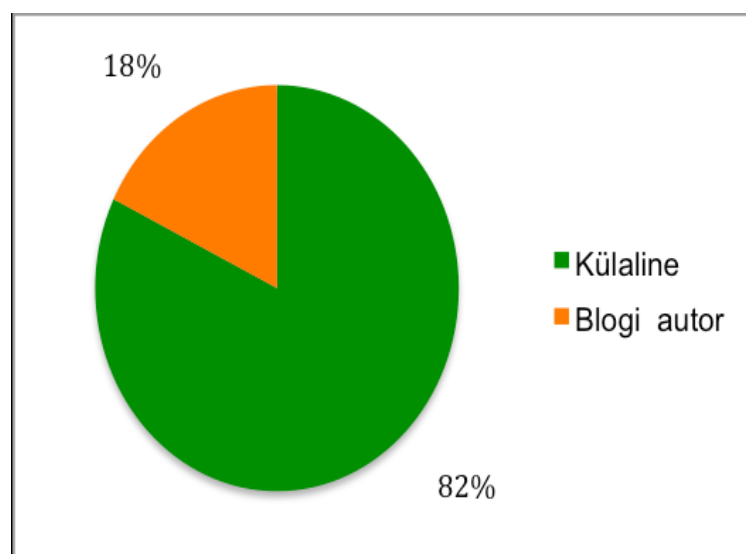
Joonis 5. Autori dialoog lugejaga blogipostitustes

6.2 Kommentaaride üldkirjeldus

Joonis 6 näitab, kui paljud blogipostitustes kommenteerijaist olid blogi lugejad ehk külalised ja kui palju kommenteerisid iseenda postituste kommentaariumis blogi autorid ise. 962-st kommentaarist olid 82% ja 791 kommentaari kirjutatud blogi lugejate (külalise poolt) ning 18% ja 171 kommentaari kirjutatud blogi autori enda poolt.

Joonis 6. Kommenteerija tüüp blogipostitustes

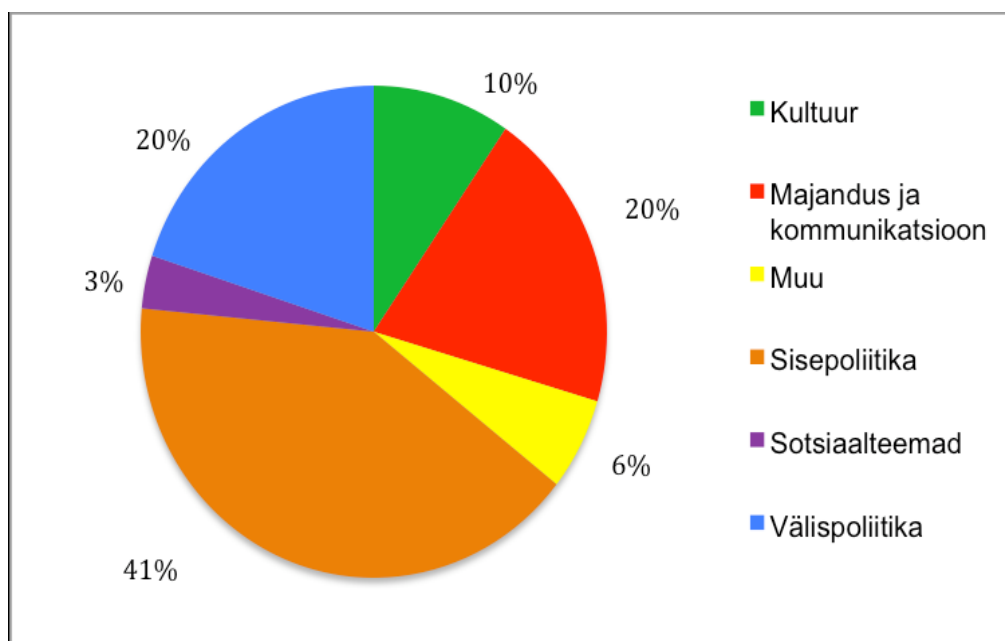

6.2.1 Kommentaarid blogipostituste teemade lõikes

Joonisel 7 on graafiliselt näha kuus kommenteeritumat teemat ja kommentaaride jagunemine üldteemade lõikes, kus populaarsemad kommenteerimisvaldkonnad olid Sisepoliitika, Välispoliitika ning Majandus ja kommunikatsioon. Alla viiendiku kommentaaridest kogusid kolme peale kokku Kultuur, Muu ehk Mõtisklused ning Sotsiaalteemad.

Tabelis 8 on ära toodud kommentaaride arv iga teema kohta üheksateistkümmes blogis kokku, samuti ühe või teise teema alla koondunud kommentaaride protsent ning keskmine kommentaaride arv postituse kohta iga teema all.

Joonis 7. Kommentaaride jagunemine üldteemade lõikes

Neli kommenteeritumat teemat olid Meedia ja uus meedia (11% kõikidest kommentaaridest ja 193 kommentaari, postitusi sel teemal oli 17, mis teeb keskmiselt ühe postituse kohta 11,35 kommentaari), Keskkonnapoliitika, energeetika, looduskaitse (9% kõikidest kommentaaridest ja 165 kommentaari, postitusi sel teemal

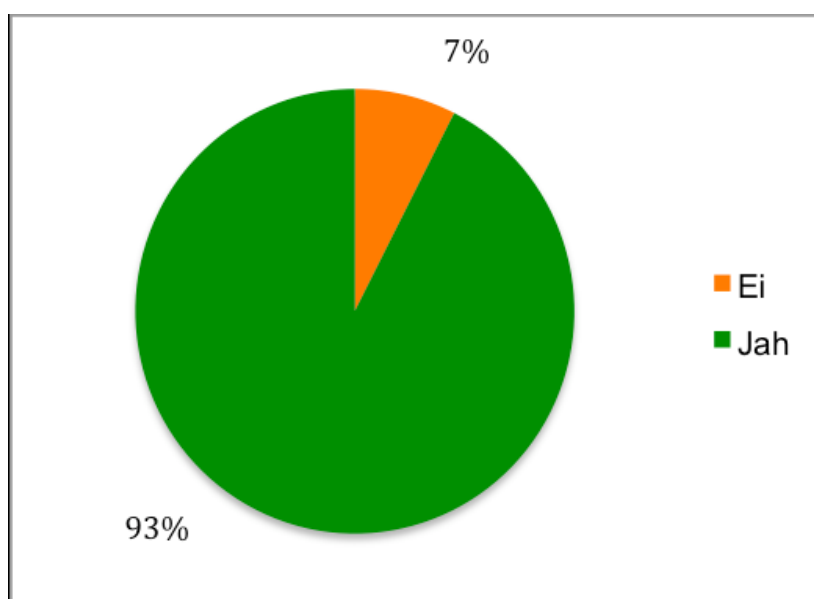
oli 6, mis teeb keskmiselt ühe postituse kohta 27,5 kommentaari), Gruusia sõda (9% kõikidest kommentaaridest ja 163 kommentaari, postitusi sel teemal oli 6, mis teeb keskmiselt ühe postituse kohta 27,17 kommentaari) ning Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö (9% kõikidest kommentaaridest ja 157 kommentaari, postitusi 19, mis teeb keskmiselt ühe postituse kohta 8,26 kommentaari).

Tabel 8. Kommentaaride arv blogipostituste teemade lõikes

Teema	Kommentaaride arv	Protsent	Postituste arv	Keskmiselt kommentaare postituse kohta
Meedia, uus meedia	193	11	17	11
Keskonnapoliitika, energeetika, looduskaitse	165	9	6	28
Gruusia sõda	163	9	6	27
Riigikogu, valitsuse ja kohalike omavalitsuste töö	157	9	19	8
Mõtisklused	136	7	4	34
Kaitsepoliitika, julgeolek	121	7	5	24
Venemaa suhted teiste riikidega (sh Eestiga)	105	6	6	18
Õigusemõistmine, kohtuotsused	101	5	5	20
Ajalugu- nõukogude minevik	90	5	4	23
Integratsioon	89	5	4	22
Majandussurutis	83	5	5	17
Isamaalisus, omariiklus	67	4	2	34
Keel ja kirjandus	53	3	3	18
Euroopa Liidu poliitika, Euroopa Parlament	39	2	6	7
Pedofiilia, laste õigused, lastekaitse	37	2	2	19
Sooline võrdõiguslikkus	33	2	2	17
Maksupoliitika	30	2	6	5
Film (sh filmisoovitused)	25	1	1	25
Ühiskond, demokraatia, sõnavabadus, inimõigused	25	1	3	8
Sport	22	1	1	22
Muusika	19	1	1	19
Tööjõud	15	1	2	8
USA, Barack Obama	15	1	2	8
Turundus/reklaam	13	1	2	7
Hiina ja Tiibeti konflikt	8	0	2	4
Ettevõtlus	6	0	3	2
Kohalike omavalitsuste valimised 2009	5	0	1	5
Haridus	5	0	1	5
Pensionid	3	0	1	3
KOKKU	1823	100,0	122	15

Joonisel 8 on välja toodud analüüsitud 962 kommentaari haakuvus blogipostituse teemaga, kus on näha, et 93% kommentaaride teemadest kirjutati blogipostitusega samal teemal. Ülejäänud 7% kommentaaridest olid kas isiklikult ründavad või hüüdlauseid, mille puhul polnud võimalik kindlat teemat määratleda. 7% hulgas on ka kommentaarid, mis olid blogipostituse kontekstist täielikult väljaspool seisvad, mistõttu ei haakunud need sissekande teemaga.

Joonis 8. Kommentaaride haakuvus blogipostituse teemaga

Kõige rohkem blogipostituse teemaga mittehaakuvaid kommentaare oli Edgar Savisaare (27 mittehaakuvat kommentaari 138-st), Evelyn Sepa (16 mittehaakuvat kommentaari 74-st) ning Mart Laari (10 mittehaakuvat kommentaari 57-st) blogipostitustes. Teemaga mittehaakuvaid kommentaare esines veel Andres Herkeli (4 mittehaakuvat kommentaari 70-st), Gerd Tarandi (5 mittehaakuvat kommentaari 33-st), Jaak Juske (kaks mittehaakuvat kommentaari 36-st), Marek Strandbergi (kaks mittehaakuvat kommentaari 83-st) ning Hannes Rummi (üks mittehaakuv kommentaar 44-st), Marko Mihkelsoni (üks mittehaakuv kommentaar 85-st), Priit Toobali (üks mittehaakuv kommentaar 14-st), Sirje Kingsepa (üks mittehaakuv kommentaar 103-st), Taavi Rõiva (üks mittehaakuv kommentaar 9-st) ja Toivo

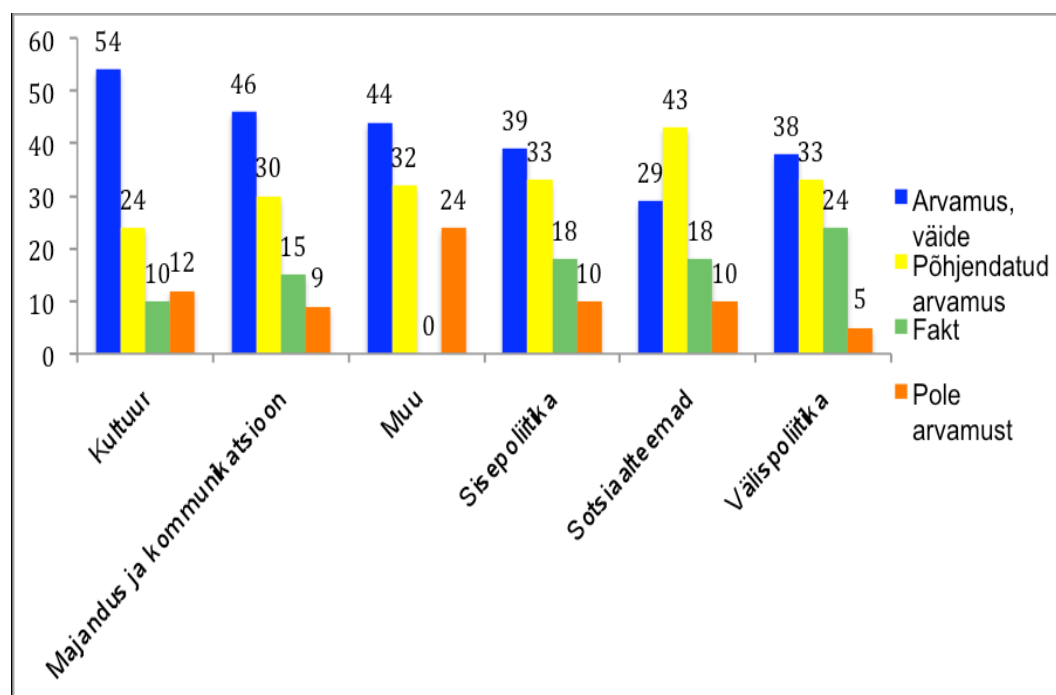
Ellakvere (üks mittehaakuv kommentaar 30-st) blogipostitustes. Blogipostituste teemadega haakusid kõik kommentaarid Jürgen Ligi, Kadri Simsoni, Katrin Saksa, Silver Meikari, Lauri Luige ning Virgo Kruve veebipäevikutes.

Üldteemade lõikes jagunesid mittehaakuvad kommentaarid blogipostitustes järgnevalt: Sisepoliitika 9% ja 46 mittehaakuvat kommentaari 507-st, Kultuur 8% ja 17 mittehaakuvat kommentaari, 203-st, Välispoliitika 8% ja 26 mittehaakuvat kommentaari 318-st, Majandus ja kommunikatsioon 7% ja 29 mittehaakuvat kommentaari 254-st, Muu ehk Mõtisklused 3% ehk üks mittehaakuv kommentaar 34-st. Sotsiaalteemade valdkonnas olid kõik kommentaarid seotud blogipostituste teemadega.

6.2.2 Kommenteerijate väljendusviis ja allikatele viitamine blogipostituste kommentaarides

Poliitilistes blogides analüüsitud väljendusviisi kood näitab, millisel kujul esitati kommentaaris oma seisukohti ja argumente. Vaadeldud on nelja erinevat kommentaari tüüpi- arvamused, väide; põhjendatud arvamused; fakt; pole arvamused. Kõige enam esines kommentaarides arvamused või väidet, mida esitati 962-st kommentaarist 384-s (40% kõigist kommentaaridest). Põhjendatud arvamused toodi oma seisukoha tõestamiseks 318-s kommentaaris (33% kõigist kommentaaridest). Fakte esines postitustes 167-s kommentaaris (17% kõigist kommentaaridest) ning arvamused puudus 93-s kommentaaris (10% kõigist kommentaaridest).

Joonis 9. Kommentaari väljendusvorm blogipostituste teemade lõikes (protsentides)

Põhjendatud arvamus ning faktide esitamine moodustasid kokkuvõtvalt kõigist kommentaaridest poole, mis näitab, et ratsionaalse arutelu soodustamiseks kasutati oma argumentide tõestamiseks nii fakte kui ka põhjendatud arvamust (näiteid ajaloost, meediast, isiklikust elust jne).

Joonis 9 näitab kommentaaride väljendusviise üldteemade lõikes, millest ilmneb, et fakte ja põhjendatud arvamusi esitati argumentide tõestamiseks teistest enam Välispoliitika (24% ja 77 kommentaari 326-st), Sotsiaalteemade (18% ja 11 kommentaari 61-st) ning Sisepoliitika (18% ja 92 kommentaari 521-st) valdkondi puudutavate postituste kommentaarides.

Poliitilise diskussiooni tekitamiseks ning ratsionaalseks arutelu soodustamiseks on olulised nii faktide esitamine kui ka põhjendatud arvamuse väljatoomine. Kui vaadata põhjendatud arvamuse ning faktide esitamist kommentaarides üldteemade lõikes, on näha, et nii Sotsiaalteemade kui Sisepoliitiliste teemade kommentaarides kasutati kaht argumentide tõestamise vormi kõige rohkem. Jooniselt 9 ilmneb, et fakte ei esinenud üldse, arvamust ei olnud või polnud seda põhjendatud Muu ehk Mõtiskluste

teemavaldkonna puhul. Kuna Mõtiskluste kategooria all kirjutasid poliitikud oma isiklikust elust ja igapäeva kogemustest ning tähelepanekutest, siis on ka seletatav, miks antud teemal kirjutatud kommentaarides ei kasutatud fakte ega põhjendatud arvamust, vaid kommenteeriti poliitiku igapäevategemisi pealiskaudselt ning ilma viidete ja põhjendusteta.

Tabel 9. Erinevate väljendusvormide esinemine blogipostituste kommentaarides (protsentides)

Blogi autor	Arvamus, väide	Põhjendatud arvamus	Fakt	Pole arvamust	Kokku
Andres Herkel	54	27	13	6	100
Edgar Savisaar	69	20	6	5	100
Evelyn Sepp	27	31	15	27	100
Gerd Tarand	45	24	5	26	100
Hannes Rumm	23	43	25	9	100
Jaak Juske	44	31	19	6	100
Kadri Simson	20	28	44	8	100
Katrin Saks	15	16	23	46	100
Lauri Luik	43	43	14	0	100
Marek Strandberg	29	31	29	11	100
Marko Mihkelson	22	39	36	3	100
Mart Laar	39	37	19	5	100
Priit Toobal	86	0	14	0	100
Silver Meikar	53	37	8	2	100
Sirje Kingsepp	30	44	23	3	100
Taavi Rõivas	33	22	34	11	100
Toivo Ellakvere	13	50	7	30	100
Virgo Kruve	36	39	10	15	100

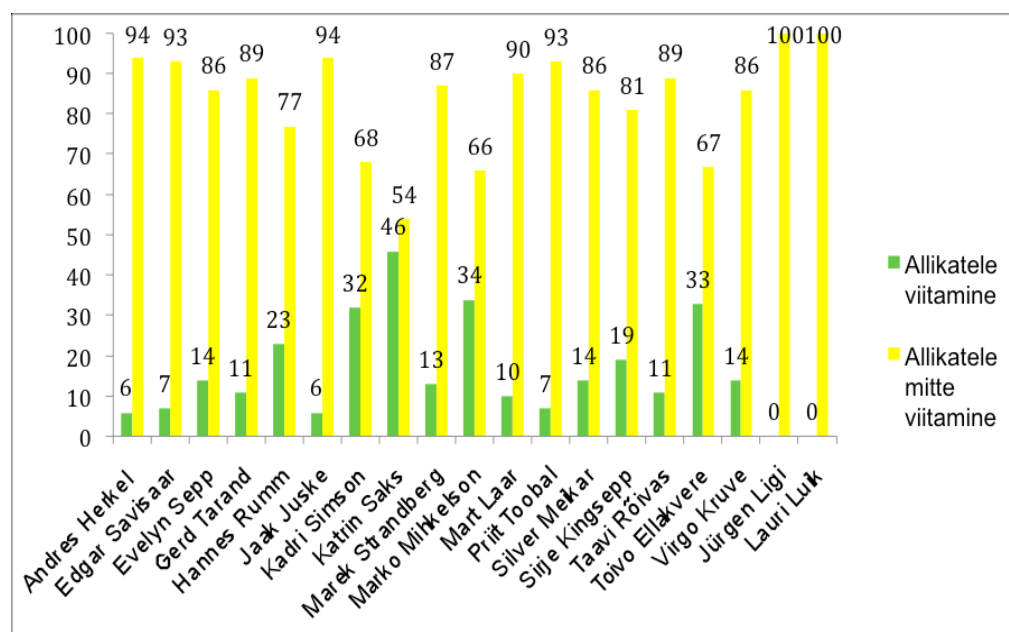
Tabel 9 annab ülevaate kommenteerijate väljendusvormist poliitikute kaupa, mis näitab, et fakte ning põhjendatud arvamusi esitati kõige rohkem Marko Mihkelsoni, Kadri Simsoni, Hannes Rummi ja Sirje Kingsepa blogipostituste kommentaarides. Võrreldes teiste poliitikutega, oli Edgar Savisaare blogipostitustes teistest rohkem põhjendamata arvamuse avaldamist (95 põhjendamata arvamust sisaldavat kommentaari 138-st). Võrreldes põhjendatud arvamuse ja faktidega olid arvamuse mitte avaldamine ning põhjendamata arvamuse esitamine ülekaalus veel Evelyn Sepa, Andres Herkeli, Gerd Tarandi, Katrin Saksa, Priit Toobali, Silver Meikari ning Virgo Kruve blogis, kuid Edgar Savisaare, Gerd Tarandi ning Priit Toobali blogide kommentaarides oli vahe kahe väljendusvormi vahel kokkuvõtvalt kõige suurem.

Kommentaaride analüüsimisel on kindlaks määratud erinevatele allikatele viitamine blogipostitustes. Kõikide kommentaaride peale kokku viidati allikatele 15% ja 147 kommentaaris ning allikale viidet ei esinenud 85% ja 815 kommentaaris.

Joonisel 10 välja toodud protsentidest on näha, et allikatele viitamist esines 17 poliitiku blogide kommentaarides. Kahe poliitiku (Lauri Luik ja Jürgen Ligi) blogide üheski analüüsitud kommentaaris ei kasutatud argumentide tõestamiseks allikatele viitamist.

Teistest enam allikatele viitamist esines Sotsiaaldemokraatliku erakonna liikme Katrin Saksa (46% ja 6 kommentaaris), Isamaa ja Res Publica Liidu liikme Marko Mihkelsoni blogis (34% ja 29 kommentaaris), Toivo Ellakvere (33% ja 10 kommentaaris) ning Kadri Simsoni (32% ja 8 kommentaaris) blogipostitustes. Toivo Ellakvere postitused, mis olid kirjutatud peamiselt sisepoliitilistel ja meediateemadel, kogusid kommentaare, kus viidati peamiselt eestikeelsetele meediakanalitele. Seevastu Marko Mihkelsoni ning Kadri Simsoni välispoliitiliste teemade postitused kogusid kommentaare, kus viidati peamiselt rahvusvahelistele meediakanalitele ja rahvusvahelistele uuringutele ning tsiteeriti ka rahvusvaheliselt tunnustatud teadlasi.

Joonis 10. Allikatele viitamine poliitiliste blogide kommentaariumis (protsentides)

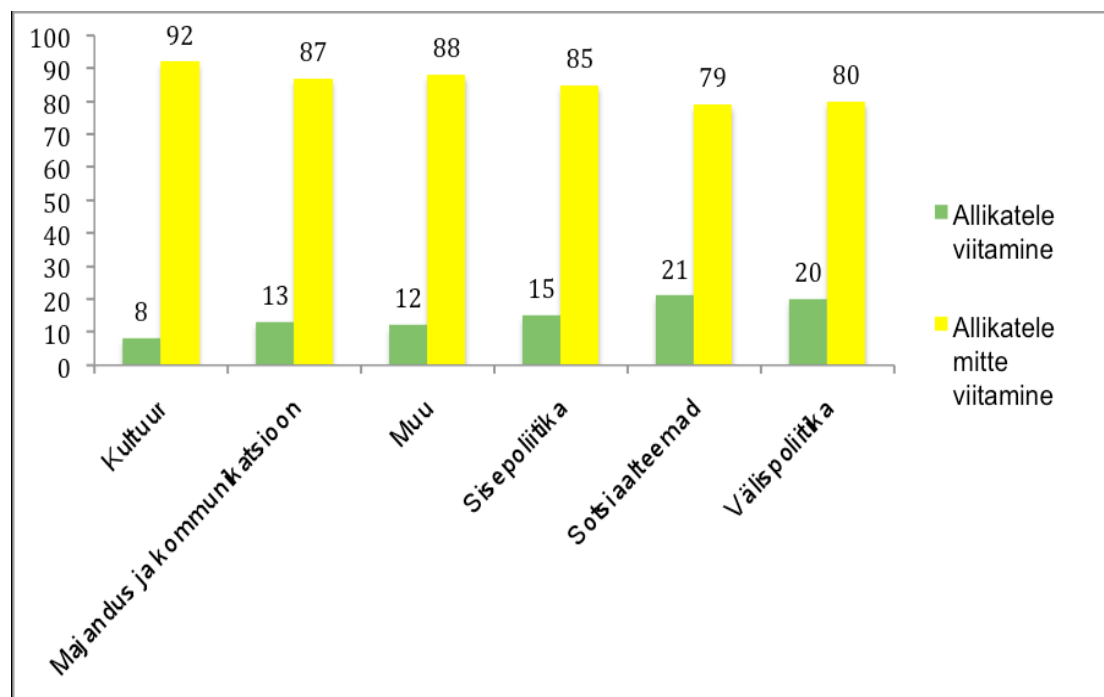

Peamisteks viitamise allikateks olid nii Eesti kui ka välismaised meediakanalid (Eesti ajalehed, ajakirjad, raadio ja televisioon, CNN, BBC, Venemaa telekanalid), rahvusvahelised uuringud ja raportid (allikaks Euroopa Liidu erinevad üksused), samuti Eesti Vabariigi Põhiseadus.

Joonisel 11 on näha allikatele viitamine blogipostituste kommentaarides üldteemade lõikes. Kõige rohkem (21% ja 13 kommentaaris 48-st) tõestati oma argumente viidetega Sotsiaalteemasid puudutavates blogipostitustes. Teistest rohkem viiteid esines ka Välispoliitika (20% ja 65 kommentaaris 326-st) teemalistes postitustes. Sisepoliitilistes postituses oli viiteid allikatele 15% ja 78 kommentaaris 521-st).

Veidi vähem allikaviiteid ilmnnes Kultuuri ning Majanduse ja kommunikatsiooni teemalistes postitustes.

Joonis 11. Allikatele viitamine poliitiliste blogide kommentaariumis blogipostituste teemade lõikes (protsentides)

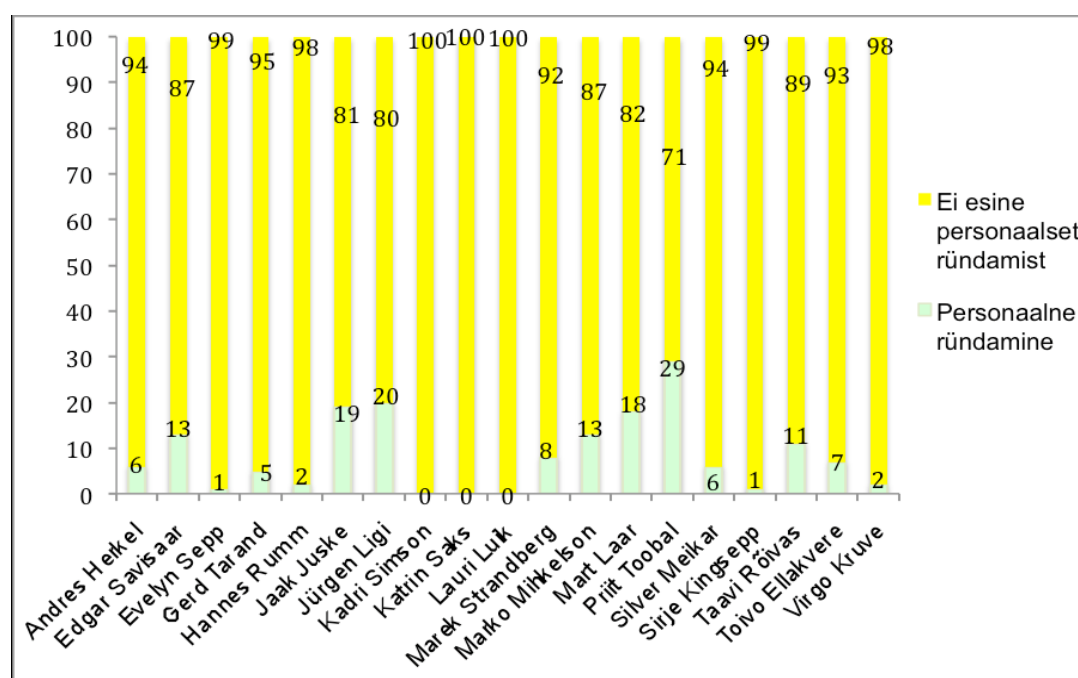
Välispoliitilistel teemadel kirjutatud kommentaarides viidati väga tihti rahvusvahelistele meediakanalitele, sest välispoliitika valdkonna teemade hulka

kuulusid nii USA presidendivalimised, Venemaa välissuhted, Gruusia sõda kui ka Hiina ja Tiibeti konflikt, mille puhul toodi tihti oma seisukohtade tõestamiseks näiteid välismeediast (NTV, BBC, erinevad blogid, nt <http://www.civilgeorgia.blogspot.com/>). Sotsiaalteemade puhul olid allikaviideteks enamasti rahvusvahelised portaalid või koduleheküljed, mille kaudu kinnitati tihti kommentaarides esitatud fakte. (näiteks <http://www.oregoncounseling.org/Handouts/DomesticViolenceMen.htm>).

6.2.3 Personaalne ründamine blogipostituste kommentaarides

Personaalse rünnaku alla määratleti kõik kommentaarid, kus rünnati blogi autorit, teist kommenteerijat või nii blogi autorit kui eelnevat kommenteerijat. Personaalset ründamist esines poliitikute erinevates blogipostitustes 962-st kommentaarist 8% ehk 78-s kommentaaris, personaalne rünnak puudus 884 ehk 92% kommentaaridest. Arvestades faktiga, et tegemist on poliitikute blogidega, kus tõstatatakse päevakorda mitmeid üsna valulikke ning emotsioone tekitavaid teemasid, on üle 90% kommentaaridest neutraalsed või mitteründavad, mis on poliitilise diskussiooni soodustamise aspektist vaadatuna väga hea tulemus.

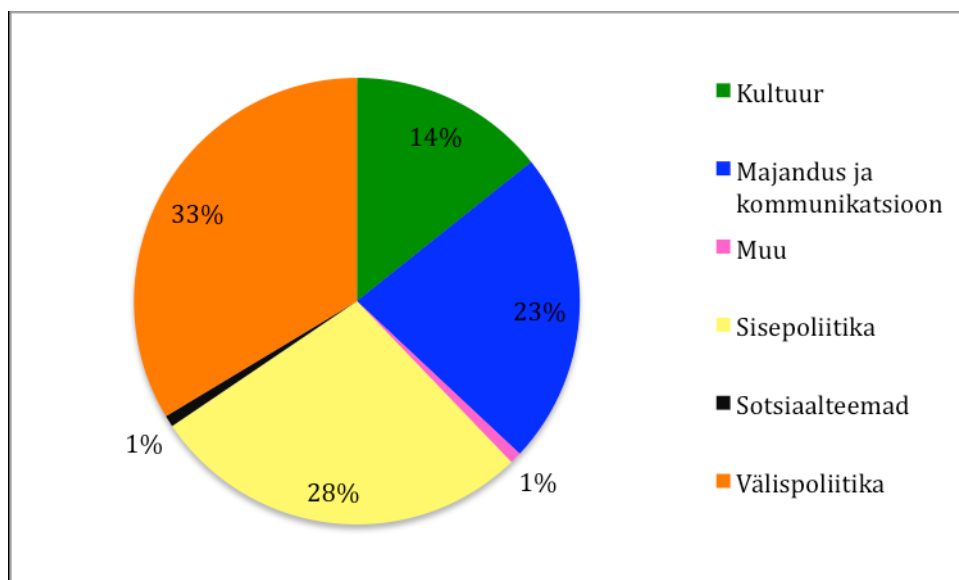
Joonis 12. Personaalne ründamine poliitiliste blogide kommentaariumis (protsentides)

Joonis 12 näitab personaalse ründamise esinemist poliitiliste blogipostituste kommentaarides. Tabeli järgi ilmneb personaalne rünnak poliitikute blogides võrreldes postituste arvuga sagedamini Priit Toobali (29% ja 4 kommentaari 10-st), Jürgne Ligi (20% ja 3 kommentaari 12-st), Jaak Juske (19% ning 7 kommentaari 29-st) ning Mart Laari (18% ja 12 kommentaari 55-st) blogides. Personaalset rünnakut ei esinenud Katsin Saksa, Kadri Simsoni ning Lauri Luige blogides, teistest vähem esines personaalset ründamist Evelyn Sepa ja Sirje Kingsepa blogides.

Üldteemade lõikes rünnati kommentaarides personaalselt teist inimest kõige enam Välispoliitika (13% ja 40 kommentaari 318-st) ning Majanduse ja kommunikatsiooni (11% ja 27 kommentaari 254-st) teemalistes postitustes.

Joonis 13. Personaalne ründamine kommentaarides blogipostituste üldteemade lõikes

Sisepoliitika teemal oli personaalset rünnakut 7% ja 33 kommentaaris 507-st ning Kultuuri teemal 8% ja 17 kommentaaris 203-st. Joonisel 13 on näha personaalse ründamise esinemine kommentaarides üldteemade lõikes graafiliselt.

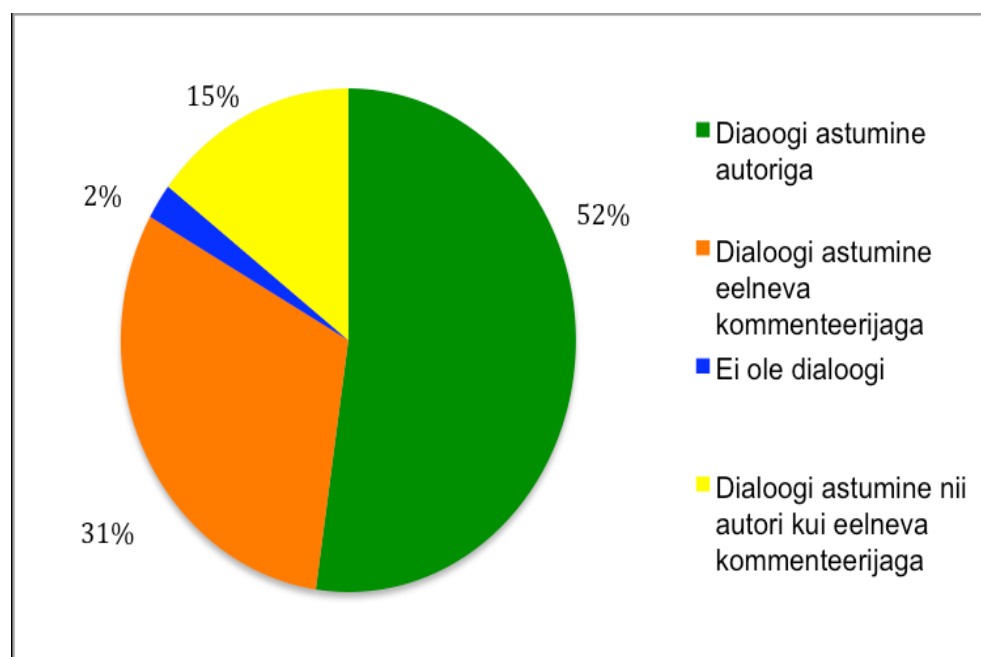
Kõige vähem personaalset ründamist esines poliitikute blogides Muu ehk Mõtiskluste (3% ja 1 kommentaar 34-st) ning Sotsiaalteemadel (2% ja 1 kommentaar 61-st). Sisepoliitika teemadel puhul tekitasid kõige rohkem ründavaid kommentaare Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste tööd puudutavad teemad, mis

puudutasid eelkõige erinevaid seaduseelnõusid ja otsuseid. Mainitud sisepoliitika teemad puudutasid kodanikke otseselt ning tekitasid neis ka vastakaid emotsioone. Välispoliitika puhul ilmnas personaalne rünnak sagedamini Venemaa suhteid puudutavates ning Gruusia sõda puudutavates blogipostituste kommentaarides.

6.2.4 Diskussioon ja dialoog blogipostituste kommentaarides

Joonisel 14 on graafiliselt välja toodud dialoogi astumine blogipostituste kommentaarides. Ilmneb, et 52% ehk 503 kommenteerijat 962-st astus kommentaarides dialoogi blogi autoriga. 31% ja 297 kommentaarist tekkis dialoog eelneva kommenteerijaga ning 15% ja 140 kommentaarist astuti dialoogi nii autori kui eelneva kommenteerijaga. Dialoog puudus 2% ja 22 kommentaarist, mis tähendas, et kommentaar oli sisutu ja ründav või lihtsalt lausehüüatus ning ei haakunud ka postituse temaga.

Joonis 14. Dialoogi astumine blogipostituste kommentaarides

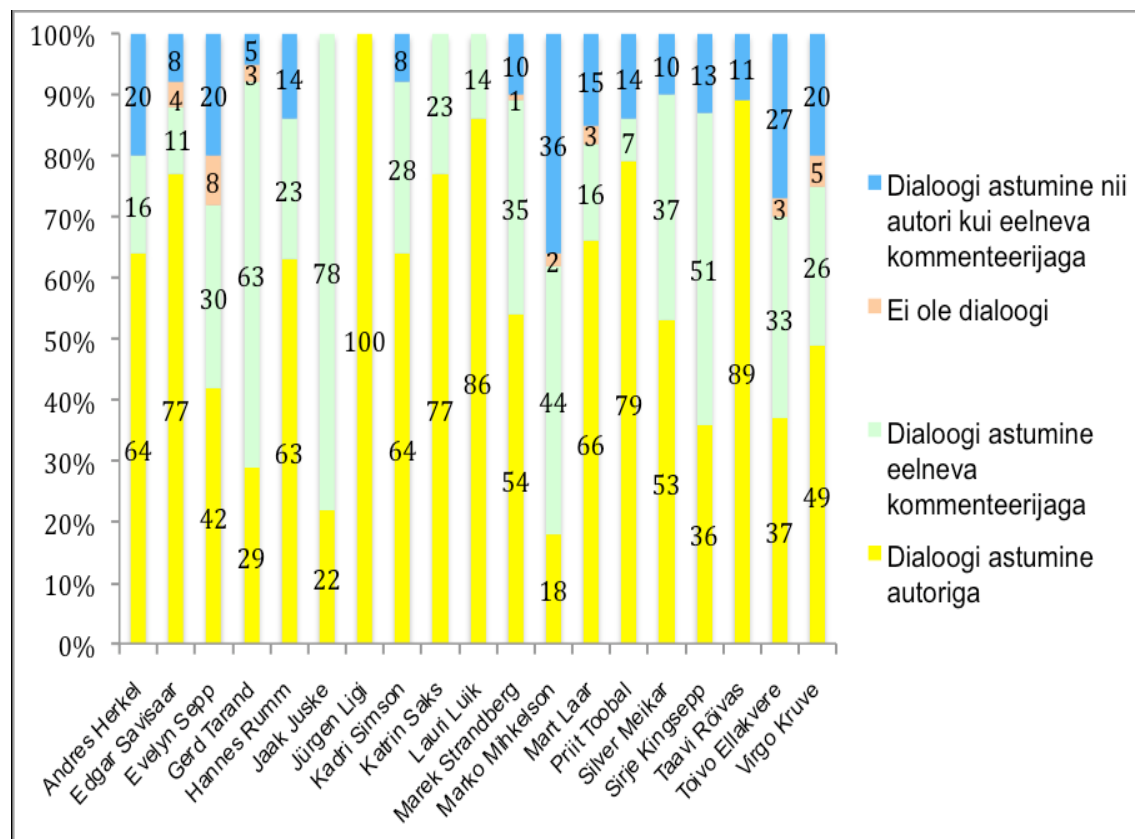
Jooniselt 15 ilmneb, et 19-st poliitikust 8 blogides ei olnud kommentaarid dialoogis blogi autori ning teiste kommenteerijatega. Evelyn Sepa blogipostitustes puudus

dialoog 8% ja 6-s kommentaaris 74-st), Virgo Kruve veebipäevikus polnud dialoogi 5% ja 3-s kommentaaris 59-st. Dialoogi puudumist oli võrreldes dialoogi esinemisega kaheksas blogis näha üsna harva, sest dialoogi puudumine kommentaarides ei ületanud üheski blogis 10%.

Kõige rohkem astuti dialoogi nii blogi autori kui ka eelneva kommenteerijaga Marko Mihkelsoni blogis (36% ja 31 kommentaari 86-st).

Tabel 10 näitab, kui suurele osale kommenteerijatest andis blogi autor tagasisidet. Ligi viiendikule blogipostituste kommentaaridest vastasid blogi autorid uue kommentaariga. Tagasisidet ei andnud blogi autorid 79% ja 628 kommentaarile 794-st.

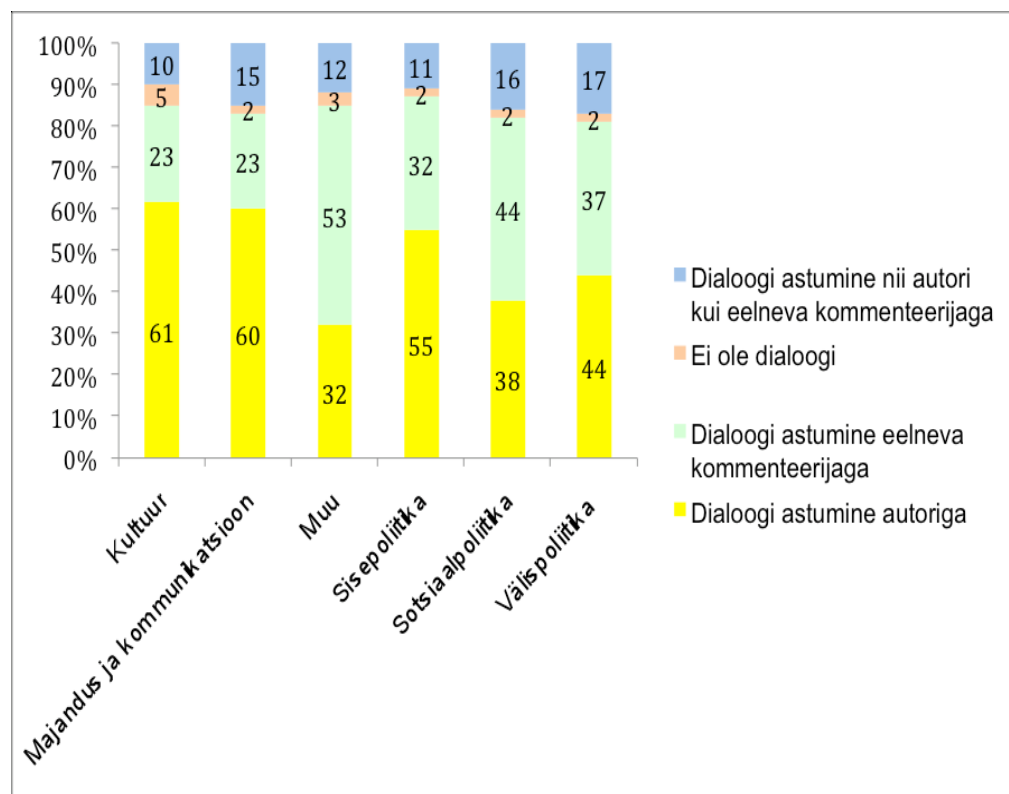
Joonis 15. Dialoogi astumine poliitiliste blogide kommentaariumis (protsentides)

Blogi autori tagasisidena saadud kommentaaride arvu määratlemiseks on analüüsitud eraldi ainult lugejate (nõ külaliste) kommentaare ning vaadeldud, kui paljudele

nendest on blogi autor vastanud. 794-le kommentaarile vastasid blogi autorid ainult kommentaaridega ning ei loonud teema jätkamiseks ühtegi uut blogipostitust.

Joonis 16. Dialoogi astumine poliitiliste blogide kommentaariumis üldteemade lõikes (protsentides)

Joonis 16 näitab dialoogi astumist kommentaarides üldteemade lõikes. Ilmneb, et Kultuuri valdkonda puudutavate teemade puhul ei esinenud dialoogi autori ja teiste kommentaaride 5% kommentaaridest. Dialoogi astumist nii autori kui eelneva kommenteerijaga esines kõige rohkem Välispoliitika, Sotsiaalpoliitika ning Majanduse ja kommunikatsiooni teemadel. Blogi autoriga astuti kõige tihedamini dialoogi Kultuuri (61% ja 124 kommentaaris) ning Majanduse ja kommunikatsiooni (60% ja 152 kommentaaris) puhul. Dialoogi astumist eelneva kommenteerijaga ilmnis kõige enam aga Muu ehk Mõtiskluste teemal (53% ja 18 kommentaaris).

Tabel 10. Blogi autori tagasiside kommentaaridele

Blogi autori tagasiside kommentaarile	Kommentaaride arv	Protsent
Vastab omapoolse kommentaariga	166	21
Vastab blogipostitusega	0	0
Ei anna tagasisidet	628	79
Kokku	794	100

Lisas 6 oleva tabeli põhjal avaldub, et ühelegi kommentaarile ei andnud oma blogides tagasisidet Edgar Savisaar, Jürgen Ligi, Lauri Luik, Priit Toobal ning Taavi Rõivas. Tagasisidet mitte andnud poliitikute blogipostitustes esitati tihti kommentaarides autoritele küsimusi ja vastuväiteid ning Edgas Savisaarele tehti mitmeid kordi ka kommentaarides märkus, et ta blogipostitusi kirjutades ka kommentaaridele vastaks, kuid vaatamata üleskutsetele ei reageerinud Savisaar ühelegi kommentaarile.

Kõige rohkem vastasid blogipostitustes kommentaaridele Kadri Simson (65% ja tagasiside 11-le kommentaarile 17-st), Jaak Juske (65% ja tagasiside 13-le kommentaarile 20-st) ja Gerd Tarand (54% ja tagasiside 13-le kommentaarile 24-st). Kokku andsid poliitiliste blogide autorid tagasisidet 794-st kommentaarist 166-le, mis teeb keskmiselt autori poolt tagasisidet saanud kommentaaride arvuks poliitiku kohta ~9 kommentaari.

Tabel 11. Kommenteerija seisukoht blogipostitustes

Kommenteerija seisukoht	Kommentaaride arv	Protsent
Nõustub seisukohaga	117	12
Ei nõustu seisukohaga	348	36
Ambivalentne	497	52
Kokku	962	100

Tabel 11 näitab, kui suur osa kommenteerijatest nõustub eelneva autori/teiste kommenteerijatega. Ilmneb, et 962-st kommenteerijast esines autori seisukohaga

mitte nõustumist 36% ja 348-s kommentaaris, autori/eelneva kommenteerijaga nõustuti 12% ja 117 kommentaaris. Ambivalentsete kommentaaride alla on määratletud kommentaarid, milles seisukoht puudus või mille puhul polnud selgelt võimalik kindlaks määrata, kas kommenteerija on eelneva autori/kommenteerijaga nõus või eriarvamusel.

Dialoogi esinemise ning kommenteerija seisukohtade vahel tekkis kommentaarides seos, kus dialoogi mitte esinemise puhul puudus vastavates kommentaarides ka seisukoht. Nii puudus kõigis dialoogi mitte omavas 22-s kommentaaris ka kommenteerija seisukoht. Autoriga dialoogis olevatest kommentaaridest esines autori seisukohaga mittenõustumist 43% ja 198-s kommentaaris 503-st, seisukohaga nõustumist esines 18% ja 214-s kommentaaris 503-st.

Eelneva kommenteerijaga dialoogis olevatest kommentaaridest ei olnud eelneva kommenteerija seisukohtadega nõus 41% ja 154 kommentaari 297-st, seisukohtadega nõustusid 7% ja 22 kommenteerijat 297-st. Kommentaaride puhul, kus avaldus dialoog nii autori kui eelneva kommenteerijaga, oli väga keeruline kindlaks määrata konkreetset seisukohaga nõustumist, mis on näha lisas 8 olevast tabelist, kus autori ja eelneva kommenteerijaga dialoogi astuvates kommentaaridest olid 88% ja 123 kommentaari 140-st ambivalentset. Dialoogi ning kommenteerija seisukohtade vahelisi seoseid kirjeldav tabel on ära toodud lisas 8.

7. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

7.1 Järeldused

Järelduste osas on esitatud tulemused ülevaatlükuma sisulise jaotusena ning vastatud töös püstitatud uurimisküsimustele. Alapeatüki lõpus on välja toodud meetodikriitika ning soovitusel teema võimalikeks edasiarendusteks.

7.1.1 Populaarsemad blogipostitused

13 kuu jooksul postitasid 19 poliitikut blogidesse 3120 sissekannet, mis poliitiku kohta teeb postituste arvuks kuus keskmiselt 12,63 postitust. Kõige aktiivsem blogipidaja oli 13 kuu jooksul Toivo Ellakvere 612 postitusega, kõige passiivsem poliitik on tulemuste põhjal Marek Stranberg 48 postitusega. Erakondade kaupa ei ole üksikute poliitikute puhul blogipostituste arvud stabiilsed, mis näitab, et ühes erakonnas võib olla aktiivseid ning samas ka üsna passiivseid blogipidajaid, samuti ei ole analüüsitud blogide põhjal näha, et mõnes erakonnas järgiksid poliitikud blogi pidamisel ühtseid reegleid või sarnast stiili. Postituste arvu järgi 13 kuu jooksul on viis kõige aktiivsemat blogijat Toivo Ellakvere, Marko Mihkelson, Gerd Tarand, Jaak Juske ning Virgo Kruve.

Kokku kogusid 94 poliitilise blogi postitust 1354 kommentaari. Kommentaaride arvu järgi olid populaarsemad poliitikud Edgar Savisaar, Sirje Kingsepp, Marek Strandberg, Marko Mihkelson ning Evelyn Sepp.

Kõige rohkem kommentaare kogus 13 kuu jooksul Edgar Savisaar (274 kommentaari), teisena kogus enim tagasisidet Sirje Kingsepp (218 kommentaari), kolmandana esines teistest rohkem kommentaare Marek Strandbergi (132 kommentaari) blogis. Kõige vähem kommentaare said Priit Toobali, Taavi Rõivase ning Lauri Luige ajaveebid.

Tulemustest on näha, et postituste hulga ning kommentaaride arvu vahel ei esine selgelt seost, mis tähendab, et postituste suur arv ei taga suurt kommentaaride hulka. Teisalt on oluline märkida, et iga poliitiku puhul eraldi oli kommentaaride arv erinevates blogipostitustes üsna stabiilne. Kõige suurem arvuline vahe oli kahe enim

kommentaare kogunud postituste arvu vahel Marek Strandbergil, kuid ülejäänud postituste (TOP3, TOP2, TOP1) kommentaaride arvud olid ka Strandbergil suhteliselt sarnased. Kommentaaride arvu järgi reastatud poliitikute nimistus on näha tendents, kus teistest suurema arvu kommentaare kogunud blogipostitustega poliitikutel oli ka väljaspool TOP5 postitust teistest poliitikutest rohkem kommentaare. See tähendab, et esines rohkem kommenteeritud postitusi. Umbes pooltel 19 poliitiku blogidest oleks olnud võimalik kaardistada ka TOP10 postitused kommentaaride arvu järgi, kuid 19-st poliitikust poolte blogide puhul olid kaardistatud TOP5 postitust ainsad kommenteeritud postitused.

Peaaegu 2/3 poliitikutest kutsus lugejaid vähemalt ühes postituses üles tagasisidet andma, kuid kokkuvõttes moodustas suurema osa sissekannetest autori monoloog.

Kõige aktiivsemalt kutsus blogipostitustes tagasisidet andma Erakond Eestimaa Rohelised liige Toivo Ellakvere. Lugejatele esitas küsimusi või püüdis diskussiooni algatada ka Erakond Eestimaa Rohelised liige Marek Strandberg. Vähemalt üks aktiivne postitus oli Edgar Savisaarel, Hannes Rummil, Jaak Juskel, Jürgen Ligil, Kadri Simsonil, Katrin Saksal, Marko Mihkelsonil, Priit Toobalil, Silver Meikaril ning Sirje Kingsepal. Dialoog lugejaga puudus Andres Herkeli, Lauri Luige, Evelyn Sepa, Mart Laari, Taavi Rõivase ning Virgo Kruve blogipostitustes.

Arutelu soodustamise aspektist vaadatuna on dialoogi tekitamine ning küsimuste esitamine blogides väga oluline, kuid tulemuste põhjal järeldub, et aktiivsed postitused ei kogunud võrreldes passiivsete postitustega märkimisväärselt rohkem kommentaare. Seetõttu mõjutavad diskussiooni tekkimist blogides peale autori üleskutsete veel mitmed teised tegurid, näiteks võiks üheks dialoogi soodustamise ajendiks olla poliitikupoolne tagasiside andmine kommenteerijatele.

Analüüsidest blogi autori tagasisidet kommentaaridele, ilmneb, et ainult 21% kommentaaridest vastas blogi autor omapoolse kommentaariga, 79% kommentaaridest ei andnud blogi autor üldse tagasisidet.

Ühelegi kommentaarile ei andnud blogipostitustes tagasisidet Edgar Savisaar, Jürgen Ligi, Lauri Luik, Priit Toobal ning Taavi Rõivas.

Kõige rohkem vastasid blogipostitustes kommentaaridele Kadri Simson, Jaak Juske ning Gerd Tarand. Ometi selgub käesoleva töö tulemustest, et ka aktiivne

kommenteerimine ei too alati blogidesse juurde rohkem kommenteerijaid, sest Kadri Simsoni, Jaak Juske ning Gerd Tarandi blogid jäid kommentaaride arvu poolest edetabeli teise poolde. Ainukesena kogus teistest rohkem tagasisidet Marek Strandberg, kel oli mitu aktiivset postitust ning kes andis aktiivselt tagasisidet ka oma blogi kommentaaridele.

Marek Strandbergile vastupidine näide on aga Edgar Savisaar, kes ei andnud tagasisidet mitte ühelegi kommentaarile oma blogipostitustes, kuid kelle sissekanded kogusid 19st poliitiku blogist kõige rohkem kommentaare. Poliitikute blogipostitustes esitati tihti kommentaarides autoritele küsimusi ja vastuväiteid ning Edgar Savisaarele tehti mitmeid kordi ka kommentaarides märkus, et ta blogipostitusi kirjutades ka kommentaaridele vastaks, kuid vaatamata üleskutsetele ei reageerinud Savisaar ühelegi kommentaarile. Antud faktist tulenevalt võib järeldada, et ka aktiivne kommenteerimine ei ole poliitilistes blogides ainsaks diskussiooni tekitajaks.

Kolmandana kogus üksikute kommentaaride lõikes teistest rohkem kommentaare Sirje Kingsepp blogipostitusega „Miks Eesti Osseetias Gruusia sõjalisi huve kaitseb?“ Antud postituse pealkirjast on juba näha, et sissekande teema võib lugejate hulgas tekitada vastakaid arvamusi ning kriitikat. Vaatamata võimalikule intriige tekitavale postitusele on mainitud pealkirjaga postituse kommentaarid põhjendatud ning ratsionaalsed. Antud juhul aitab ärevaid emotsioone tasakaalus hoida postituse autor, kes vastab lugejate küsimustele ning ka üsna teravale kriitikale. Lugejad diskuteerivad kommentaarides üksteisega ning esitavad viiteid meediale ja rahvusvahelistele uuringutele. Mainitud Sirje Kingseppa blogipostitus on hea näide sellest, kuidas tagasiside ning lugejatega suhtlemise abil on võimalik hoida diskussiooni kommentaarides mõistliku ning arukana.

Sirje Kingsepp ning Marek Strandberg tõestasid mainitud kahes blogipostitustes, et lugejatele tagasiside andmine soodustab ratsionaalse poliitilise diskussiooni tekkimist. Teisalt näitab aga Edgar Savisaare 63 kommentaari kogunud blogipostitus, et populaarne ja suure kommentaaride arvuga blogi ei soodusta sisu poolest alati probleemide lahendamist ning arutelu ja diskussiooni ühiskonnas olulistel teemadel.

7.1.2 Enim kajastatud ja enim kommenteeritud teemad poliitilistes blogides

Kõige rohkem kajastatavad teemad olid poliitilistes blogides Sisepoliitika, Majandus ja kommunikatsioon ning Välispoliitika. Vähem postitusi kirjutati Kultuuri ning Sotsiaalteemadel. Alamteemade lõikes esines teistest rohkem postitusi Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö ning Meedia ja uue meedia teemadel. Välispoliitika valdkonnas postitati teistest rohkem sissekandeid Gruusia sõja ning Venemaa välissuhete teemadel. Riigikogu, valitsuste ning kohalike omavalitsuste teemal kirjutati nii riigiametnike ja ministrite tööst, arutleti seaduseelnõude ning riigieelarve üle, riigieelarve, samuti räägiti erakondade poliitikast.

Kuna suurem osa poliitikutest on seotud sisepoliitikas toimuvate sündmuste ja otsustega, on ka loogiline, et Sisepoliitika teemadel kõige rohkem sissekandeid tehti. Samas tuleb postituste teemade põhjal järeldusi tehes silmas pidada, et mitmed analüüsivamate blogide autorid olid ameti tõttu tugevalt seotud välispoliitikaga, näiteks Marko Mihkelson. Mihkelson on ainukesena oma blogi määratlenud kui välispoliitilise, autor kirjutab oma blogi päises: “Euroopast ja maailmast eestlase vaatekohast”. Mihkelsoni viiest postitusest neli olid kirjutatud välispoliitilistel teemadel. Teistel autoritel, kes olid erinevatel põhjustel seotud välispoliitikaga, kirjutasid lisaks välispoliitikale ka sisepoliitilistel teemadel, näiteks Katrin Saks, Andres Herkel ning Silver Meikar. 94 postituse põhjal võib öelda, et kõik blogipostitused olid suuremal või vähemal määral seotud siiski poliitiku töövaldkonna või erakonnaga.

Autori emotsioonid blogipostitustes jagunesid peamiselt kahe suurema väljendusvormi vahel. Sissekanded olid küsitlev, mõtisklev, analüütilised ning agressiivsed, süüdistavad, kritiseerivad. Teisi emotsionaalsusi esines blogides harvemini. Kaks enim esinenud suhtumist on teineteise suhtes vastandlikud- küsitlev, mõtisklev, analüütiline toon peaks soodustama enam poliitilise diskussiooni tekkimist kui agressiivsed ja süüdistavad postitused, sest agressiivsus tekitab reeglina soovi vastata rünnakule samuti kriitikaga ning seetõttu võib kaduma minna tegelik probleemi sisu. Poliitikute emotsionaalse suhtumise poolest esines 94 blogipostituses enam siiski väljenduslaade, mis võiksid soodustada poliitilise diskussiooni tekkimist.

Poliitiliste blogide postitustes olid enim kommenteeritumateks teemadeks Sisepoliitika, Majandus ja kommunikatsioon ning Välispoliitika. Kõige vähem kommenteeriti Sotsiaaltemade valdkonda.

Üksikute alateemade lõikes kogusid enim vastukaja Meedia ja uus meedia, Keskkonnapoliitika, energeetika, looduskaitse, Gruusia sõda ning Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö.

Analüüsidest põhjalikumalt näiteks kolme üksikute postituste lõikes enim kommentaare kogunud blogipostitust, ilmneb, et 77 kommentaari kogunud Marek Strandbergi postitus “Kõppu tuumajaam ja tuulikud minema!” on kirjutatud oletatava dialoogi vormis ning on seetõttu ka omanäoline ja tekitab lugejas huvi. Kommentaarides on peaaegu iga kolmas kommentaar kirjutatud Marek Strandbergi poolt ning lugejad toovad oma argumentide tõestuseks viiteid erinevatel keskkonna teemadel tehtud uuringutele ning esitavad oma seisukohti üsnagi arukalt. Kuna kohalike elanike (hiidlaste) hulgas tekitab tuulepargi rajamine Hiiumaale vastakaid arvamusi, läheb kohati ka diskussioon blogi kommentaarides teravaks, kuid kokkuvõttes on mainitud blogipostitus hea näide probleemide üle arutlemisest, kus ka poliitik ise vastab ja püüab anda seletusi lugejate küsimustele. Blogi kommentaariumis lepitakse lõpuks isegi kokku kohtumine Marek Strandbergiga Hiiumaal, et arutada tuuleenergia teemat detailsemalt edasi. Mainitud Marek Strandbergi postitus on hea näide sellest, kuidas blogi autori kommentaarid aitavad kaasa ratsionaalse arutelu tekkimisele.

Üksikute kommentaaride lõikes teine enim kommentaare kogunud blogipostitus oli Edgar Savisaarel (63 kommentaari). Postituse pealkirjaga “Virtuaalne meeleavaldus” on küll kirjutatud Edgar Savisaarele omases stiilis, kuid ei ole siiski viiest analüüsitud postitusest kõige värvikam. Vaatamata sellele on postitus kogunud 63 kommentaari. Erinevalt Marek Strandbergist ei osale Savisaar kommenteerijate diskussioonis, mis võib olla ka üheks ajendiks kommentaaride ründavale toonile ning üsna sisututele kommentaaridele. Üheks põhjuseks saab ründavate ning kritiseerivate kommentaaride puhul pidada ka postituse enda sisu, kus Edgar Savisaar kutsub üles inimesi häält andma koalitsiooni erakondade vastu. Teiste erakondade vastane kampaania vajaks aga kommentaarides ka lugejatele vastamist ja oma argumentide tõestamist- antud juhul on kommentaarid aga kriitilised ning enamasti põhjendamata arvamustega.

7.1.3 Ratsionaalse arutelu tunnused poliitiliste blogipostituste kommentaarides

Personaalset ründamist esines poliitikute erinevates blogipostitustes 8% kommentaaridest, personaalne rünnak puudus 92% kommentaarides. Arvestades faktiga, et tegemist on poliitikute blogidega, kus tõstatatakse päevakorda mitmeid üsna valulikke ning emotsioone tekitavaid teemasid, on üle 90% kommentaaridest neutraalsed või mitteründavad, mis on poliitilise diskussiooni soodustamise aspektist vaadatuna väga hea tulemus.

Personaalselt rünnati teisi kommenteerijaid või blogi autorit sagedamini Priit Toobali, Jürgen Ligi, Jaak Juske, Mart Laari ning Edgar Savisaare blogides. Personaalset rünnakut ei esinenud Katsin Saksa, Kadri Simsoni ning Lauri Luige blogides, teistest vähem esines personaalset ründamist Evelyn Sepa ja Sirje Kingsepa blogides. Personaalse rünnaku esinemine on blogipostitustes seotud eelkõige blogipostituse teemaga, millest tulenevalt tekitasid ründavaid kommentaare erinevate rahvusgruppide seas emotsioone tekitavad teemad, näiteks Venemaa suhted teiste riikidega, Gruusia sõda, samuti sisepoliitilistel teemadel kirjutatud postitused, mis olid seotud näiteks paljude tavakodanikke puudutavate seaduseelnõudega. Personaalset rünnakut aitasid vähendada kommentaarides poliitiku vastused ja tagasiside lugejatele blogipostituste kommentaarides, kuid mõne poliitiku puhul ei suutnud ka blogi autor (nt Mart Laar) vastukaja abil ära hoida ründavaid kommentaare nii iseenda kui teiste kommenteerijate suhtes.

Ühe tunnuseks on töös vaadatud seisukohtadega nõustumist eelneva kommenteerija või blogi autoriga. Tulemuste põhjal järeldub, et eelneva kommenteerija või autoriga nõustuti 12% kommentaarides ning mitte nõustumist esines 36% kommentaarides. 52% kommentaaridest tuli töös määratleda ambivalentseks, kuna nendes puudus kindel seisukoht või ei olnud kommentaaris võimalik kindlaks teha kirjutaja seisukohta. Ratsionaalse arutelu aspekti arvesse võttes on positiivne tulemus, et suurem osakaal oli antud analüüsis eriarvamustel olevatel kommentaaridel ning nõustumist esines võrreldes mitte nõustumisega kommentaarides vähem. Teisalt tuleb kriitiliselt suhtuda ambivalentsete kommentaaride suurele osakaalule, mis näitab, et antud koodi pole olnud päris selgelt võimalik määratleda, vaid suur hulk kommentaare on olnud kas seisukohata või on kindlat positsiooni olnud keeruline

määratleda (ambivalentsete kommentaaride alla liigitus ka suur hulk ründavaid kommentaare, millest ei olnud võimalik välja lugeda selget mitte nõustumist).

Poliitilist diskussiooni aitavad soodustada ka viited erinevatele allikatele argumentide tõestamiseks. Kõikide kommentaaride peale kokku viidati allikatele 15% kommentaaris ning allikale viidet ei esinenud 85% kommentaarides. Allikatele viitamise osakaal on poliitiliste blogide kommentaarides siiski üsna madal ning teistest rohkem allikaviiteid esines vaid üksikutes poliitikute blogides (Katrín Saks, Marko Mihkelson, Toivo Ellakvere, Kadri Simson). Allikaviiteid ei esinenud üheski Jürgen Ligi ja Lauri Luige blogipostituse kommentaarides.

Kuigi poliitilise diskussiooni soodustavate tegurite analüüsi põhjal on keeruline välja tuua kindlaid tendentse ja süstemaatilisust, võib üksikute poliitikute blogides märgata võrreldes teiste poliitikute blogidega teatud poliitilise diskussiooni soodustavate tegurite sagedasemat esinemist. Vastavalt eelpool mainitule võib poliitilise diskussiooni arvestades esile tuua Kadri Simsoni, Marko Mihkelsoni, Toivo Ellakvere ning Sirje Kingsepa blogid. Mainitud neljas blogis arutleti ning mõtiskleti ühiskonnas oluliste probleemide üle, kommentaarides esitati põhjendatud seisukohti ning võrreldes teiste poliitikutega esines eelpool välja toodud neljas blogis ka vähem personaalset ründamist.

Töö tulemuste põhjal saab välja tuua ka blogid, mille puhul olid poliitilise diskussiooni määra kujundavate tegurite ja koodide hulgas ülekaalus tunnused, mis ei soodusta ratsionaalset arutelu ning diskussiooni. Ründavaid kommentaare, põhjendamata arvamusi, allikatele mitteviitamist ning kommentaaridele mittevastamist esines teistest poliitikutest rohkem Edgar Savisaare, Priit Toobali ning Jürgen Ligi blogipostitustes.

7.2 Diskussioon

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia paradigmade hulgas positsioneerub käesolev uurimistöö sotsiaalse konstruktivismi teooriate alla. Analüüsi tulemused kinnitasid, et tehnoloogilise determinismi mõttesuund on antud töö kontekstis äärmuslik ning liialt ühekülgne, omistades tehnoloogiale liialt suurt rolli poliitilise kommunikatsiooni

protsessides. Töö teoreetilises osas eeldati, et käesoleva töö uurimisprobleemi võib paigutada sotsiaalse konstruktivismi paradigma veidi “pehmema” mõttesuuna alla, tegelikkuses näitasid aga uurimistulemused, et poliitilisi blogisid kui üht poliitilise kommunikatsiooni vahendit võib vaadelda “puhtas” sotsiaalse konstruktivismi teooria raamistikus, sest poliitilised blogid kui tehnoloogiline vahend ei suuda olla ainsana ajendiks muutustele poliitilises kommunikatsioonis (Preston 2001). Käesoleva töö tulemustest järeldus, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad üksi ei soodusta arutleva demokraatia tekkimist ning arutleva demokraatia “praktiseerimiseks” on vaja lisaks mitmeid teisi tegureid: diskussioon avatud kõigile osalejatele; võimu neutraalsus; ideaalne rollide jaotus ja rollide võrdsus.

Poliitilised blogid pakuvad nii poliitikutele kui kodanikele uusi võimalusi ennast väljendada, mistõttu ei saa alahinnata tehnoloogia rolli poliitilises diskussioonis, kuid lisaks tehnoloogiatele eksisteerib mitmeid teisi tegureid, mis mõjutavad peale tehnoloogia veel oluliselt poliitilise diskussiooni kulgu.

Poliitilistes blogides toimuva arutelu analüüsi tulemused kinnitavad Papacharissi lähenemist kogukondadele virtuaalses ruumis, autori järgi ei tule virtuaalses ruumis demokraatia ja identiteet esile virtuaalsetes kogukondades, vaid sotsiaalsete suhete struktuuris (Papacharissi 2002). Poliitiliste blogide analüüs tõestas, et reaalses elus eksisteerivad suhted ning sotsiaalsete suhete struktuur määravad oluliselt avaliku sfääri tekkimist virtuaalses maailmas ning tehnoloogia üksi ei saa muuta sotsiaalsete suhete iseloomu.

Sotsiaalsed suhted ning sümboliline võim määravad oluliselt poliitiliste blogide populaarsust. Viimast väidet kinnitab Edgar Savisaare blogi fenomen, kus poliitik kogus kordagi tagasisidet andmata blogis võrreldes teiste poliitikutega kõige rohkem kommentaare. Kindlasti aitab Edgar Savisaare blogi populaarsusele kaasa tema juhtpositsioon erakonnas, samuti rahvale tuntud kõnemaneeer ja kirjutamise stiil, mis on tuntud ka meedias üsna regulaarsete sõnavõtude põhjal. Edgar Savisaare rohkete kommentaaride põhjuseks võib pidada ühe tegurina samuti intrigeerivatel ning emotsionaalsetel teemadel kirjutatud sissekanded, mis ei jäta tähelepanuta ühtki ühiskonna gruppi. Edgar Savisaare blogis ei ole igavaid postitusi, vaid kõik tekitavad

lugejas teatud tüüpi emotsioone, mis võivad olla ka ajendiks kommentaaride kirjutamisele.

Miks ei ole aga Edgar Savisaarega sama palju kommentaare kogunud Isamaa ja Res Publica Liidu liige Mart Laari blogi? Kuigi tegemist on samuti erakonna juhtpersoniga, kelle sissekanded on tekitanud vastakaid kommentaare, jääb Mart Laari blogi populaarsuselt siiski Edgar Savisaare omale alla.

Käesoleva töö tulemuste põhjal järeldub, et poliitilised blogid kui tehnoloogiline vahend ei saa muuta juba olemasolevat poliitilist kultuuri, vaid saab toetada olemasolevaid poliitilisi traditsioone ning poliitilisi protsesse. Seetõttu on ka mõistetav, miks Edgar Savisaare blogi on populaarne nii lugejate kui ka kommenteerijate hulgas ilma, et poliitik ise blogis lugejatele vastuseid annaks, samuti ei erine blogide sissekanded “päriselus” väljendatavast kirjutamise ning kõnelemise stiilist näiteks Kadri Simsonil, Marko Mihkelsonil, Jürgen Ligil ja Silver Meikari, Evelyn Sepal ja paljudel teistel poliitikutel.

Ühed poliitikud tekitavad oma isikuga seoses palju elevust ja äratavad tähelepanu, teised saavutavad populaarsuse kodanikega aktiivse suhtlemise ning sisutiheda dialoogi abil. Seetõttu tuleb silmas pidada, et eksisteerib oluline vahe poliitiliste blogide sisus, kus enim kommentaare kogunud poliitiku blogi on poliitilise diskussiooni määra arvestades üsna madalal positsioonil, seevastu esineb mõnes vähem kommentaare kogunud poliitilises blogis asjalik arutelu ning sisukas dialoog blogi autori ning lugeja vahel. Käesolev töö lükkas seega ümber mõttelise hüpoteesi, et enim kommentaare kogunud blogides toimub poliitiline diskussioon efektiivsemalt kui vähem kommentaare kogunud blogides.

Käesoleva uurimistöö kontekstis ei vaadeldud eraldi (demograafilisi) tegureid või motivaatoreid, mis takistavad või soodustavad arutleva demokraatia “praktiseerimist”, vaid analüüsi, kuidas toimib osalemisprotsess poliitiliste blogide keskkonnas.

Jättes vaatluse alt välja ka osalemist takistava tegurina digitaalse lõhe, oli eesmärgiks uurida, kuidas toimib ühes uue meedia kanalitest arutlev demokraatia. Seetõttu ei ole võimalik käesoleva töö raames kindlaks määrata, kes ja kui palju poliitilises diskussioonis osaleb või millised kodanikkonna grupid on harjunud internetikeskkonnas poliitilistes protsessides kaasa rääkima. Eelkõige annavad

uurimistulemused ettekujutuse sellest, kui efektiivne on poliitilistes blogides diskussioon ning ratsionaalse arutelu tekkimine.

Poliitiliste blogide analüüsimiseks kasutatud kodeerimisjuhend andis võimaluse kindlaks määrata tunnuseid, mis peaksid soodustama poliitilise diskussiooni tekkimist. Erinevaid tulemusi kokku võttes võib järeldada, et arutleva demokraatia toimimist soodustavaid tegureid esines poliitilistes blogides piisavalt. Kuna käesolevas töös analüüsiti blogipostitusi ja kommentaare eraldi, ilmnes tulemustest üsna selgelt, et blogipostitustes esineb tunduvalt vähem poliitilist diskussiooni soodustavaid tegureid kui blogipostituste kommentaarides. See tähendab, et kommenteerijad blogipostitustes kasutasid rohkem viiteid, dialoogi teiste kommenteerijate ja autoriga ning põhjendatud argumente kui blogi autorid.

Poliitikute blogipostituste kommentaarid elavad väga paljudes blogides iseseisvat elu ning tihti jääb mulje nagu ei olekski kommentaarid poliitiku blogi üks olulisemaid osi. Poliitikud osalevad kommentaarides toimuvates aruteludes väga harva ning mõni poliitik ei anna kommentaaridele tagasisidet kunagi. Kuigi kommenteerijad esitavad arukaid küsimusi ja tõstatavad erinevatel asjakohastel teemadel mitmeid sisukaid probleeme, vastavad poliitikud kommenteerijatele harva. Väga paljud poliitikud kirjutavad oma sissekandeid blogidesse regulaarselt, pööramata suuremat tähelepanu kommentaaridele. Blogi (eriti poliitiku blogi) peaks aga moodustama kommentaaridega koos ühtse terviku.

7.2.1 Soovitused poliitiliste blogide autoritele ning kommenteerijatele

Arvestades käesoleva töö tulemusi võib välja tuua mõned soovitused või märkused, mida poliitilise blogi pidamisel ning ka poliitilises blogis kommenteerimisel silmas pidada. Poliitikutel, kes alles alustavad blogimist, tasuks enne esimese postituse tegemist siiski hetk mõelda, miks ja kelle jaoks nad oma blogi peavad.

Blogide, eriti poliitikute blogide puhul on oluline järjepidevus. Seetõttu on väga tähtis, et poliitik kirjutaks sissekandeid regulaarselt ning ei jäta oma blogi unarusse ega valmistaks lugejatele pettumust.

Kuigi antud töö ei vaadelnud blogide sissekandeid, mis jäid valimiste eelsesse perioodi, tasuks ka spetsiaalselt enne valimisi blogi alustaval poliitikul selgeks teha, kas ta soovib valijatele ainult informatsiooni edastada või siiski ka laiendada suhtlemist valijatega ning astuda lugejatega dialoogi. Kuigi blogi annab edasi ka autorite vahetuid emotsioone, tasub siiski lihtsalt informatsiooni edastamiseks kasutada teisi alternatiive, näiteks kandidaatide veebilehekülgi. Ainult valimiste ajaks loodud blogid võivad lugejatele kokkuvõttes valmistada suure pettumuse ning seetõttu võib väheneda ka blogipidamise esialgne eesmärk- kaob valijatega suhtlemise vahend ning valijad, kes loodavad leida poliitiku blogis sissekandeid ka pärast valimisi, pettuvad.

Poliitilise diskussiooni soodustamiseks tuleks poliitikutel silmas pidada kahepoolse kommunikatsiooni olulisust ning seda, et blogi lugejad ootavad tihti poliitikult erinevate teemade osas tagasisidet. Käesoleva töö tulemused tõestasid, et lugejatega mitte suhtlemine võib lugejate ning kommenteerijate hulgas tekitada pahameelt ning kriitikat. 19 analüüsitud blogi analüüsi põhjal ei tulnud väga selgelt välja, et aktiivsed poliitikute postitused koguvad teistest märkimisväärselt rohkem kommentaare, kuid vaatamata esitatud tulemustele peaksid poliitikud olema ka blogipostitustes aktiivsed ning esitama lugejatele küsimusi ja tõstatama postitustes erinevaid arutelude teemasid. Postituste aktiivsusest tähtsamal kohal on aga kindlasti tagasiside andmine blogipostituste kommentaarides.

Poliitilistes blogides kommenteerijatele saab antud töö tulemustest lähtuvalt edasi anda järgnevad soovitusel:

- 1) Jälgida poliitikute blogide kommentaaridesse kirjutades keelekasutust, stiili ning sõnavara. Kuigi ka mitmete poliitikute tekstides esineb ebatsensuurseid väljendeid, võiksid siiski kommenteerijad jälgida oma keelekasutust. Korreksem keelekasutus võimaldab tekitada rohkem arukaid kommentaare ning aitab kaasa ka sisuka poliitilise diskussiooni tekkimisele.
- 2) Proovida väljendada oma seisukohti ning arvamusi võimalikult selgelt, tuues näiteid, põhjendusi ning ka allikaviiteid. Selge ja arukas kommentaar on paremini arusaadav, mistõttu annab ka poliitikule mõtlemisainet ning põhjuse sisukale kommentaarile vastata.
- 3) Esitada oma vastuväited ning erimeelsused võimalikult tolerantselt ning ründava toonita. Kommentaarides tuleks vältida otsest rünnakut poliitikute

ning teiste kommenteerijate vastu. Lahkarvamused on poliitilise diskussiooni puhul olulised, kuid erinevaid seisukohti saab väljendada ka teist inimest solvamata.

Poliitilistes blogides kommenteerijatel tasub meeles pidada, et poliitikute puhul on tegemist siiski avaliku elu tegelastega, kelle blogides on ülekaalus poliitilised probleemid ja paljusid kodanikke puudutavad teemad, mistõttu mängib ka poliitilise blogi kommenteerija poliitilise kultuuri arengu edendamises olulist rolli. Sellest tulenevalt peaks iga kommenteerija meeles pidama, et mida selgemalt ja arukamalt ta oma kommentaari esitab, seda tõenäolisem on saada tagasisidet poliitikult ning seda enam aitab ta kaasa poliitilise kultuuri edendamisele.

7.2.2 Meetodikriitika

Käesolevat tööd võib pidada esimeseks katsetuseks kaardistada ning analüüsida poliitikute blogisid kui üht poliitilise diskussiooni platvormi. Poliitiliste arutelude analüüsimiseks sobiva meetodika leidmine osutus üsna keeruliseks ülesandeks, sest rahvusvahelisel tasandil ei ole sarnaseid uurimusi väga palju leida. Eeskujuks võetud *Yahoo!* poliitilise foorumi analüüsimetoodika pilootuuring andis küll juhiseid teatud kategooriate määratlemiseks ratsionaalse arutelu kontekstis, kuid vastavaid kategooriaid tuli analüüsi käigus mitmeid kordi muuta.

Triin Tammert (2008) on oma bakalaureusetöö meetodikriitikas välja toonud, et isiklike blogipostituste teemasid on väga keeruline määratleda, sest üldjuhul puuduvad isiklikes blogides erinevalt ajakirjanduslikest tekstidest kindlad žanrid. Kontentanalüüsi kategooriate kindlaks tegemise protsessi alguses tundus, et poliitikute blogide puhul on konkreetsete teemade määratlemine kergem, sest vastavalt poliitiku erialale kirjutatakse kindlatest poliitilistest teemadest ja teemavaldkondadest. Testkodeerimise käigus tuli tõdeda, et väga paljude blogipostituste puhul oli üht kindlat teemat peaaegu võimatu kaardistada. Seetõttu on blogipostitustes määratletud üks kuni kaks teemat, mille kindlaks tegemine oli võrreldes ühe teemaga tunduvalt lihtsam. Problemaatiline oli üht kindlat teemat määratleda näiteks Välispoliitika valdkonnas, kus ühes postituses kirjutati nii Gruusia

sõjast kui ka Venemaa välissuhetest Gruusia ja teiste Euroopa riikidega, mistõttu määratleti mainitud juhul blogipostituses kahe teema esinemine- Gruusia sõda ning Venemaa suhted teiste riikidega (sh Eestiga).

Kommentaari kodeerimisjuhendit tuli samuti testkodeerimise käigus mitmeid kordi modifitseerida. Kuna kommentaaride analüüsimise lähtepunktiks oli poliitilise diskussiooni kaardistamine, prooviti blogipostituste kommentaaride analüüsimiseks leida sobivaimad koodid, näitamaks kõige selgemini osaluse ning arutelu toimimist. Kommentaaride analüüsi kategooriatest on detailsemalt juttu meetodi peatükis 2.3, kus on põhjendatud, miks üks või teine kood on analüüsimiseks valitud. Kõige keerulisem oli välja töötada sobivaid koode dialoogi ning kommenteerija seisukohtade määratlemiseks.

Algselt oli kodeerimisjuhendis kaardistatud ainult kommenteerija seisukoht, et vaadelda, kas kommenteerija nõustub autoriga, eelneva kommenteerijaga või ei ole viimaste seisukohtadega nõus. Proovikodeerimise käigus selgus, et seisukoha koodile lisaks tuleks eraldi kasutada ka dialoogi koodi, mis aitaks vaadelda, kellega kommenteerija dialoogi astub. Nii tekkis kodeerimisjuhendis skeem, kus tekkis eraldi dialoogi määratlemine ning seisukoha väljendamine.

7.2.3 Teema võimalikud edasiarendused

Kontentanalüüsi meetod andis võimaluse analüüsida kvantitatiivselt poliitilisi blogisid ning välja selgitada, mil määral toimub poliitikute blogides poliitiline diskussioon. Samuti võimaldas kontentanalüüs välja selgitada tunnused, mis peaksid soodustama poliitilise arutelu tekkimist blogide keskkonnas. Kuna antud tööd võib pidada katsetuseks analüüsida poliitilisi blogisid osaluse ning poliitilise diskussiooni kontekstis, ei ole ka läbiviidud analüüs täiesti objektiivne ning ilmselt on võimalik teistsuguseid kategooriaid kasutades jõuda ka teistmoodi järeldusteni, mis on välja toodud ka ühe peamise kontentanalüüsi meetodi kriitikana. Seetõttu oleks edaspidistes uuringutes vajalik määratleda täpsem metoodika, mis aitaks analüüsida poliitilist diskussiooni poliitilistes foorumites ning poliitilistes blogides.

Käesoleva töö piiridesse ei mahtunud aga tekstide kvalitatiivne analüüs, mis võimaldab vaadelda, kuidas ja milliste võtete abil poliitikud end väljendavad ning milline on kommentaarides valitsev retoorika. Poliitiliste blogide võimalike edasiarendustena tuleks analüüsida blogipostitusi ka kvalitatiivselt.

Teine suund antud teema edasiseks uurimiseks võiks olla meediaanalüüs, et vaadelda, kui paljud meediaväljaanded kasutavad infoallikatena poliitikute blogisid ning millist tüüpi blogipostitusi allikatena kõige enam kasutatakse. Viimasel ajal jälgivad ajakirjanikud teiste võimalike uue meedia kanalite kõrval ka üha rohkem erinevaid blogisid, mistõttu oleks huvitav meediaanalüüsi käigus kaardistada, milliseid teemasid ning milliseid blogisid erinevates meediaväljaannetes allikatena kasutatakse. Meediaanalüüsi täiendaksid kindlasti ka süvaintervjuud ajakirjanikega.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö peaesmärgiks on vaadelda, milline roll on poliitilistel blogidel poliitilise kommunikatsiooni vahendina. Töös uuritakse, milline on poliitiliste blogide roll poliitilise diskussiooni ning arutleva demokraatia tekkimises valimiste vahelisel perioodil.

Teoreetilises osas on antud ülevaade info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate käsitlustest, kirjeldades alguses kaht olulisemat lähenemist tehnoloogiate ja ühiskonna omavahelistes suhetes. Käsitletud on avaliku sfääri ja selle tähtsamaid teoreetikuid, samuti poliitilise kommunikatsiooni ning osalusdemokraatia mõisteid, tutvustatud e-demokraatiaga seotud empiirilisi lähtekohti ning positsioneeritud poliitiliste blogide teema samalaadsete uuringute seas.

Poliitiliste blogide analüüsimiseks on käesolevas töös kasutatud kontentanalüüsi, et vaadelda postitustes kajastatavaid teemasid ning viimaste esinemissagedust. Suur osa analüüsist on pühendatud blogide kommentaaridele, et vaadelda, millistel teemadel poliitilistes blogides kommenteeritakse ning milline on kommentaaride sisu.

Analüüsiühikuid on käesolevas töös kaks: blogi postitus ning postituses esinev kommentaar. Pärast ülevaatlikku poliitiliste blogide kaardistust määratleti valimi moodustamiseks formaalsed kriteeriumid, mille järgi moodustati poliitilistest blogidest lõplik valim. Valimi moodustamisel on arvesse võetud kaht tingimust: 1) postituste hulka; 2) kommentaaride hulka. Kõikidest blogidest selekteerus postituste ja TOP 3 kommentaaride arvu järgi välja 20 blogi, mis moodustasid lõpliku valimi poliitilistest blogidest.

Olulisemad tulemused:

13 kuu jooksul postitasid 19 poliitikut blogidesse 3120 sissekannet, mis poliitiku kohta teeb postituste arvuks kuus keskmiselt 12,63 postitust.

- Postituste arvu järgi 13 kuu jooksul on viis kõige aktiivsemat blogijat Toivo Ellakvere, Marko Mihkelson, Gerd Tarand, Jaak Juske ning Virgo Kruve. Kokku kogusid 94 poliitilise blogi postitust 1354 kommentaari.

Kommentaaride arvu järgi olid populaarsemad poliitikud Edgar Savisaar, Sirje Kingsepp, Marek Strandberg, Marko Mihkelson ning Evelyn Sepp.

- Peaaegu 2/3 poliitikutest kutsus lugejaid vähemalt ühes postituses üles tagasisidet andma, kuid kokkuvõttes moodustas suurema osa blogi sissekannetest autori monoloog.
- Kõige aktiivsemalt kutsus blogipostitustes tagasisidet andma Erakond Eestimaa Rohelised liige Toivo Ellakvere ning Marek Strandberg. Vähemalt üks aktiivne postitus oli Edgar Savisaarel, Hannes Rummil, Jaak Juskel, Jürgen Ligil, Kadri Simsonil, Katrin Saksal, Marko Mihkelsonil, Priit Toobalil, Silver Meikaril ning Sirje Kingsepal. Dialoog lugejaga puudus Andres Herkeli, Lauri Luige, Evelyn Sepa, Mart Laari, Taavi Rõivase ning Virgo Kruve blogipostitustes.
- Ühelegi kommentaarile ei andnud blogipostitustes tagasisidet Edgar Savisaar, Jürgen Ligi, Lauri Luik, Priit Toobal ning Taavi Rõivas. Kõige rohkem vastasid blogipostitustes kommentaaridele Kadri Simson, Jaak Juske ning Gerd Tarand.
- Enim kajastatud teemad olid poliitilistes blogides Sisepoliitika, Majandus ja kommunikatsioon ning Välispoliitika. Vähem postitusi kirjutati Kultuuri ning Sotsiaalteemadel. Alateemade lõikes esines teistest rohkem postitusi Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö ning Meedia ja uue meedia teemadel. Välispoliitika valdkonnas postitati teistest rohkem sissekandeid Gruusia sõja ning Venemaa välissuhete teemadel.
- Poliitiliste blogide postitustes olid enim kommenteeritumateks teemadeks Sisepoliitika, Majandus ja kommunikatsioon ning Välispoliitika. Kõige vähem kommenteeriti Sotsiaalteemade valdkonda. Üksikute alateemade lõikes kogusid enim vastukaja Meedia ja uus meedia, Keskkonnapoliitika, energeetika, looduskaitse, Gruusia sõda ning Riigikogu, valitsuste ja kohalike omavalitsuste töö.

Ratsionaalse arutelu tunnused:

- Üle 90% kommentaaridest olid poliitilistes blogides neutraalsed või mitteründavad, mis on poliitilise diskussiooni soodustamise aspektist vaadatuna väga hea tulemus.
- Kõikide kommentaaride peale kokku viidati allikatele 15% kommentaaris ning allikale viidet ei esinenud 85% kommentaarides. Allikatele viitamise osakaal on poliitiliste blogide kommentaarides üsna madal
- Personaalselt rünnati teisi kommenteerijaid või blogi autorit sagedamini Priit Toobali, Jürgen Ligi, Jaak Juske, Mart Laari ning Edgar Savisaare blogides. Personaalset rünnakut ei esinenud Katsin Saksa, Kadri Simsoni ning Lauri Luige blogides, teistest vähem esines personaalset ründamist Evelyn Sepa ja Sirje Kingsepa blogides.
- Ratsionaalse arutelu aspekti arvesse võttes on positiivne tulemus, et suurem osakaal oli antud analüüsis eriarvamustel olevatel kommentaaridel ning nõustumist esines võrreldes mitte nõustumisega kommentaarides vähem.
- Vastavalt eelpool mainitule võib poliitilise diskussiooni arvestades esile tuua Kadri Simsoni, Marko Mihkelsoni, Toivo Ellakvere ning Sirje Kingsepa blogid.
- Töö tulemuste põhjal saab välja tuua ka blogid, mille puhul olid poliitilise diskussiooni määra kujundavate tegurite ja koodide hulgas ülekaalus tunnused, mis ei soodusta ratsionaalset arutelu ning diskussiooni. Ründavaid kommentaare, põhjendamata arvamusi, allikatele mitteviitamist ning kommentaaridele mittevastamist esines teistest poliitikutest rohkem Edgar Savisaare, Priit Toobali ning Jürgen Ligi blogipostitustes.

Erinevaid tulemusi kokku võttes võib järeldada, et arutleva demokraatia toimimist soodustavaid tegureid esines poliitilistes blogides piisavalt. Edaspidistes uuringutes oleks vajalik määratleda täpsem meetoodika, mis aitaks analüüsida poliitilist diskussiooni poliitilistes foorumites ning poliitilistes blogides. Käesoleva töö

tulemustest järeldus, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad üksi ei soodusta arutleva demokraatia tekkimist ning arutleva demokraatia “praktiseerimiseks” on vaja lisaks mitmeid teisi tegureid: diskussioon avatud kõigile osalejatele; võimu neutraalsus; ideaalne rollide jaotus ja rollide võrdsus.

Poliitilised blogid pakuvad nii poliitikutele kui kodanikele uusi võimalusi ennast väljendada, mistõttu ei saa alahinnata tehnoloogia rolli poliitilises diskussioonis, kuid lisaks tehnoloogiatele eksisteerib mitmeid teisi tegureid, mis mõjutavad peale tehnoloogia veel oluliselt poliitilise diskussiooni kulgu.

Poliitiliste blogide analüüs tõestas, et reaalses elus eksisteerivad suhted ning sotsiaalsete suhete struktuur määravad oluliselt avaliku sfääri tekkimist virtuaalses maailmas ning tehnoloogia üksi ei saa muuta sotsiaalsete suhete iseloomu. Käesoleva töö piiridesse ei mahtunud aga tekstide kvalitatiivne analüüs, mis võimaldab vaadelda, kuidas ja milliste võtete abil poliitikud end väljendavad ning milline on kommentaarides valitsev retoorika. Poliitiliste blogide võimalike edasiarendustena tuleks analüüsida blogipostitusi ka kvalitatiivselt.

SUMMARY

This master thesis titled „Political Blogs as Means of Political Communication” studies the role of political blogs in the emergence of political discussion and deliberative democracy during the time period between elections.

The theoretical part of the thesis presents an overview of the approaches to information and communication technologies, first describing the two most significant approaches to the relationship between technology and the society. The thesis deals with the public sphere and the most significant theorists of this sphere but also with the concepts of political communication and participatory democracy; it introduces the empirical viewpoints regarding e-democracy and the subject of positioned political blogs discussed in similar studies.

This thesis uses content analysis for the analysing of political blogs in order to observe the subjects discussed in the blog posts and the frequency of such subjects. A large proportion of the analysis is dedicated to the comments to the blog posts in order to observe which subjects written about in political blogs are commented and what the content of such comments is.

This thesis analyses two units of text: the blog posts and the comments to the post. After the mapping of political blogs the formal criteria for the selecting of the sample were determined on the basis of which the final sample of the political blogs was put together. Two criteria were kept in mind in putting together the sample: 1) the number of posts; 2) the number of comments. Among all the blogs observed, 20 blogs were selected on the basis of the number of posts published and the TOP 3 most commented blogs, which made up the final sample of the political blogs.

Key findings:

19 politicians made 3120 posts to their blogs during 13 months, which means that there were an average of 12.63 posts published per politician each month.

- On the basis of the number of posts published during 13 months, the five most active bloggers were Toivo Ellakvere, Marko Mihkelson, Gerd Tarand, Jaak Juske and Virgo Kruve. 94 posts of the political blogs received a total of 1354

comments. Judging from the number of comments, the most popular politicians were Edgar Savisaar, Sirje Kingsepp, Marek Strandberg, Marko Mihkelson and Evelyn Sepp.

- Almost 2/3 of the politicians encouraged readers to comment their posts in at least one post but, all in all, the larger proportion of the blog posts were made up by the monologue of the authors.
- The most frequent subjects discussed in political blogs were domestic policy, economic affairs and communications and foreign policy. Fewer posts were written on the matters of culture and social affairs. Among sub-subjects discussed, the most common were those concerning the parliament of Estonia (Riigikogu), the work of the government and local governments but also media and new media. The war in Georgia and the foreign policy of Russia were the subjects of foreign policy that were most frequently written about in blog posts.

The issues that were most frequently commented in political blogs were the issues of domestic policy, economic affairs and communications and foreign policy. The issues that were commented the least were from the sphere of social affairs. The following odd sub-subjects received the most feedback: media and new media, environmental policy, energy, nature conservation, the war in Georgia and the issues regarding the parliament of Estonia (Riigikogu), the work of the government and local governments.

The characteristics of rational discussion:

- More than 90% of the comments to the posts of political blogs were neutral or non-attacking, which is a very good result from the point of view of encouraging political discussions.
- In all the comments, the sources of information presented were referred to in 15% of the comments and references to the sources were non-existent in 85% of the comments.

- From the point of view of rational discussion, it is positive that the comments reflecting dissenting opinions made up a more prominent percentage of the analysis and that people tended more to disagree than to agree with matters in their comments.
- From the point of view of political discussion and the aforementioned points, the blogs of the following authors can be pointed out: Kadri Simson, Marko Mihkelson, Toivo Ellakvere and Sirje Kingsepp.
- Attacking comments, ungrounded opinions, the tendency to not refer to the sources and not responding to comments were more common in the blog posts of Edgar Savisaar, Priit Toobal and Jürgen Ligi.

Looking at the various results achieved it can be said that there was a sufficient number of factors promoting the functioning of deliberative democracy existing in political blogs. In future studies a more specific methodology that would facilitate the analysing of political discussion in political forums and political blogs should be determined. On the basis of the results of this thesis it was discovered that information and communication technologies alone do not encourage the emergence of deliberative democracy.

The analysis of political blogs proved that the relationships and the structure of social relationships existing in reality have a substantial influence on the emergence of the public sphere in the virtual world and technology alone cannot change the character of social relationships. However, the limitations of this thesis did not allow for the quantitative analysis of texts, which would have enabled to observe how and with the help of which methods politicians expressed themselves and what the dominant rhetoric used in the comments was like. As a possible step further from political blogs, the qualitative analysis of blog posts should be carried out as well.

KASUTATUD ALLIKAD

Bell, D. (1995). *The Coming of Post-Industrial Society: a venture in social forecasting*. New York: Basic Books.

Blumler, J. G & M. Gurevitch. (2001). The New Media and Our Political Communication Discontacts: Democratizing cyberspace. *Information, Communication & Society*, 4: 1-14.

Castells, M (2000). *The Rise of the Network Society*. Oxford, UK: Blackwell Publishers Ltd.

Coleman, S. (2005). Blogs and the New Politics of Listening. The Political Quarterly Publishing Co.Ltd. Oxford,UK: Blackwell Publishing Ltd.

Dahlberg, L. (2005). The Corporate Colonization of Online Attention and the Marginalization of Critical Communication. *Journal of Communication Inquiry*, 29(2): 1-21.

Dahlberg, L. (2007). Rethinking the fragmentation of the cyberpublic: from consensus to contestation. *New Media & Society*, 9(5): 827-847.

Dahlgren, P. & T. Olsson. (2008). Facilitating Political Participation: Young Citizens, Internet and Civic Cultures. Livingstone, S. & K. Drotner (toim.). *The International Handbook of Children, Media and Culture*. London: Sage.

Dahlgren, P. (2008). Engagement, Deliberation and Performance. Dahlgren, P. (toim.). *Media and Political Engagement: Citizens, Democracy and Communication*. New York: Cambridge University Press.

Giddens, A. (2004). *Modernity and Self-Identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity.

Gomez, J. (2004). Dumbing Down Democracy: Trends in Internet Regulation

Surveillance and Control in Asia. *Pacific Journalism Review*, 10(2): 130-150.

Habermas, J. (2001). *Avalikkuse struktuurimuutus: uurimused ihest kodanikuühiskonna kategooriast*. Tallinn: Kunst.

Hänni, L. (2005). *Uus meedia ja poliitiline kommunikatsioon*. Ettekanne, URL (kasutatud aprill 2005) <http://www.ega.ee/files/LiiaHanni.ppt>.

Kangver, L. (2007). *Infoühiskonna määratlemine: kriitiline teooriaülevaade*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Ideon, A. *Sotsiaalmeedia verstaapost*. Blogi sissekanne, 31. märts, (kasutatud mai 2009) <http://argoideon.eu/tag/twitter-sotsiaalmeedia-pentus-savisaar-simson-hindriks-bns/>.

Järv, M. (2008). *Edetabel: Blogivad poliitikud 2008*. 7. jaanuar, URL (kasutatud 14. märts 2009). <http://www.ekspress.ee/2009/01/07/edetabelid/6135-edetabel-blogivad-poliitikud-2008>.

Kerlinger, F. (1986). *Foundations of Behavioral Research: Educational and Psychological Inquiry*. 3rd ed. New York: Holt, Rinehard, and Winston.

Kirst, K. (2007). *Ettevõtteblogid Eestis*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Kruusmaa, S. (2007). *Võimuliidu kodusõda kobrutab blogimaailmas*. Äripäev, 16. oktoober, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.ap3.ee/Default2.aspx?ArticleID=bb46f1f5-d58c-428f-80106fbc2ed4b09e>.

Lash, S. (2002). *Critique of Information*. London: Sage Publications.

Lauristin, M. & P. Vihalemm & I. Tallo. (1997). *Poliitilise kultuuri areng Eestis*. Sirp

Lauristin, M. (2004). *Poliitiline kultuur ja poliitiline kommunikatsioon*. Käsikirjaline loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Levo, L. (2006). *Blogid ajakirjanike infoallikana*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool,

ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

McNair, B. (2003). *An introduction to political communication*. London; New York: Routledge

Mihkelson, M. (2008) *Kellele kuulub minu blogi?* Blogi sissekanne, 19. mai, (kasutatud aprill 2009) <http://markomihkelson.blogspot.com/2008/05/kellele-kuulub-minu-blogi.html>.

Mikko, M. (2008). *Massiteabevahendite koondumine ja mitmekesisus Euroopa Liidus*. Projekti raport, URL (kasutatud märts 2008) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IMPRESS&reference=20080605STO30955&language=ET>

Mouffe, C. (2000). *The Democratic Paradox*. London: Verso

Mutt, M. (2008). Mihkel Mutt: kellele kuulub blogi? Postimees, 19. mai, URL (kasutatud märts 2009) <http://www.postimees.ee/190508/esileht/arvamus/331429.php>

Niineste, M. (2007). *Valimised läbi, poliitikute blogid vinduvad*. Eesti Päevaleht, 23. märts, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.epl.ee/artikkel/379342>.

Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere: the internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1): 9-27.

Pirch, K.A. (2008). Bloggers at the Gates: Ned Lamont, Blogs, and the Rise of Insurgent Candidates. *Social Science Computer Review*, 6(3): 257-287.

Preston, P. (2001). *Reshaping Communications. Technology, Information and Social Change*. London: Sage

Pullerits, P. (2007). *Poliitikute päevikud tolmuvad*. Postimees, 10. märts, URL (kasutatud märts 2009) http://www.postimees.ee/100307/esileht/olulised_teemad/riigikogu_2007/249248.

Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2004) Infoühiskond. Loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsioonide instituut.

Raiste, A. (2009). Valimispropaganda tegemiseks kasutatakse rohkem interneti. *ERR Uudised*, 25. jaanuar, URL (kasutatud veebruar 2009). <http://uudised.err.ee/index.php?06152320>

Reinsalu, K. (2009). "The Implementation of Internet Democracy in Estonian Local Governments". Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rikmann, E., M. Lagerspetz, P. Pernik, T. Tuisk, (2002). Poliitilise osaluse dilemmad Eesti poliitilises kultuuris: kuuluvus ja kodanikuidenditeet. Uurimuse raport, Tallinn. http://www.riigikogu.ee/msi_arhiiv/uurimused/ER.html. Vaadatud 4. veebruaril 2009.

Runnel, P & P. Pruulmann-Vengerfeldt. (2004). Infoühiskond ja uus media. Käsikirjaline loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Stromer-Galley, J. (2005) *Decoding Deliberation Online*. Ettekanne. The Second Conference on Online Deliberation, Palo Alto, California. Mai.

Sweetser, K. D. & L. L. Kaid. (2008). Stealth soapboxes: political information efficacy, cynicism and uses of celebrity weblogs among readers. *New Media & Society*, 10(1): 67-91.

Sweetser Trammell, K.D. (2007). Candidate Campaign Blogs: Directly Reaching Out to the Youth Vote. *American Behavioral Scientist*, 50(9): 1255-1263.

Tammert, T. (2008). *Isiklikud blogid Eestis*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Visnapuu, T. (2008). *Eesti ettevõtteblogide kirjutamise viisid, sihtrühmad ja põhjused*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Vukkert, A. (2007). *Poliitblogid 2007. aasta Riigikogu valimistel*. Bakalaureusetöö. Politoloogia osakond. Tartu Ülikool. Tartu.

Wallsten, K. (2005). *Political Blogs and the Bloggers Who Blog Them: Is the Political Blogosphere an Echo Chamber?* Ettekanne. American Political Science Association Annual Meeting. Washington, D.C, 1.-4. september.

Webster, F. (2002). The Information Society Revisited. Lievrouw, L.A. (toim.). *The Handbook of New Media. Social Shaping and Consequences of ICT*. London: Sage Publication, 546

Wiklund, H. (2005). ICT-enabled services in Swedish municipalities A Habermasian analysis of the deliberative democratic potential of ICT-enabled services in Swedish municipalities. *New Media & Society*, 7(5): 701-723.

Wilhelm, A.G. (2000). *Democracy in the Digital Age: Challenges to Political Life in Cyberspace*. London: Routledge.

Wimmer, RD. & JR. Dominick (1991). *Mass Media research: an Introduction* (3rd ed.) Belmont, California: A Division of Wadsworth, Inc.

Wright, S. (2006). Electrifying Democracy: Ten Years of policy and practice. *Parliamentary Affairs*, 59(2): 236-249

LISAD

Lisa 1. Blogipostituse kodeerimisjuhend

Blogipostituse tunnused:

- A- Järjekorra number
- B- Blogija nimi
- C- Blogija erakond
- D- Postituse pealkiri
- E- Otselink postitusele
- F- Postituse kuupäev (kuupäev, kuu, aasta)
- G- Blogija sildid
- H- Kommentaaride arv
- I- Postituses esinev autori emotsionaalne suhtumine
 - 1.1 Neutraalne
 - 1.2 Küsitlev, mõtisklev, analüütiline
 - 1.3 Agressiivne, süüdistav, kritiseeriv
 - 1.4 Murelik
 - 1.5 Heroiline
 - 1.6 Pessimistik
 - 1.7 Optimistlik, rahulolev
 - 1.8 Irooniline, humoorikas
- J- Teema
 - 1. Sisepoliitika**

1.1 Riigikogu, valitsuse ja kohalike omavalitsuste, riigiametnike, ministrite töö- seaduseelnõud, riigieelarve, otsused, erakondade poliitika

1.2 Kohalike omavalitsuste valimised 2009

1.3 Integratsioon

1.4 Kaitsepoliitika, julgeolek

1.5 Keskkonnapoliitika, energeetika, keskkond, looduskaitse

1.6 Õigusemõistmine, kohtuotsused

1.7 Ühiskond, demokraatia, sõnavabadus

2. Välispoliitika

2.1 Euroopa Liidu poliitika, Euroopa Parlament

2.2 Venemaa suhted teiste riikidega, sh Eestiga

2.3 Hiina ja Tiibeti konflikt

2.4 Gruusia sõda, Gruusia poliitiline olukord

2.5 USA, Barack Obama

2.6 Ajalugu- nõukogude minevik

3. Sotsiaalpoliitika

3.1 Sooline võrdõiguslikkus, soorollid

3.2 Pedofiilia, laste õigused, lastekaitse

3.3 Pensionid

4. Majandus ja kommunikatsioon

4.1 Maksupoliitika

4.2 Tööjõud

4.3 Majandussurutis

4.4 Ettevõtlus

4.5 Meedia, uus meedia- sh blogimine, teised blogijad

4.6 Turundus, reklaam

5. Kultuur

5.1 Haridus

5.2 Keel ja kirjandus

5.3 Isamaalisus, omariiklus

5.4 Muusika- sh soovituselugejatele

5.5 Film- sh filmisoovitused

5.6 Sport

6. Muu

6.1 Mõtisklused- inimsuhted, lapsed, perekond, meelelahutus, eraeluga seotud sündmused, autori tähelepanekud, päevasündmuste töövälised kirjeldused

K- Teema 2

L- Dialoog lugejaga

1. Aktiivne (kutsub üles kommenteerima, diskussioonis osalema, postitus esitatud küsimuse vormis)
2. Passiivne

Lisa 2. Kommentaaride kodeerimisjuhend

A- Number

B- Kommentaatori nimi

C- Kommenteerija tüüp

1. Lugeja
2. Blogi autor

D- Otselink kommentaarile

E- Kommentaari teema

F- Kommenteeritava postituse teema

G- Haakuvus postituse teemaga

1. Jah
2. Ei

H- Väljendusvorm

1. Arvamus, väide
2. Põhjendatud arvamus
3. Fakt
4. Pole arvamust

I- Viitamine

1. Allikatele viitamine
2. Allikatele mitte viitamine

J- Personaalne ründamine

1. Personaalne ründamine

2. Ei esine personaalset ründamist

K- Dialoog

1. Astub autoriga dialoogi
2. Astub eelneva kommenteerijaga dialoogi
3. Ei ole dialoogis
4. Astub dialoogi nii autori kui eelneva kommenteerijaga

L- Kommenteerija seisukoht

1. Nõustub seisukohaga
2. Ei nõustu seisukohaga
3. Ambivalentne

M- Blogi autori tagasiside kommentaarile

1. Jah, vastab omapoolse kommentaariga
2. Jah, vastab uue blogipostitusega
3. Ei

Lisa 3. Poliitiliste blogide esmane kaardistus

Nr.	Blogija nimi	Erakond	Blogi address	Esimene postitus	Viimane postitus	Postituste arv	Kommentaare on/ei ole	Top1 kom. arv	Top2 kom. arv	Top3 kom. arv
1	Toivo Ellakvere	Eestimaa Rohelised	http://www.rohi.ee/ellakvere/?cat=15	01.01.08	24.01.09	612	Jah	14	7	4
2	Marko Mihkelson	IRL	http://markomihkelson.blogspot.com/	02.01.08	31.01.09	413	Jah	31	29	25
3	Gerd Tarand	SDE	http://www.gerdtarand.ee	03.01.08	31.01.09	331	Jah	11	9	7
4	Jaak Juske	SDE	http://jaakjuske.blogspot.com/	01.01.08	28.01.09	280	Jah	16	7	6
5	Virgo Kruve	Keskerakond	http://virgokruve.wordpress.com/	18.05.08	30.01.09	218	Jah	22	13	11
6	Sven Kivisildnik	Eesti Iseseisvuspartei	http://kivisildnik.blogspot.com/	07.01.08	27.01.09	203	Jah	25	18	16
7	Sirje Kingsepp	Parteitu	http://vasak.blogspot.com/	02.01.08	30.01.09	165	Jah	63	50	36
8	Silver Meikar	Reformierakond	http://www.meikar.ee/blog/	05.01.09	25.01.09	162	Jah	14	13	11
9	Urmas Paet	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/urmaspaet	02.01.08	22.10.08	142	Jah	1	0	0
10	Andres Herkel	IRL	http://www.herkel.net/	06.01.08	30.01.09	141	Jah	24	15	11
11	Katrin Saks	SDE	http://katrinsaks.wordpress.com/	08.01.08	28.01.09	132	Jah	5	3	2
12	Hannes Rumm	SDE	http://hannesrumm.blogspot.com/	03.01.08	26.01.09	109	Jah	19	10	8
13	Max Kaur	Keskerakond	http://maxkaur.blogspot.com/	02.01.08	29.01.09	98	Ei	0	0	0
14	Lauri Luik	Reformierakond	http://www.lauriluik.ee/lauri-luik/blogi	07.01.08	27.01.09	91	Jah	2	2	1
15	Andreas	Eesti	http://mrcostello.wordpress.com/	01.01.08	22.01.09	88	jah	9	9	9

	Jõesaar	Vasakpartei	ess.com/							
16	Jürgen Ligi	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/jyrgenligi/blogi	02.01.08	28.01.09	79	Jah	3	3	3
17	Taavi Rõivas	Reformierakond	http://www.taaviroivas.ee/index.php?q=taaviroivas	04.02.08	23.01.09	65	Jah	4	3	1
18	Kristiina Ojuland	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/kristiinaojuland/blogi	02.01.08	13.01.09	73	Jah	2	2	1
19	Tõnis Kõiv	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/tonis-koiv/blogi	17.03.08	31.01.09	60	Jah	1	0	0
20	Priit Toobal	Keskerakond	http://priittoobal.blogspot.com/2008_03_01_archive.html	04.03.08	29.03.09	57	Jah	5	4	2
21	Urmas Klaas	Reformierakond	http://www.urmasklaas.ee/urmasklaas/tood_ja_tegemised&aeg=2008-10	07.01.08	30.01.09	57	Ei	0	0	0
22	Edgar Savisaar	Keskerakond	http://www.keskerakond.ee/savisaar/	09.01.08	31.01.09	55	Jah	63	57	54
23	Evelyn Sepp	Keskerakond	http://sisering.blogspot.com/index.html	03.01.08	08.01.09	55	Jah	24	19	17
24	Kadri Simson	Keskerakond	http://kadrisimson.blogspot.com	13.09.08	25.01.09	55	Jah	8	6	5
25	Oleg Gogin	SDE	http://amulet.wordpress.com/	04.01.08	16.01.09	55	Jah	90	26	22
26	Mihhail Stalnuhhin	Keskerakond	http://stalnuhhin.ee/	02.12.08	31.01.09	53	Jah	9	8	7
27	Mart Laar	IRL	http://blog.irl.ee/Mart_Laar/	10.01.08	25.01.09	52	Jah	22	20	19
28	Marek Strandberg	Eestimaa Rohelised	http://marekstrandberg.blogspot.com/	01.02.08	25.01.09	48	Jah	77	16	16
29	Andres Siplane	Eestimaa Rohelised	http://blog.ee/saamuelpiuhkam/	09.01.08	22.01.09	47	Jah	2	0	0
30	Eimar	Rahvaliid	http://eimar-	17.02.08	28.01.09	45	Jah	7	4	4

	Veldre		veldre.blogspot.com/							
31	Jaan Kundla	Parteitu	http://jaankundla.blogspot.com/	21.05.08	22.01.09	43	Jah	6	4	2
32	Keit Pentus	Reformierakond	http://www.keitpentus.ee/2008/10/uudised/5-konkreetset-sammu/	09.01.08	28.01.09	37	Jah	3	2	1
33	Küliki Kübarsepp	IRL	http://kyllikikybarsepp.blogspot.com/	04.06.08	31.01.09	35	Jah	8	3	2
34	Ott Lumi	IRL	http://www.ottlumi.ee/?get=1	04.01.08	08.01.09	34	Jah	4	4	3
35	Kajar Lember	Rahvaliid	http://www.kajarlember.blogspot.com/	05.01.08	30.01.09	33	Ei	0	0	0
36	Igor Gräzin	Reformierakond	http://www.igor-arvab.blogspot.com/	24.01.08	14.10.08	31	Jah	4	2	2
37	Marianne Mikko	SDE	http://www.mariannemikko.ee/blog/	18.07.08	21.01.09	31	Jah	2	2	1
38	Marko Pomerants	IRL	http://blog.irl.ee/pomerants/	03.01.08	22.01.09	25	Jah	1	0	0
39	Urmas Reinsalu	IRL	http://urmasreinsalu.blogspot.com/	21.01.08	23.01.09	24	Jah	2	2	1
40	Tarmo Lausing	Keskerakond	http://www.lausing.ee/	08.01.08	22.01.09	22	Jah	166	4	4
41	Eiki Nestor	SDE	http://eikinestor.blogspot.com/	23.01.08	28.01.09	21	Jah	1	1	1
42	Paul- Eerik Rummo	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/paul-eerik-rummo/blogi	04.02.08	20.01.09	19	Ei	0	0	0
43	Kalle Palling	Reformierakond	http://www.kallepalling.ee/index.php?q=kallepalling	29.01.08	21.01.09	16	Ei	0	0	0
44	Sander Piibemann	IRL	http://piibemann.pri.ee/?p=238	03.01.08	13.06.08	14	Jah	22	11	3
45	Jüri Ratas	Keskerakond	http://www.ratas.ee/index2.php?pid=1	28.01.08	12.11.08	12	Jah	2	1	0
46	Rain	Reformierakond	http://www.reform.ee/ka	18.01.08	30.10.08	12	Ei	0	0	0

	Rosimannus		ndidaat/urmaspaet							
47	Erik Salumäe	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/eriksalumae/blogi&aeg=2008-06	10.01.08	07.12.08	12	Jah	1	1	0
48	Raul Sarandi	IRL	http://raulsarandi.blogspot.com/	13.01.08	14.02.09	8	Jah	4	0	0
49	Sven Sester	IRL	http://www.svensester.ee/uus/index.php?	01.02.08	27.02.08	8	Ei	0	0	0
50	Janek Nelson	Rahvaliid	http://janeknelson.blogspot.com/	12.06.08	30.01.09	8	Jah	1	0	0
51	Jaanus Rahumägi	Reformierakond	http://www.rahumagi.ee/indexx.php?id=99	17.03.08	27.01.09	7	Ei	0	0	0
52	Jürgen Siil	SDE	http://poliitikablogi.blogspot.com/	30.09.08	16.11.08	6	Ei	0	0	0
53	Anto Liivat	Rahvaliid	http://antoliivat.blogspot.com/	19.11.08	29.01.09	5	Ei	0	0	0
54	Siret Kotka	Keskerakond	http://siretkotka.blogspot.com/	26.11.08	20.01.09	4	Jah	4	3	1
55	Lauri Läänemets	Rahvaliid	http://l22nemets.blogspot.com/	03.11.08	09.01.09	4	Jah	2	0	0
56	Kalle Mihkels	Keskerakond	http://mihkels.wordpress.com/	28.01.08	03.04.08	3	Ei	0	0	0
57	Imre Sooäär	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/imresooaar/blogi	24.09.08	06.01.09	3	Jah	1	0	0
58	Olga Sõtnik	Keskerakond	http://olgasotnik.blogspot.com/	12.01.09	13.01.09	3	Jah	2	1	0
59	Aivar Ruukel	Eestimaa Rohelised	http://erakond.blogspot.com/index.html	27.03.08	27.03.08	1	Ei	0	0	0
60	Tõnis Palts	IRL	http://www.palts.ee/?id=546	01.03.08	01.03.08	1	Ei	0	0	0
61	Rein Järvelill	SDE	http://jarvelill.blogspot.com/	10.12.08	10.12.08	1	Ei	0	0	0
62	Tunne Kelam	IRL	http://www.kelam.ee/				Ei	0	0	0

63	Liisa Pakosta	IRL	http://www.pakosta.ee/index.php?option=com_content&task=section&id=10&Itemid=72						0	0	0
----	------------------	-----	---	--	--	--	--	--	---	---	---

Lisa 4. Enim kommentaare kogunud blogipostituste pealkirjad

Blogi autor	Postituse pealkiri	Kommentaare arv
Edgar Savisaar	Virtuaalne meeleavaldus	63
Edgar Savisaar	Kutsun poliitikuid mitte sekkuma politsei ja prokuratuuri tegevusse	57
Edgar Savisaar	Keda ei märgatud, mida ei õpitud...	54
Edgar Savisaar	Uskumatu lugu virtuaalis	52
Edgar Savisaar	Vbndst keeleinstituut, a hängida on vahell täidsa cool	48
Sirje Kingsepp	Miks Eesti Osseetias Gruusia sõjalisi huve kaitseb?	63
Sirje Kingsepp	Erna retk- kui rumal annab olla?	50
Sirje Kingsepp	Aaviksoo läheb Eesti kaunimate kohtade kallale	36
Sirje Kingsepp	Pedofiilia Eesti karistusseadustes	35
Sirje Kingsepp	A. Ansip koos A. Meriga kohtupinki	34
Marek Strandberg	Kõppu tuumajaam ja tuulikud minema!	77
Marek Strandberg	Vaesed rikkad hiidlased ehk igamehe-energeetika võimalikkusest	16
Marek Strandberg	Tuuleenergia pole kordi kallim tuumaenergiast!	16
Marek Strandberg	Hiidtuulepargid ja üldine maripuundus	12
Marek Strandberg	Võlareform!	11
Marko Mihkelson	Venemaa valmistub Gruusiat okupeerima	31
Marko Mihkelson	Elagu Venemaa 1913. aasta piirides!	29
Marko Mihkelson	Katõni tragöödia-Venemaa tegelik test	25
Marko Mihkelson	Vene armee ei täida Medvedjevi korraldust	19
Marko Mihkelson	ETV venekeelne progamm on hädavajalik	17
Evelin Sepp	Kui palju on palju?	24
Evelin Sepp	Eesti peab Eurovisioonil jätkama!	19
Evelin Sepp	Täna pole enam avalduste aeg!	17
Evelin Sepp	Kuidas Shakashvilit presidendiks tehti	16
Evelin Sepp	Kas tõesti pidu kogu rahvale?	13
Mart Laar	Ajalugu ja jalgpall	22
Mart Laar	Eestil seisavad ees rasked ajad	20
Mart Laar	Vene valitsus hädas kommunismi õigustamisega	19
Mart Laar	Häbi Euroopa, häbi Eesti pärast!	12
Mart Laar	Ühtegi suppi ei sööda liiga kuumalt	12
Andres Herkel	Venemaa sõda Georgia vastu on sõda Lääne vastu	24
Andres Herkel	Simm ja KGB - meid saatvad mineviku toored varjud	15
Andres Herkel	Venemaal on Ukrainaga suur plaan	11
Andres Herkel	Hüperõigusriik	11
Andres Herkel	Täna on Venemaal igav... Homme?!-	11
Virgo Kruve	Naisametnike monopol soolises võrdõiguses	22
Virgo Kruve	Ajakirjanik sa võid olla aga inimene pead olema	13
Virgo Kruve	Punane Hanrahan on Väike Nõid	11
Virgo Kruve	Milline naine ostab vaid kondoomi?	11
Virgo Kruve	Georgia kannupoisid kaaperdasid Öölaulupeo	9
Silver Meikar	Euroametnikud: Eestis kaks riigikeelt!	14
Silver Meikar	Õigeksmõistmine on sõnavabaduse võit	13
Silver Meikar	Kas poliitilised blogid tuleks keelustada?	11
Silver Meikar	EP president pooldab olümpia poliitilist boikotti	8
Silver Meikar	Mida tähendab Obama võit Eestile	7
Hannes Rumm	Lüksusautomaks muudab väärtushinnanguid	19
Hannes Rumm	Eesti eripärane ametniku-viha	10
Hannes Rumm	Eesti poliitikas on moes mugavusprotestid	8
Hannes Rumm	Lasterikkad pered luksusautode ja tulu maksustamisest	6
Hannes Rumm	Savisaare rulett Jaan Poska nimelises mängupõrgus.	6
Jaak Juske	Vägistamine vapipäeval	16
Jaak Juske	Savisaare paaniline hirm	7
Jaak Juske	Sotside fraktsioonist ja nõukogude võimust	6
Jaak Juske	Opositsioon lahkuib protestiks K-korteriäri vastu linnavolikogu istungilt	6
Jaak Juske	Ennusta Tallinna volikogu järgmist koosseisu	5
Gerd Tarand	Uus täht Eesti veebis või surnult sündind väärakas?	6
Gerd Tarand	...krr!; Ilusad naised vs koledad mehed	11
Gerd Tarand	Blogimeem on kõige labasem püramiidiskeem	7

Gerd Tarand	Muusa, lävepakuteooria ja kultuuriajakirjade kurb saatus...	5
Gerd Tarand	Klienditeenindusest, üle pika aja...nalja nabani!	9
Toivo Ellakvere	Postimees sucks! RSS, milleks?	14
Toivo Ellakvere	Teeme Ära 2008 (fotod)	7
Toivo Ellakvere	Mis kujundusprogrammi valida?	4
Toivo Ellakvere	lyhidalt-13-04	4
Toivo Ellakvere	Riskist.	3
Kadri Simson	Ajaloo võlu (paadi mittekõigutamine ja defitsiidis eelarve)	8
Kadri Simson	Väljapääs tupikust	6
Kadri Simson	Lubadus uueks aastaks	5
Kadri Simson	Millal valitsus vahetub?	4
Kadri Simson	Andrus Ansipi sõltuvus avalikust arvamusest	3
Jürgen Ligi	Petta kogumispensionäre?!	3
Jürgen Ligi	Tagasi- ja ämbrisseastumised	3
Jürgen Ligi	Vene luure raha	3
Jürgen Ligi	Appi, pealkijad!	3
Jürgen Ligi	Presidendi kasutamata võimalus.	3
Katrin Saks	Minister Lukas õhutab rühvgruppide vahelist vaenu	5
Katrin Saks	Pigem tibutants kui tõsine poliitika	3
Katrin Saks	Kuidas kaitsta “; riskialteid tiigrikutsusid ” ehk lastest ja Internetis peituvatest ohtudest	2
Katrin Saks	Iirimaa referendum: hoiame hinge kinni!	2
Katrin Saks	Väikeettevõtted luubi all Euroopa Liidus	2
Priit Toobal	Küünilisus ja identiteedi vargus	5
Priit Toobal	Äripäev täitis poliitilist tellimust	4
Priit Toobal	Reformierakond on ikka eriliselt ülbe	2
Priit Toobal	Mis juhtus erakondade reitingute avalikustamisega	2
Priit Toobal	Toidukaupade käibemaksu alandamine on hädavajalik	1
Taavi Rõivas	Otseülekanne Riigikogu (öö)istungilt	4
Taavi Rõivas	Kas Estonian Air on ikka meie rahvuslik lennukompanii?	3
Taavi Rõivas	Illusioon päästeplaanist	1
Taavi Rõivas	Kus on Res Publica tasakaal?	1
Lauri Luik	Võtame kiirelt korterilaenu ja saame lapse?	2
Lauri Luik	Tasakaalus ja tasakaalukas eelarve	2
Lauri Luik	Pöörame languse tõusuks	1
Lauri Luik	Munitsipaaltaksoga teel sotsialismi	1
Lauri Luik	on Riigikogus arutlusel Eesti inimarengu aruanne 2007	1

Lisa 5. Valimisblogid 2007. aasta valimistele eelnenud perioodil (vaatlusperiood 1. jaanuar 2006-31. detsember 2007)

Nr.	Blogija nimi	Erakond	Blogi aadress	Esimene postitus	Viimane postitus
1	Arne Kaseniit	Eestimaa Rohelised	http://rohekasarno.blogspot.com/	27.12.06	12.03.07
2	Tõnis Lukas	IRL	www.lukas.ee		
3	Taavi Veskimägi	IRL	http://blog.irl.ee/Taavi_Veskimagi/	23.01.07	15.02.07
4	Avo Üprus	IRL	http://blog.irl.ee/Avo_Uprus/	30.01.07	12.02.07
5	Jaak Aaviksoo	IRL	http://blog.irl.ee/Jaak_Aaviksoo/	22.01.07	31.01.07
6	Andreas Kaju	IRL	http://andreakaju.blogspot.com/	14.03.06	15.07.07
7	Juhan Parts	IRL	http://blog.irl.ee/Juhan_Parts/	23.01.07	23.03.07
8	Indrek Raudne, Ken-Marti Vaher, Urmas Reinsalu	IRL	http://kodutoetus.blogspot.com/	30.01.07	14.02.07
9	Rein Lang	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/?q=reinlang	19.12.06	18.02.07
10	Ülle Rajasalu	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/yllerajasalu/blogi	06.01.07	28.02.07
11	Hannes Astok	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/hannesastok/blogi	13.01.07	10.03.07
12	Kalev Kall mets	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/?q=kalevkallmets	09.11.06	12.04.07
13	Ants Leemets	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/antsleemets/Ants_Leemetsa_blogi	07.12.06	23.02.07
14	Helmer Jõgi	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/?q=helmerjogi	05.01.07	07.02.07
15	Ülar Lanno	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/yllarlanno/uudised&category_id=38	05.12.06	02.02.07
16	Aare Ets	Reformierakond	http://www.aareets.ee/aare_ets/uudised	18.01.07	14.03.07
17	Riho Kruuv	Reformierakond	http://www.rihokruuv.ee/rihokruuv/blogi	05.01.07	05.03.07
18	Ene Kaups	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/enekaups/blogi	21.02.07	03.03.07
19	Reno Laidre	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/renolaidre/blogi	29.12.06	02.03.07
20	Väino Linde	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/vainolinde/blogi	10.12.06	10.12.06
21	Sulev Vare	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/sulevvare/blogi&nID=494	14.12.06	28.02.07
22	Robert Antropov	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/robert_antropov/uudised	10.01.07	05.03.07
23	Reno Laidre	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/renolaidre/blogi	29.12.06	02.03.07
24	Raivo Vadi	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/raivovadi/blogi	23.01.07	06.03.07
25	Kalmer Lain	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/4/blogi	18.02.07	20.02.07
26	Jüri Sasi	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/jyrisasi/blogi	30.08.06	18.12.06
27	Andrei Gritskov	Reformierakond	http://www.reform.ee/kandidaat/andrei_gritskov	17.02.07	22.02.07
28	Silvia Jakobson	SDE	http://silviajakobsen.blogspot.com/	01.02.07	27.10.07

Lisa 6. Blogi autori tagasiside kommentaaridele poliitiliste blogide postitustes

Blogi autor	Vastab omapoolse kommentaoriga (kommentaaride arv)	Protsent	Vastab blogipostitusega	Ei anna tagasisidet (kommentaaride arv)	Protsent	Kokku (kommentaaride arv)	Kokku (protsent)
Andres Herkel	6	9	0	59	59	65	100
Edgar Savisaar	0	0	0	138	138	138	100
Evelyn Sepp	16	27	0	43	43	59	100
Gerd Tarand	13	54	0	11	11	24	100
Hannes Rumm	6	15	0	33	33	39	100
Jaak Juske	13	65	0	7	7	20	100
Jürgen Ligi	0	0	0	15	15	15	100
Kadri Simson	11	65	0	6	6	17	100
Katrin Saks	3	43	0	4	4	7	100
Lauri Luik	0	0	0	7	7	7	100
Marek Strandberg	20	34	0	38	38	58	100
Marko Mihkelson	8	10	0	72	72	80	100
Mart Laar	18	30	0	42	42	60	100
Priit Toobal	0	0	0	14	14	14	100
Silver Meikar	15	38	0	24	24	39	100
Sirje Kingsepp	21	30	0	48	48	69	100
Taavi Rõivas	0	0	0	9	9	9	100
Toivo Ellakvere	7	33	0	14	14	21	100
Virgo Kruve	9	17	0	44	44	53	100
Kokku	-	-	-	-	-	794	100

Lisa 7. Blogi autorid kommenteerijatena blogipostitustes

Blogi autor	Kommentaaride arv	Protsent	Kommentaare kokku
Sirje Kingsepp	33	32	103
Andres Herke	5	7	70
Toivo Ellakvere	9	30	30
Evelyn Sepp	16	22	74
Gerd Tarand	14	37	38
Katrin Saks	6	46	13
Jaak Juske	16	44	36
Kadri Simson	8	32	25
Edgar Savisaar	0	0	138
Marek Strandberg	24	29	83
Marko Mihkelson	6	7	86
Mart Laar	8	12	67
Silver Meikar	12	24	51
Virgo Kruve	4	7	59
Lauri Luik	0	0	7
Taavi Rõivas	0	0	9
Jürgen Ligi	0	0	15
Priit Toobal	0	0	14
Hannes Rumm	6	14	44

Lisa 8. Dialoogi esinemine ja seisukohtade väljendamine blogipostituste kommentaarides

Dialoogi esinemine	Nõustub seisukohaga	Protsent	Ei nõustu seisukohaga	Protsent	Ambivalentne	Protsent	Kokku	Protsent
Dialoog autoriga	91	18	214	43	198	39	503	100
Dialoog eelneva kommenteerijaga	22	7	121	41	154	52	297	100
Ei ole dialoogi	0	0	0	0	22	100	22	100
Dialoog nii autori kui eelneva kommenteerijaga	4	3	13	9	123	88	140	100
KOKKU	117	-	348	-	497	-	962	100